ERYCI PVTEANI

COMVS,

SIVE

PHAGESIPOSIA

CIMMERIA.

SOMNIVM:

Secundò jam & accuratiùs editum.

LOVANII,

Typis GERARDI RIVII.

clↄ. Iↄc. xi.

Cum Priuilegio.

CHRISTOPHORO
VAN ETTEN,
DOMINO
DE CAVWERBVRCH,
ERYCIVS PVTEANVS.

Dedico conſecróque.

COMVM, ſive PHAGESIPOSIA CIMMERIA, quibus CONVIVIORVM LVXVM proſcripſi, ad te mitto, Vir nobilis, vt nomimine tuo ornem & illuſtrē. SATIRA eſt, SOMNIVM eſt, Luſus eſt, noctis & caliginis opus: non inamœ-

num tamen, ſi rerum fictâ quadam imagine delectaris. An me fallit Genius ille tuus, illa paternæ indolis matura, & ſine vitio amœnitas? delectaris. Litterarum has delicias amas, Litteris imbutus; & riſum, ubi alius iras, colligis. Dici, & ſtilo adumbrari ſuſtines, quæ non uſurpas; pungi & puniri, quæ damnas, à bonis honeſtíſque moribus aliena. Paterno exemplo, non Luxus aut vanitatis, ſed virtutis inſtrumenta divitias habes. at ego, virtutis etiam amore, vitia quædam publica & promiſcua, quaſi orbi & ævo noſtro deſint, in alieno aut ignoto perſequor.

ſequor. Vitia, quæ lucis exilio mulctata, nonniſi in tenebrarum hodie regno licet invenire: publica verò & promiſcua, quæ privatus aliquis, quia celare non poteſt, defendere audeat; quia in mores familiámque aliunde adoptavit, neget eſſe ſua. Sed vitia noſtra (promiſcuè hoc etiam dicam) ſive ab aliis, ſive à nobis, noſtra ſunt; magis etiam noſtra, ſi excuſamus. Nunc igitur, ut morem ævo geram, ſcenæ meæ fictionem ad CIMMERIOS transfero, & ignotam regionem noctis. Siquis niger, ſiquis improbus, ſiquis luxu perditus, hîc habi-

tat: in orbe noſtro nihil eſt quod culpem. Vigent candor, probitas, ſobrietas; & quidquid vitium erat, virtutis perſonam induit. Sed ego quæ vidi, quæ audivi, cum nec oculis, nec auribus uterer, tanquam luſum eſſe cupio, & omnis ſimul luxuriȩ ſpurcitiaéque amuletum. Sic faciliùs bona & ſalutaria præcepta penetrant, cùm amœnitate veſtiuntur. nec laboranti ſtomacho averſóque conciliari cibus poteſt, niſi blandimentis corruptus. Quem verò omninò ſenſum COMVS hic involvat, neſcio: Ὀνειροκρίτην non conſului. Et an quis alius volet? Iucun-

cundiùs nesciri quædam interdum possunt, quàm sciri. Illud cavendum etiam, ne perversâ interpretatione Somni religio violetur. Noctes obscuræ sunt, ut & imagines ejus laborare tenebris fatearis. Neminem igitur offendere narrando possum, nisi quem vitia sua denudant: neminem somniando, nisi nũc demum qui scribunt, Atlantes sunt, & Somniare desierunt. Mihi certè hæc felicitas necdum contigit: quietis meæ nocturnam malaciam infestæ ex interuallo umbræ conturbant. Tales illæ ipsæ, quas in lucem ire nunc jubeo, atque adeò (Famæ Ge-

nius faveat) perennare. Vmbras, dicet aliquis, in lucem? perennare? portentum eſt. At ego CIMMERIAS ipſas præſidio lucis æternas faciam, radiíſque muniam à Virtutis tuæ ſplendore. Ignis frigore ſeptus, & hieme ſtipatus, robuſtior eſt: ita fulgenti lumine umbræ circumſcriptæ, denſantur, nec vires capiunt niſi ab hoſte. In te quidem, nihil, quod vitalem (ut ita dicam) caliginem SOMNIO meo addat, reperio, præter ignem & illuſtres Heroici animi dotes. Hoc nunc igni obſcurum COMVM, conſpicuum facio: ſtili ingeniíque

que Lusum CIMMERIUM tuo, ut dixi, Patrísque tui Viri summi, nomine orno & illustro. Tu quidem imago Patris es: ad magna & sublimia virtutis gradu scandis. Dicerem, Pater ipse es, nisi discrimen atque intervallum pietas faceret. Etenim quotiescumque cogitationes à Patre ad te flecto, rediisse ad Patrem videor. Quem imitaris, refers; & quem gloriari possis, exprimis. Accipies igitur munusculum istud, quod jam prior Pater libavit: accipies, quod dare Patri videor, quia tibi. Illi debebam Famæ & Tranquillitatis

hoſtimentum, tibi ſolvo: & quaſi parum eſſet, unius auctoritate COMVM meum munire, geminam præſcribo. Tuum Patríſque lædet nomen, qui hunc librum; & quem tuum videbit Pater, defendet. Tu defendes quoque, & furentem indocti Livoris inſaniam ſtrepitúmque compeſces. Vale, vive, cultum obſequiúmque meum ama, ô Gemma & delicium ordinis tui & gentis. Louanii, III. Eid. Quinct. ∞. IↃC. VIII.

DAN.

DAN. HEINSI
AD
E. PVTEANVM
HOSPITEM,
& intimum amicorum.

NON *sic Oresti fidus astitit suo*
Phocaa quem tellus tulit,
Cum matris igne vultibúsque territus
Lassauit vltrices Deas,
Quanta hospitalem postquam inivimus larem
Tecum mihi concordia est.
Non si per igneis ire candenteis pares,
Amice, & ultimum latus
Septentrionis defatigatum minis
Et aspero crudum gelu,
Vel qua vagãtem pressit Alceides pedem,
Gadésque terrarum extima
Ponto cadentes audiunt Phœbi rotas,
Ignavus accurram comes.
Nec si leana vis resurgat ignea,
Caprámque coniungat lea,
Dapésque nostras ore & vnguibus trahant
Ditis venenòsa striges,

Quales

Quales paratis astitere ferculis,
Profana Phinei cohors,
Usquam revellar: sic potentibus Deis
Sic Delio visum fuit.
Nec si trilinguis Tænarum servet canis,
Ut irruente Theseo,
Tecum recusem, PUTEANE *, pallidas*
Invisere Umbrarum domos,
Sedésque noctis, impiísque Manibus
Inenatabilem Styga.
O & meorum prima pars sodalium,
Sacrúmque posteris caput.
Non ut tremiscas triste livoris malum,
Et seculi diras aves,
Quas imperita tollit indignatio
In proximum cælo genus,
Aut inchoatis hactenus laboribus
Musísque subtrahas manum:
Sed ut superbus inter ignavos eas,
Adoreáque nobilis
Ipsóque laudis gloriaéque lumine
Imbelle proteras pecus.
Qualis volucris fulminatoris Deî
Cum credidit cælo caput,
In altiora fertur, obstrepentium
Secura, quas tellus habet,

Nubés-

Nubésque penna scindit, & flammam Iovis
Contra intueri nil pavet.
Vel ut cruentis per iocum vibicibus,
Qualis Lycambeus gener,
Premas inertes; sive pungendo lubet,
Seu fortè casim mavoles:
Non parcere vllis certus invidentibus;
Virtute sat potens tua.
Seu te Menippi, seu Bionei juvant
Non inverecundi sales,
Nihil dature longa quod mergat dies,
Aut impotens obliuio;
Ipso furore major allatrantium:
Vt sæva tigris aut aper
Abit molossos inter & pedem struit,
Dentis relicturus notam.

CORN. A MARCA

IN COMVM

CLARISS. VIRI

ERYCI PVTEANI

TETRASTICHON.

DELICIAS COMI, *Sybaritica prandia, Floræ*
Gaudia, luxuriæ multicoloris opes
ERYCIVS *docto.* PVTEANVS *acumine ſtringens,*
Dignum Attellano pegmate ludit opus.
SOMNIA *nuda vocat; ſed quid, dum ſchemate nudo*
Somnia lectorẽ vera docere queant?
Quid melius vigil, & preſſam ſi conſulat aurem,
Tam bene qui Suadæ ſomniat in gremio?

ERY-

ERYCI PVTEANI

COMVS,

SIVE

PHAGESIPOSIA

CIMMERIA.

SOMNIVM:

QVÆ nec facta, nec futura sunt, dicam; stili, aut ingenii causâ. Non offendetur, quisquis ludum aut amœnitatem amat, Litteris Musísque olim agnatam. SOMNIVM est, & hoc narrare mihi liceat; sed Interpretem arcere, qui aut facta, aut futura volet designari. Abi, & dragmam alibi pete, mendacio premium. Ὄνειρον qui ὄνειρον dixerit, is divinus. Quid verba mea torques lime, & innocentem sermonem afficto sensu adulteras? In nube aut igni imagi-

nes

nes rerum malè feriati distinguunt, & cæcutiunt: pariter in nube & igni cogitationum, atque somni. Abi igitur: ego quæ vidi, non vidi. Siquod CIMMERIVM est, hîc fui; siquæ PHAGESIPOSIA, his interfui. Quæcumque leges, semisepultæ mentis labores sunt, & nigri silentii simulacra. An & Somniare mihi nefas? tum Naturam accusemus, & cogitationes omnes, ventorum instar, in vincla demus, & Vlyssis utrem. Cogitationes? imò res actionésque omnes humanas. Etenim quæ manu aut mente diurnâ agimus,

In somnis hæc eadem plerumque videmur obire.

Lucis sive curas, sive delicias nox excipit, & cùm somnus obrepit, velut in stagnanti quadam nebulâ repræsentat. Nimirum,

——ubi est distracta per artus
Vis animæ, partímq; foras ejecta recessit,
Et partim contrusa magis concessit in altum,

tamen

tamen viget, & in mortis umbrâ vitæ munia, consilia, imò deliria, vanis delusa imaginibus, molitur. Sic nec quietem usquequaque sine labore mortales habent. curarum & nugarum reliquiæ, die exantlato, lectulum unà scandunt, & membra sopore irrigata, vel terrore lancinant, vel gaudio demulcent. *Traducitur autem* (cum Lactantio dicam) *mens cogitatione cæcâ, cùm cogentibus tenebris secum tantummodò esse cœperit: dum intenta est in ea de quibus cogitat, repente somnus obrepit, & in species proximas sensim ipsa cogitatio declinat. Sic ea quæ sibi ante oculos posuerat videre quoque incipit.* Sed ego narrare nunc incipio: qui Somnium æstimas, & delicias admittis, pusilli temporis damnum impende: hoc præmium posco, ut audire sustineas. Lib. de Opificio Dei.

NOCTIS senium erat, & adultâ somni dulcedine, simúlque imagine involutus, per suburbanos colles opaco mentis itinere errabam. Varia & verna quædam amœnitas

tellurem veſtierat, pulſo hiberni anni ſquallore: cúmque in ipſo frondoſi nemoris aditu Dryadas meditarer, animúmque concuterem, ſcripturus Silvano carmen; in denſiſſimum pænè antrum delatus ſum, cujus veſtibulum naturalis arborũ ſeries fecerat, & limen religioſæ frondes inumbrârant. Iuxtà, atque adeò in ſupercilio puriſſimi fontis congeſtæ è grumis ceſpitibúſque menſæ erant, ſparſim corollæ, & reliquiæ quædam bellariorum. Convivium aliquod fuiſſe, madens adhuc lacte vinóque ſolum indicabat. Ab ipſo ſpeluncæ penetrali nuptiale quoddam murmur luménque exibat; ut omninò appareret, è Nymphis aliquam à novo in thalamum ſponſo deductam eſſe. Mirabar ego caſtiſſimum ſecretum, & cujuſmodi in Ithacâ Homerus fabulatur, Veneris Amoríſque numinibus impleri; cùm neſcio quis humanâ formâ auguſtior, tanquam è confinio lucis & umbræ emergere mihi viſus, ipſum planè

planè Gratiarum ac Lubentiarum omnium ſimulacrum. Veſtis vultúſque Androgynum loquebantur, & à Mercurio Veneréque ſexum: reliquus ornatus & effeminare virum poterat, & in feminâ mollitiem augere. Caput roſis gemmíſque diſtinctum, & radiorum quâdam majeſtate: coma in cirros cincinnóſque digeſta, odoribus perfuſa, auram quoque imbuerat. Sed has delicias crebri acidíque ructus, & onuſti indicia ſtomachi deformabant. Conviviorum aliquem Genium eſſe facilè conjiciebam. nam & multo ſanguine facies rubebat, & toto videbatur corpore hilaritatem induiſſe. Geſtu mollis, ætate juvenis erat, *καὶ ὄυπω ἔφηβος, ἐρυθρὸς ὑπὸ ὄινȣ. nec adhuc ephebus, præ vino rubicundus*, & quaſi epularum hæſiſſent in ore reliquiæ, ſpinâ argenteâ dentes perfodiebat. Mox lævâ facem, dextrâ auratum roridúmque Liberi lepôre cornu complexus, identidem libabat. dixiſſes & ſpecum lumine, &

fontem fragrantiâ violari. Mihi de Iovis poculo ſubiit ſuſpicari, & cujuſmodi primi mortales habuêre. Quippe memineram κερᾷν hac origine apud Græcos eſſe *miſcere vinum*, aut *infundere*; κρατῆρα quoque ἀπὸ τῦ κέρατος, quaſi κερατῆρα dici. Ergò, cur non (tacitâ mecum querelâ muginabar) ſic non vivimus hodie, & ſimpliciſſimâ voluptate Naturã matrem agnoſcimus, quam Aſiatico nunc ubique morbo fecimus novercam? Sed quæ frugalitas tamen, ſi corneum corticem ſplendentis metalli fuco pellimus? ſi ambitio terram lutúmque invênit, quo laſciviat? ſi non Sabinis tantùm, ſed Indicis paſſim diotis Ebrietati litetur, præ quibus vile, ſi Diis placet, aurum eſt? Menſæ, vaſa, lances, epularum ſumptus ſuperant: parum, haurire uno convivio dena millia æris, pari niſi pretio miniſtres.

—— *Mero committere gemmas,*
Atque aurum violare cibis,

plebejum eſt: opes prodigalitate æſtiman-

æstimantur. Inter hasce cogitationes meas rectà, & sine vestigiorũ vicibus allabitur Androgynus (Ægyptiam aliquam statuam moveri putabam;) & ut spernere divitias videretur, sparsa in antecessum gemmarũ missilia divinâ pedum constantiâ calcabat. Dubitare cœpi, an in tam ornato corpore mens Philosophi habitaret: vestitam olim purpurâ Sapientiam, & plerosque è Barbatis illis non sprevisse tantùm lautissimas opes, sed abjecisse. Ponè puer sequebatur, qui florido vultu, & superbo ornatu LVXVM referebat. Puella etjam, ne & sequior sine ministerio sexus esset, sed infra sexum mollis, pompam augebat, variegatum auro crotalum sistrúmque gerens, & quidquid ad LASCIVIAM prisca Musa, aut Voluptas invênit. Hi nutum vestigiúmque Heri observabant; & medium mox, accepto signo, cingentes, cantillare, tanquam ad Mydæ tribunal cœperunt. Me insolitum ac planè divinum me-

los totum hauſerat: & victus dulcedine, jam nutabam in ſomnum; cùm ecce Androgynus cõcuſſam admovit luminibus meis facem, omnémque ſoporis nebulã diſſipavit. Tum verò immotis ſtrictíſque oculorum radiis, & qui flammam vicerant, me intuens, An tu neſcis, inquit, Sacris meis pervigilium deberi? Necdum Solis occaſus eſt, & ſomnum ordiris? Si numen meum neſcis, inter mortales immortalis ago, Nocturni genus, Amoris Lætitiaéque Genius, *Δάιμων ὁ Κῶμος, παρ' ὅυ τὸ κωμάζειν τοῖς Ἀνθρώποις*. COMVS *Deus, à quo mortalibus Comeſſari eſt.* Longè latéque imperium meũ provexi, & ex quo Sybaritæ toto orbe vivere cœperunt, ubique gentium color. Iam Sacra mea, PHAGESIA, ſive PHAGESIPOSIA ſunt, Scriptoribus nominata, & Luxu Laſciviáque peraguntur. Paucis: totum Voluptatis regnum meum eſt; nec felix quiſquam, niſi qui meus. An & ornatum adſpicis? hic me

me decet, & ſexus utriuſque fœcunditatem adeptus ſum, ut dare me delicias poſſe cenſeas, & accipere. Deum viri, Deam mulieres, ſed eundem Genium venerantur. neque id à numinis ratione alienum. Veneris ſignum (ut de aliis taceam) in Cypro olim *barbatum corpore, ſed veste muliebri, cum ſceptro ac ſtaturâ virili*; ut mas ac femina videretur. quam eâdem de cauſſâ Ἀφρόδιτον Ariſtophanes appellavit. Atque ego ex hac natus, referre matrem non poſſum, niſi ſexu utroque polleam. Quid verbis opus? & Venerem, & Mercurium, ſi is pater, ego dabo. Ergò pueri & puellæ adſint, viri & matronæ adſint, & ab uno ſuum quiſque ſexum numine fœcundent, ætatem oblectent. Quæ mortalium ſine voluptate vita? pœna eſt. Hanc, ſi ſapere conſtituiſti, fuge; illam carpe, & quem in finem benigna te Natura produxerit cogita: non ut miſerum durâ virtute crucies animum, & è felicitatis contubernio proturbes;

bes; sed ut mollitie bees, ut suavitatibus lubentiísque omnibus irriges foveásque, velut tenerrimam brevis vitæ flammam. Itaque mortalis,

Immortalia ne speres, monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.

Ego tam profani sermonis audaciam nullâ patientiâ digerens, infaustum numen, velut portentum detestabar. Fuga in mente erat, sed alæ in votis; cùm ecce densissimâ nube repente septus, sublatúsque, adspirante & impellente nescio quâ aurâ, deferor, Zephyri, an Somni? Psychen putares in ipsam Cupidinis regiam vehi. Sic ergò densato aëris rore sepultus, momento temporis in noctis regionem, & ignotum mihi orbem veni.

Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδὲ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,

Οὐδ'

Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν
ἀστερόεντα,
Οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανό-
θεν προτράπηται.
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι
βροτοῖσι.

*Hîc populus, latebrosa hîc mœnia Cim-
merioriorum,*
*Quos premit æternâ densius caligine
fumus*
*Aëris impuri; & quorum Sol exul in
orbe est,*
*Seu quando exoritur, nascenti lumine
cælum*
*Complens, seu terræ refugum cùm sub-
trahit ignem.*
*Nox miseros urget, longis nox cæca te-
nebris.*

Vix udam pedibus terram tetige-
ram, &

— circumfusa repente
Scindit se nubes,

partímque frondoso vicini superci-
lio amnis, tanquam itinere fessa, in-
cubuit; partim obsessum caligine
cælum novo noctis fomento densa-

vit. Cœpi circumferre oculos, & in reductâ valle structuræ quoddam miraculum distinguo,

Tectum augustum, ingens, non centum insigne columnis,
Sed quanta Superos cælúmque, Atlante remisso,
Sustentare queant.

Limen lauru & lucernis illustre, Regiam esse COMI insano pænè titulo indicabat. Iam primis vestibuli gradibus imminebam, cùm à tergo vestigia mea nescio quis pressit. Respexi ad sonum, & adhærentem ecce amicissimum meum ADERBAM video, tanquam ab eodẽ numine deductum. Salutavi, &, Te quoque mores, inquam, juventutis agunt, nec tresviros aliquos metuis, aut homines octo? Extra jocum: Hoc noctis, imò loci, virgula nos divina junxit. Fortunæ meæ testem & consortem exoptabam: te præcipuè, quem animi ac studiorum feci. Ille me complexus arctissimè, Tuus, inquit, ero, mi PVTEANE, etiam

cùm

cùm non ero. Sed hoc jam nescio mehercle, sim, an fuerim, & omninò à vivorum contubernio sejunctus. Obnubilatam quippe caligine mentem gero, ne oculos dicam: Fatum me, an frater ejus Somnus ludit? Equidem è nube hîc mihi natus, & in alium effusus orbem videor, ubi mortui ambulant, & tenebræ coluntur. Dubiâ & fuscâ voce isthæc proferebat Aderba, ut planè & ipse videretur sermo nocte infectus: cúmque propiùs lumina admoverem, fugisse è facie loquentis sanguinem animadverti. Itaque manum ejus premens, Vive mi amice, inquam, animúmque erige. Tuti sumus, si viri esse volumus. ubicumque oculos clauseris, tenebræ sunt. cæcum imitare; in luce noctem, in Sole caliginem habes. At iste, inquit Aderba, horroris locus, velut lucus est; & lemures, ipsúmque dare Acherontem possit, atque adeò animum planè intrepidum percellere. Ego in numeros responsionem acuens,

acuens, fortiori coactæ ſententiæ ſpiritu diſpellere inanem metum conatus ſum.

Quid innocentis ergò candor pectoris,
Quid puritas beata, quid Virtus poteſt,
Viraginíſque dogmata Sapientiæ;
Servam nigræ ſi noctis aura obnubilat
Mentem, quatitque umbratili pectus metu?
Audebo fari: noctis aura quid nigræ
Poteſt, quid umbris obſitæ formidines;
Si liberam potente virtus aſſerit
Mentem manu, ſi candor atque puritas,
Viraginíſque dogmata Sapientiæ?
Animo pavor; caligo tedâ ſternitur.
Non pugna turpis, aut periculum; fuga eſt:
Non qui timet, ſed qui timore vincitur.

Ergò robur colligamus, & quò communis ducit Mercurius, porrò eamus. Superbiſſimam iſtam, & dignam COMO Regiam vides? penetremus. aut me Genius fallit, aut cum fructu, imò voluptate audacia noſtra erit. Dixeram, & jam promovebam pedem, cùm è proximâ caveâ,

caveâ, ac planè Diogenis domo, ater procurrens canis, impetum in nos fecit: rigebat auribus, hiabat naribus, & ore minabatur. Latratus verò, tergeminæ imaginis mendacissimo ludibrio redditus, novum nobis terrorem incusserat. Cerberum esse, pronum erat suspicari. Itaque conversus ad Aderbam, Nunc vivere nos desiisse dicito, inquam; Orci istam aulam esse, & trifauci rabie muniri. At ille sollerti ingenio scenam hanc explorans, Nimirum hoc tenebris, ait, deerat; fabulis mendaciísque terreri quoque debuimus, & Cerbereo latratu. Ergò, vigila, inquam; imò ut scias quàm securus sis, dormi. ludo fallimur, & præter vocem nihil hîc quod lædat. Pandum illum latrantis rictum observa: dices. Vbi osseus in ore candor, ubi dentium excubiæ sunt? Mollis enervísque sonus omnis; nec torquetur, sed cadit. Ille excepit, &, Hercules, ait, aliquis furorem compescuit, misellúmque edentavit? Vi-

vit

vit monſtrum tamen, integræ & illæſæ fauces ſunt; & hoc agendum, ne latratu mordeat. Agendum inquam, & quia catenis liberum, ſilentio alligandum eſt. Tu Sibyllam age, &

Melle ſoporatam & medicatis frugibus offam
Objice:

ego mox, *cuſtode ſepulto,* aditum occupabo. Riſit præpoſterum jocum meum Aderba: nec moratus, lapidem humo ſuſtulit, gravíque ictu frontem Moloſſam percuſſit. Canis incondîto ululatu dolorem vulneris teſtatus, titubante gradu in vindictam ruebat, & in umbras noſtras ſæviit. Sed rabiem iterato iactu Aderba repreſſit, brutúmque ſtravit. Geryonis diceres cecidiſſe Gargittium, & lethæâ totum nebulâ inundatum. Dum jacentis habitum contemplor, notavi formam & formidinem inſolenti modo fictam: roſtrum perſonâ velatum, reliquum neſcio quibus exuviis corpus. Collum

lum armilla cingebat aurea, ferreis diſtincta clavis: in cujus limbo hic titulus.

LYCVS CANIS, FRATER CERBERI, DELICIVM COMI, CVSTODIA REGIÆ. SIQVIS AVT LAPIDE ME ICERIT, AVT FVSTE PERCVSSERIT, LÆSVM NVMEN SCIAT, ET FATVM EXPECTET HECVBÆ, ÆTERNVM CVM LARVIS LVCTATVRVS.

Cùm legiſſem, directis in me Aderba oculis, Periimus, inquit, quantum audio, ac planè barathrum nos habet, niſi repentinum ſalutis iter Fortuna oſtendit. Ita inquam, ut Minæ ſunt, grave hoc facinus tuum, aut commune potius; & Deorum hominúmque omnium iris plectendum. Iam ad certamen ſe Aderba componebat, jam gradum formabat, ut larvarum aliquod agmen exciperet; cùm repentino clamore ac tumultu Regia perſonuit. Ego tanto horroris claſſico non leviter per-

perculſus, planè metamorphoſin noſtram exſpectabam: & ecce longa Bacchantium turba ſe explicuit digeſsítque, obviam Regi ſuo itura, jam advenienti. Tum Lycus ille, humi fuſus, & mortuo ſimilis, ſive luce (nam faces præferebantur) ſive clamore experrectus, in pedes velut è ſomno exſiluit; & totus ad blanditiem compoſitus, tanquam delicias Hero faceret, geſtientem agitabat caudam. Aderba bonum factum putavit, tam bellâ uti occaſione; &, In hanc turbam, dum licet, nos mergamus, ait; æſtus ipſe ſecuritatis aliquem portum aperiet. Interea COMVS Luxu Laſciviáque ſtipatus ingreditur: & quid attinet pompam explicare? Horæ ſuaviſſimos Veris odores, omnémque florum purpuram ſpargebant. Amorem Gratiæ, Deliciæ, Lepores, ceteraéque Hilaritatis illices ſequebantur: Voluptatem Riſus, Iocúſque. Cum Saturitate ſoror Ebrietas erat, crine fluxo, rubentis Auroræ vultu;

vultu: manu thyrſum quatiebat; ac breviter, totum Bacchum expreſſerat. Iuxtà, Inſania, Furor, Rixæ, Iurgia, Pugnæ: tum Vomitus, Cruditas, Morbi,

Et ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus.

Sed inter haſce maculas aliqui cum dignitate relucebant, Septemviri Epulones, Tribuni Voluptatum. In extremo agmine Lurcones, Comedones, Ventres, & Nepotum, Apiciorúmque turba. Erat etiam qui Sardanapalum, qui Lucullum, qui Heliogabalum referret, & ne Philoſophus deeſſet, qui Epicurum. Pulchrum ſcilicet, in Sapientiæ ſinu Luxuriam abſcondere, & à blando nomine patrocinium vitiis quærere, & quoddam velut velamentum. Innocentior quidem iſta ſententia eſt, non rejicienda, *Sancta Epicurum & recta præcipere, &, ſi propiùs acceſſeris, triſtia: voluptas enim illa ad parvum & exile revocatur; & quam nos Virtuti legem dicimus, eam ille voluptati.*

luptati. Iubet illam parere naturæ: parum est autem luxuriæ quod naturæ satis. Quid ergò est? ille qui desidiosum otium, & gulæ & libidinis vices felicitatem vocat, bonum malæ rei quærit auctorem; & dum illò venit, blando nomine inductus sequitur voluptatem, non quam audit, sed quam attulit. Sic vitiorum infamiam à Sectatoribus Magister capit, & in COMI contubernio Epicurus, quia Epicuréi. Porrò sequebantur, & totius pompæ vestigia premebant cæcâ caligine Nox, Tenebræ, Somnus, Silentium, Torpor, Terror, Horror, qui in limine, aut primo statim atrio, tedarum, & refulgentis undique metalli splendore dissipati, evanuerunt. Vmbræ tamen audaces quædam, olímque mensarum asseclæ, irrepere & penetrare mihi visæ, quibus & ipse COMVS familiaris dicebatur. Interea

—— vario strepit icta tumultu
Regia, pars ostro tenues auróq; sonantes
Emunire toros, altósque inferre tapetas:
Pars

Pars teretes lavare manu ac disponere mensas.

Lætissimo obsequio tota fervebat domus. Tot coqui, ut in unam coquinam migrasse forum Romanum videretur: tot famuli, ut exercitum diceres.

His labor inserto torrere exsanguia ferro
Viscera cæsarum pecudum: his cumulare canistris
Perdomitam saxo Cererem.

Admiratione defixus hærebat Aderba, & ego manum ejus premens, Vigila, vigila inquam, nisi imago me numinis fefellit & oratio, sollennia ista COMI sacra sunt, & ut spectentur, fiunt. Oculos para & applausum, poteris inter Mystas esse. Ille adversùm intuens, De Mystis parce, inquit; ad istas aras profanus esse nil moror: spectare tamen si me voles, Argus ero, non Aderba, & ridēdam animo scenam imprimam. Quinetiam, dum fervet hic undantis & obstreperæ turbæ æstus, penetralia inimus domus, & furtivi spe-

ctaculi promulside nascentem curiositatem excitamus? Annuo, simúlque per confertam hominum frequentiam transverso nisu viam aperio. Sequebatur Aderba, &, cùm vultus quorumdam impudentiâ stolidos, plerosque personatos videret, Quid istud? ait, in aurem mihi susurrans; an membra jam lasciviæ desunt, & vestire faciem mortales incipiunt, cum pudoris damno? Etenim plus hic larvarum est, quàm hominum. Ego subrexi oculos, & rei novitate commotus, seniculi adstantis laciniam duxi. Dic pater, inquam, an his obscœna facies, & velari debet? Ille ridens, oreas vides, ait, & his vinclis oris dentiúmque feritas coërcetur. quos homines putas, lupi sunt, & è Dauniâ Gætuliâve mõstra, morsu infesta. An dicam etiam? Sub personâ vivere pulchrũ est; frontem fingere, ut animus lateat; simulationem induere, ut mores commendentur. Tamen ejusmodi infulis Sacerdotes suos COMVS insi-

insignivit, perpetuásque in Regiâ suâ voluit esse Quinquatrus. Hoc sermone non illepido excepti, ad fauces adversi liminis pergimus. Hîc adolescens cum amphorâ & cyatho stabat, & intrantibus propinabat vinum. Is cùm meraco & nectareo ructu utrumque salutasset, Si fortè sicci, inquit, aut sobrii, isto rore palatum imbuite: tam sacer hic locus, ut jejuno etiam spiritu inquinetur. Hausit prior Aderba tam religiosam fragrantiam, & conversus ad me, Liba, inquit, & æternitatis desiderio animum accende. Etenim reliquisse mortales videor,

—— & Iliacâ porrectum sumere dextrâ
Immortale merum. Steriles transmisimus annos,
Hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ.

Dixerat; & ego, ut risum jam ebullientem poculo reprimerem, eâdem pectus ambrosiâ prolui. Tum conversus ad Pocillatorem, Isti quidem

latices, inquam, tam divini, sitim apud saturos inveniant, & in symposii calce. Imò ait, ut delicias sciàs nostri Laris, hunc liquorem vernulæ profundunt: potentis Bacchi pretium norunt, qui cum COMO cœnant: & cum dicto in Sacrarium transire nos jussit. Vidimus in fronte nudæ Veneris statuam è pario marmore, tanquam è rore spumantium fluctuum educatam. Quid attinet cum formæ detrimento formam adumbrare? in Venere Venus, & in toto lapide Voluptas spirabat. Cupido puer lascivo gestu matris æmulus, pinnis, arcu, & flammis armatus, cæco impetu amoris telum vibrabat. Ad dexterum parietem Bacchi signum erat, Autumni maturo ornatu mustulentum. Thyrsus pugnum implebat, hujúsque mucronem lambentis hederæ nexus exarmaverat: diceres ebriâ quassatione ipsa non tantùm motu folia, sed susurro animata. Sinistrum latus Ceres occupabat, spiceis sertis caput
cincta,

cincta, & qualis in Eleusiniis sacris colitur, benigno cornu beatissimos ruris honores fundens, aureámque ubertatem. Cultores suos hæc numina invenerant, & jam genua laborabant ceratis deliciis votorum. Legebam dapes, merum, formam, & quidquid Gula aut libido poscit. Murmur verò totum locum humiléſque susurri impleverant; &, ne priscus libidinis gestus deesset, dexteram plerique, primore digito in erectum pollicem residente, ori admovebant, bonæ Veneri supplices. Quin hîc quoque Nuptiarum nescio quæ sollennia;& sacrum jugum viri mulieréſque subibant; usu, farre, coëmptione jungebantur. Ergò in thalamum nos venisse COMI intellexi. Nam & virgines quædam flammeo nuptæ incedebant, quæ laneis vittis postes ornaverant, oleóque unxerant, aquâ adspersæ, & pronubo annulo oppigneratæ: aliæ è gremio matrum rapi, Sabinarum in morem. ac interim Talassio, Talas-

ſio audiebatur. Dum miramur tam inſolitos ritus, ecce ſimulacra pluſcula proferuntur. Aderba ſcire avidus quibus numinibus bajulantium brachia laſſarentur, à puero prætextato, qui ſpinam albam accenderat, & pars quoque pompæ videbatur, nomenclaturam extorſit. Ille non invenuſtè, verborum compendium quærens, digitũ extendit, &, Quem primum vides, inquit, hortorum Deum appellamus, hæc ſecunda Virginenſis eſt, iſte Subjugus, tum Prema, & Pertunda: obſcœnam religionem quid exponam? ſcire, non revelare hæc ſacra licet: nec ætatem meam urge, qui nunquam non palleo, erubui. ac ſimul vultum ſermonémque avertit. Ego Aderbam compellans, Hem, ingenium pueri! inquam: ad malitiam ſapit. Nos autem quid hæremus? Hîc ad nuces, & Feſcenina ibitur: caſtæ aures ſubducendæ ſunt. Sic ergò, perluſtrato ſacerrimo loco, greſſus retulimus, & in ſpatioſam illuſtrémque tedis porti-

porticum delapsi, novo splendore oculos pascebamus. Hîc Zeuxis, Parrhasius, Apelles, & siqui istius notæ, Naturæ opera coloribus vicerant; hîc Lysippus, Phidias, Praxiteles, & magni illi imaginum Promethei sudârant. Maturæ artis mera miracula cerneres, partim penicillo adumbrata, partim celte & scalpello effigiata. Imago tamen COMI insigni & pervetustâ picturâ eminebat, quam ipsam olim Philostratus Lemnius descripserat. Ego Latinè brevitérque repræsento.

COMVS DEVS, *à quo mortalibus Comessari, in thalami foribus adstat aureis, hinc lumine, istinc tenebris circumfusus, tanquam in pugnâ noctis ac tedarum. Quid mirum, contemplantis oculos caligare? non corpore, sed tempore nox adumbratur: tempus pingi difficile est. E vestibulo felicissimos in thalamo cubare sponsos facilè conjicias. Ad hos* COMVS *rectâ ferre gressum videtur, ætate juvenis, gestu mollis, facie præ vino rubicundus, ac bellè potus,*

 face

face in Somnum pugnans. Sanè tedis flos ætatis ac formæ à pictoribus illustrandus est, & sine tedis cæcutiunt picturæ. COMI *tamen adspectus pauxillulum nutat, umbrámque à capite & corollâ trahit. ceteræ corporis partes clarissimè effictæ, & à faculâ relucent. Fragrantes autem rosæ tempora cingunt, tam sanguinei vernantisque floris, ut ipsos quoque putes odores pictos esse. Vilissimum hîc quidem artis pretium, color. Quid reliquum* COMI? οἱ κωμάζοντες, *sive Luxus Lasciviáque. Crotala, sistra, tympana, vides: imò strepitum vocésque ab ipsâ picturâ audis. Lampades sublucent quoque, unde & videre, & videri Lasciviventium ille chorus potest. Promiscua verò turba hominum petulanter exsilit, mulierculæ cum viris incedunt, & communes soleas habent, prætérque morem cinguntur. Nam & mulieri* COMVS *indulget virum agere, & viro stolam induere muliebrem, muliebritérque incedere. Sed coronæ his non ampliùs floridæ, hilaritate per luxum lasciviámque imminutâ. Florum enim libertas manum aver-*

*rverſatur, omníſque contrectatione hi-
aritas flacceſcit. Plauſum etiam quen-
lam pictura imitatur, cujus maximè in-
lget* COMVS. *Siniſtram enim ſoror
jus dextera ita ad cavum plectit ſtrin-
ítque, ut cymbalorum inſtar percuſſi ar-
iculi conſonent.*

Totus in hac tabulâ hærebat meus
Aderba, & ingenioſos colores non
mperitis oculis ſcrutabatur. Ego
utem lentis paullatim veſtigiis ab-
rrans, cùm totum parietem perſe-
juerer, video in extremâ porticu,
eſcio quem ſuperſtitioſo planè gra-
lu incedentem. Vt geſtus erat, ipſis
ridebatur manibus pedibúſq; nunc
oqui, nunc ſilere. nam & ſubſiſte-
at interdum, & quoties verba col-
igeret, nihil à ſtatuis differebat.
Mox vehementiori iterum motu e-
umpens, ſardonychatam jactabat
nanum, & orationem totam ine-
tiſſimâ geſticulatione obruebat.
Pulchrum ſanè progymnaſma: ſed
uod non poterat ſine magno inge-
ii cruciatu naſci. Noctis enim En-
comium

comium orator conceperat, quam cùm ſobrius nunquam vidiſſet, eouſque laudibus efferebat, ut univerſum pænè obſcuraret cælum, Solémque denſis verborum telis configeret. Iterum chaos erat.

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe:

iterum, ut Hercules naſceretur,

In faciem verſus Amphitruonis Iupiter,

Alcmenâ fruebatur: iterum Venerem ſuam Mars, Amor Pſychen frequentabat; cúmque fabulæ deficerent, etiam maritus Nocti datus ipſe COMVS. Addidit eadem levitate νυκτιπρέυτης ille: in hoc thalamo Amorem eſſe, gigni Voluptatem & naſci, vigere delicias & accendi. Mox ad Νυκτέλια ſermonis errorem præcipitans, vini & poculorum omnem hilaritatem tenebris conſecrabat. Atque ſic conſumpto tandem lepidiſſimo argumento, cùm obſcu-

obſcuriorem ipsâ noc̃te orationem finiiſſet, protraxit è ſinu pyc̃tacium, & devorare odioſo murmure verborum aliquot ambitus cœpit, iterùmque jac̃to velut fundamento, meditari. Ego in Poecilen me veniſſe arbitrabar: itaque, fronte animatâ, acceſſi, &, Niſi impedio, inquam, dic obſecro: an & Litteræ hîc habitant? Ille tanquam è profundâ cogitatione emergens, De Litteris rogas? ait. ita, ita, hîc habitant; nec opus tamen aut utile

Pallere, & vinum toto neſcire Decembri.

Apud Cimmerios tam locuples ingenii doc̃trinaéque cenſus, ut etiam ebrii ſapiant. Tu quoque ſiquid habes, promas licet: non ſcire tantùm, ſed æſtimare litteras noſtrum eſt. Ac meherclè nomen ſi juvat, ſummum ingenii pretium; occaſione utere: nuſquam majores plauſus, quàm in hac ſcenâ. Liber frontem & facundiam donat, & ut ſcias in porticum te veniſſe, mellitos verborum globulos exſpec̃ta,

& omnia dicta factáque quasi papavere sparsa. Orat, quisquis loqui audet, nec pictas temulento ore dicit sententias, sed eructat. Cur te celo? Tam disertus nuper Bolenus noster fuit, ut cum vino totam quoque cœnam declamârit. Cruda & indigesta adhuc dictio, etsi cum nauseâ, plausum tamen invênit.

—— Tantâ dulcedine captos
Adficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur.

Atque eâdem ingenii fiduciâ,

—— & dulcedine famæ
Succensus,

etiam carmen, quod nondum didicerat, tentavit; tam curiosâ felicitate, ut ipse videretur Horatius loqui. Hîc dormi, somnia, imò delira, & repente vates prodibis. An tu putas tam difficile in Parnassum iter sterni? Hiulco stridore Satiram; aut Epigramma molire, mendacia & calumnias in numeros coge, alienas virtutes mimico risu exsibila, deni-

enique vitiis, & corruptelis omni-
us morum adulare; & Poëtæ no-
nen invenisti. Hæc ille, & ut arti-
culum conformaverat, longiori vi-
debatur oratione omnem Apollinis
familiam compuncturus; cùm in-
genti clamore pueri nunciant, ac-
cubuisse COMVM, & Epulones
exspectari. Nec mora, omnis illa
ambulantium, differentiúmque fre-
quentia dilabitur, ac mox tanta so-
litudo, ut videretur non hominibus
tantùm, sed ipsis quoque Litteris
porticus exhausta. Ergò manum
mihi injiciens Aderba, Quid sta-
mus? inquit: sine periculo tam mul-
torum vestigia sunt. saltem, stoma-
chus tibi si nauseat, ludos iterum o-
culis demus, & ipsam PHAGESI-
POSIORVM (hæc celebrari au-
dio) pompam arbitremur. Non re-
cuso, inquã: præi & sequor. & cum
dicto, ceu reliquias turbæ, nos quo-
que ingens cœnaculum admisit. Se-
orsim, plusquàm Asiatico circum-
fusus luxu, accubuerat COMVS.
Numen

Numen aliquod esse, apparatus indicabat. Reliquas deinde mensas longo consessu omnis ordo, ætas, sexus stipaverat.

Ipsa sinus accincta Ceres Bacchúsque laborant
Sufficere.

Quid attinet superbissimas delicias dispari verborum conatu referre? Pro majestate domus, epulæ quoque erant. Quamvis enim pavimenta marmore cæsim diminuto varia emblemata referrent, quamvis laquearia laboriosâ auri picturâ corusca resplenderent: tamen arte, pretio, & ambitione; dapes superabant. Sed quantus ibi strepitus, & quàm omnia furori similia!

—— gemina æra sonant, Idaáque terga,
Et moderata sonum vario spiramine buxus.

Iam antecœnia ad illicium gulæ deflorata, jam fercula robustiora morosâ fame imminuta, jam mensæ ipsæ poculorum quodam flumine inundatæ,

ındatæ, effuſam hilaritatis procel-
am concitarant; cùm,ut aliquid ſui
ıuminis ſpectatoribus COMVS
mpertiret, buccearum exquiſitiſſi-
nas lautitias in mediam turbam mi-
it. Hinc ſtrepitus, & tanquam ma-
e impulſum Africo, totum tricli-
ıium æſtuabat. Nos unda quoque
ıauſerat, & reciproco deinde motu
n extremam columnam, velut ſco-
ulum, pænè illiſit. Ergò parietem,
eu litus legimus: & ecce ſenem vi-
co floridi adhuc oris, quem intu-
ns, Téne video, inquam, optime &
miciſſime mi TABVTI? an me
allunt oculi in hac imagine rerum?
lle effuſus, Me, inquit, vides, annis
onſitum, ab ipſis huc Inſubribus
oſtliminiò delatum. Ego iterum:
In tantum ætatis ſuis etiam alıs So-
nnus vehat? Ita ait Tabutius; &
uaſi, non locum dicam, ſed ætatem
nutaverim, primæ juventæ imagi-
ıem, ſeverâ nunc cogitatione uſur-
o. Acceſſerat intereà Aderba, & in
oquentis collum brachia expandēs,
D tener-

tenerrimo amplexu ſalutis oſculum libavit. Tum verò Tabutius ſub extremam triclinii ſornicati teſtudinem nos ducens, fari ſic cœpit.

Non mihi novus Cimmerius hic COMVS: in meo quoque corpore ſanguis olim caluit: aliquid bonæ ætatis ludo & lubentiæ dedi. non ſine floribus Ver habemus: nec florere omni Horâ datum eſt. Itaque miſſis nugis, ad ſeria, ad quietem, ad Sapientiam me compoſui: anni animum confirmarunt. Hunc ſpecto ſolutæ corruptaéque vitæ typum, ut damnem atque irrideam. Vlyſſem me putate; nihil in robuſtam Sapientiâ mentem Sirenes omnes poſſe. imò Democritum me putate, & tacitâ ſaltem cachinni cenſurâ molliſſimos proſcribere ſeculi mores. Vos autem alienos eſſe ab his Sacris, ab his locis maximè decet, & ne cogitatione quidem frequentare. COMVS iſte vitiorum fomes eſt; deliciis capit animos, ut enervet. Quem videtis Luxum Laſciviámque, la-

bes

ɔes eſt, & quidquid in homine in-
genui, extinguit. Quid reliqua illa
& mollitie diffluens turba? noxia, &
per Autumnum ſæviens aura, quam
ine morbo, aut periculo morbi non
haurias. Ne blanditiæ imponant:
fraudes, aut corruptelæ ſunt. non a-
mor hîc, ſed fucus eſt; non amici,
ſed domini. Vultus iſtos cernitis, ri-
ſu & pellaciâ amœnos? livorem &
malignitatem tegunt. In alieno hîc
orbe, & extra homines agitis: incau-
tos ficta humanitas deludet. Etiam
dico? Admittere ſine damno bene-
ficium non licet. Exulare Cando-
rem & Ingenuitatem COMVS vo-
luit; Fucum & Fallaciam civitate
ſuâ donavit. Itaque affectu qui ca-
rent, quidquid ſumunt aut inſumũt,
imputant; hactenus blandi, ut obli-
gaſſe videantur. Tunc frontem &
imperium ſumunt, & niſi ad arbi-
trium Amicum habent, odiſſe inci-
piunt: cùm habent, ſatis ſupérque
amoris eſt, non deſpexiſſe. Hem!
non hoc præſtare beneficium; eſt

vendere: & quasi lucro postponi amicus debeat, in quæstum Tessera venit. Sed, si ex vero loquendum, has maculas ambitio induxit, & postquam promptissimum humanitatis officium luxu inquinatum, omnis mensæ & simul amicitiæ usus periit. Exemplo malim, quàm verbis loqui; & vos ipsi, Amorem & Frugalitatem jungi posse scitis. In domo & convivio nitor amandus; sed ingenuus, & quem modestia ipsa præscribit. Videri ipse hilaris quàm sollicitus malis, & videre talem quẽ excipis, ne apparatu percellatur. Pompæ & portenta luxuriæ quem delectant, Sapiens arcet: Fortunæ suæ vires sumptu non ostentant. Vitæ placeat regula, quæ oculos amici testes sustinet, amátque publicari. Delicias mentiri, ut pro Genio vulgi sapias, stultũ est. Laudo domum, in quâ nihil domino melius est: in quâ nec supellex luxuriat, nec κυλικεῖον superbit, nec tori ornantur, nec parietes vestiuntur, ut fucum faciant.

faciant. Epicteti præceptum est: *Noli tabulis & picturis ædes tuas occupare; sed modestiâ, sobrietate, temperantiâ depingito. Quod enim aliunde accedit, imposturâ quadam ad pascendos oculos adhibetur. Modestia verò est innatum, & indelebile, & perenne domus ornamentum*. Inspici vita cujusque & mores debent, & ab unâ aliquâ cœnâ tota victus ratio censeri. Ita quidem sine molestiâ convivium paratum, etiam cùm imparatum est; nec qui ex improviso venit, opprimit. An quis volet, ut adventum suum macellum sentiat? ut *culinæ fumus* (Senecæ formula est) *vigiles terreat?* ut vicini omnes sciant, hospitem, aut convivam advenisse? Malus, qui amici affectum sumptu ponderat: sed stultus & reprehensione dignus, qui in alienum honorem intemperans, facit sumptus, ut æstimet; qui, si quid debet, demenso mensæ pretio pariat; qui vocat, quẽ venire nolit; qui excipit, ut arceat. Miserum beneficium, cùm in gra-

tiam mensa cedit, & pro hostimento fercula sunt ac numerantur. Vt vivit Sapiens, ita & amicum curat. nec minùs exemplo, quàm sermone ad sobrietatem se componit. Quorsum in Luxum severa oratio, si mensa discrepat? & Curios præcipiã, Bacchanalia si amplectar? Odi homines, quibus in ore sententiæ natant, in animo nutant, qui paucis litteris immane sapiunt, sed vanitate & ambitione occupantur. Hoc age, ne à studiis mores discrepent, ut dicendo pariter ac vivendo bonus sis, & affectus tuos regas. Oppugnare verbis Fucum Luxúmque potest, qui Moribus cœpit: & oppugnare ego audeõ, quasi cœperim: apud vos certè, qui mores, pro ingenio bonos, amatis. Tales autem amicos præsentes quid ni cupiam? cur Larem non pandam, quibus animus patet? non invitẽ, qui excipi sine apparatu gaudent? Vos volo, imò voco, ut ex animo lætus sim; sed intemperantem, &

— *superbum*

Convi-

Convivam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas.

Mihi nec lubet, nec licet etiam ad exemplum sumptuoso esse, aut ad polluctum quemquam vocare, ut Herculi placeam. Ita cibum amicis paro, & convivium instruo, tanquam solus cœnaturus; nec ostendere frugalitatem meam pudor est, quâ nemo nisi intemperans offendatur. Non erubesco dicere:

Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porrigo;

tum lances patinásque, in quibus præter cibum nihil æstimetis; imò ne cibum quidem, Apicii si venistis. *Placet cibus*, ut cum Philosopho dicam, *quem nec parent familiæ, nec spectent: non ante multos paratus dies, nec multorum manibus ministratus; sed parabilis facilísque, nihil habens accersiti pretiosive, ubilibet non defuturus, nec patrimonio gravis nec corpori, nec rediturus quà intraverat*. Et quid opus arte nidorem quærere, & unam ali-

Seneca lib. de Tranquill.

quam cœnam plurium dierum expensis onerare? Citra luxum hilaritatem inveniam, & delicias honestæ voluptatis. O suavem illam mensam, quæ famem sedat, sed ut provocet! quæ vigorem alit mentis, non obruit! quæ pascit, non saginat. Sic dimittendus conviva, ut qualis venerat, redire postridie possit. Maximo damno cœnat, quisquis valetudinem impendit: sed nimium quoque pro sumptu præmium exigit, qui imperio utitur, & cibo potúque ad morbum compellit.

Dixerat Tabutius, & simul decumano epulantium plausu ad novam convivii faciem conversi sumus. COMVS, ut novis illecebris vergentes ad insaniam stimularet, substructis in tumulum stragulis, truncum corporis erexit, & gesticulantes explicuit manus, ad cytharam canturus. Iam dextrâ silentium poposcerat, omnémque illum clamorem sedaverat, & impellere sollerti digitorum ingenio nervos cœpit;

pit;

pit; imò jugi ac planè molli carmine chordarum melos animavit.

Limen süavioris
Qui leve pulsat ævi,
Nomen bonis daturus
Sacris PHAGESIORVM;
Condiscat ille molli
Ditare melle guttur,
Dotare pectus udo
Mitis lepôre Bacchi:
Condiscat ille fracto
Terram gradu pavire,
Fulvæ vigil lucernæ,
Et ebriæ lucernæ
Cultor; novúsque Mysta
Noctis, Merique Mysta.
Nil turpe, nílque factu
Fœdum putet: latere
Caliginis sub atræ
Velo potest opaco,
Quod turpe, quódque fœdum.
Quid ergò? quid moramur?
Cur non sacro gemella
Lusu furit Voluptas
Dulcissimi Lyæi,
Dulcissima Diones?

Veni, veni Lyae,
Te COMVS, *atque* COMI
Florens rogat caterva:
Veni, madere suave est:
Veni, perire suave est.
Pleno vetustioris
Florem cado Falerni
Carpamus ô Sodales.
Trullis, scyphis, diotis,
Carchesiis, culignis
Delere fas severæ
Nævos notásque mentis,
Nævos notásque frontis.
Et tu veni Dione,
Veni, veni Dione,
Risum, Iocúmque prome
Vrentis & furentis
Duces satellitésque
Cupidinis procaces.
Veni, sinúque prono
Nectar salax; favósque
Largire, lacteúmque
Rorem Süavitatum.
Tristes abite curæ:
Tranquillitatis almæ
Hæc Sacra sunt, perire.

His

Hîc Gratiæ decoræ,
Hîc Illices Amorum,
Lasciviertiúmque,
Libidinantiúmque
Hîc lucta basiorum,
Compreßiuncularum,
Et morsiuncularum,
Iam puberis puelli,
Iam nubilis puellæ.
Hîc Fervor, & Iuventas,
Lubentiaéque sunt hîc.
Hîc ipse COMVS, *ipse*
Adsum pater Lepôrum,
Adsum pater choreæ,
Et arbiter Iocorum,
Et Elegantiarum
Nocturnus, ille vester,
Mortaliúmque molle
Numen. Perire vestrum est;
Sed molliter perire,
Perire non perire.
Quem non juvet virenti
Bacchique, Cypridísque
Vmbrare fronde frontem?
Licebit & venusto
Rorantium impedire

Serto

Serto caput rosarum,
Micantiúmque florum.
Ergò juvet perire;
Madere, non perire;
Prurire, non perire:
Pictámque mollicellis
Signare humum choreis,
Et igneis ocellis,
Et uvidis labellis,
Et ebriis medullis
Libare blandioris
Vernantem Amoris auram,
Catullientis auram.
Hoc puberes puelli,
Hoc nubiles puellæ,
Hoc omnis ordo & ætas
Agat: perire suave est,
Sed suaviter perire,
Perire non perire.

Cœnaclum totum ad psallentis motum arbitriúmque videbatur flecti: Convivæ attoniti, & velut extra se positi, fugientem in auras harmoniam sensu errabundo sequi: mensæ, dapes, cyathi, atque ipsæ circumquaque imagines statuaéque, homi-

hominum inſtar, vivere & geſtire: faces & lucernæ, criſpati ſoni aëriſque gyris percuſſæ, tremulis flammulis laſcivire. Ridebat interim inſolentis ſtultitiæ miraculum Aderba, cùm neſcio quo infortunio, abacus omníſque illa liventis auri argentíque congeries cecidit. Ego ſuſpicatus vaſa quoque vivere & ſaltare ebria, magno ſplenis pruritu laborare cœpi, nec jam ampliùs impetum compeſcens, in liberrimos cachinnos erupi. Sed ô meum infortunium! Suſpenſæ circumquaque lucernæ laqueare velut cælum diſtinxerant; totúmque triclinium non minùs fumo, quàm lumine implêrant. Sed ab his aſtris malum aliquod proficiſci, ne quidem libuit ſuſpicari. Irradians tamen noxiúſque velut Saturni lychnus capitibus noſtris imminebat, pendulo fluitans motu, & tanquam ab ipſo ſtrepitu tumultúque impulſus. Putares hîc quoque vacillantis ebrietatis vitium eſſe: nam & hedera totum argen-

tum

tum vinxerat ornaverátque. Ergò conversus ad meos, Vino, inquam, an oleo flammula hæc nutritur? an corolla fallit? Ne quære, inquit Tabutius: etiam ignem Bacchus donat, & à lucernis insania venit. Quid opus est dicere? quasi non cyathi tantùm, sed & lampades inebrient, fumum quoque totâ cœnâ convivæ bibunt: sitis in ebrietate per nebulam quæritur. Sed quod magis mirere, homines hîc aliqui velut lucernæ sunt, & coronati sedent. Vides corymbos, hederam, myrtum, more veteri; imò quod nusquam factum, ut Apollinis furor in convivio lasciviat, plerosque laurus non ampliùs pudica cingit. Sic Pegasi fontem scatere vino volunt Cimmerii: sic doctum esse, qui inter bibendum differit: Poëtam esse, qui obscœnus est. Nam postquam viti hederam luxus coronarum junxit, Bacchi Phœbíque cœpit numẽ confundi: postquam fugere Daphne desiit, illicis Floræ blanditias assum-

psit. Dum hæc Tubatius diceret, identidem ego ad lucernam, nec sine risu ferebam oculos: quæ repentino quodam æstu bulliens (nihil præter iram flamma erat,) stillas aliquot ferventis olei in vestem meam extremam cum stridore evomuit, lanaéque nativum candorem, nec fullonis adhuc operam expertum, pingui maculâ infecit. Aderba non sine stomacho suspiciens, Ergò, inquit, injuriarum nos quædam hîc mancipia sumus, & pessimis insontes modis urgemur? Nunc latratu umbræ lacerantur, nunc ardenti humore vestes conspurcantur, & à cane in lucernam rabies migravit. Sed ille quidem dexteræ meæ vim irámque sensit: & tu fusci luridíque luminis impurissima anima spiras etjam, & exultas? Simúlque in vacuam, quæ astabat, sellam evadens, valido pulmonis nisu flammam nequicquam reluctantem difflavit in nebulam, penitúsque exstinxit. Sic igitur denso fumo quidquid erat lu-
minis

minis ſepultum eſt; cúmque fœdiſſimo nidore vindicare fatum ſuum videretur, nos in proximum conclave Tabutium præeuntem ſecuti ſumus. Hîc quies erat, & præter morem Regiæ, alcidonia quædam noctis. Etenim languebant tedæ, & lucernæ pænè aridæ tenue & extremum lumen ſpargebant. Somnus etiam, perfractis feneſtris, illapſus, ſuaviter diffundebat papaver ſuum. Sed jam antè vinum quoſdam vicerat; aliíque non tam corpore, quàm ſopore, ſedilia impleverant; alii in ipſo pavimento conjunctis marcebant capitibus, cirneas adhuc complexi. Aderba delectatus tam ſuavi ſchemate, Quid, inquit, an & hi Poëtæ fiunt, & in porticu recitabunt? Ego excipiens tam amœnum dictum, Scilicet, Muſarum hîc Apollo, inquam, COMVS eſt: ſed in pœnam iſti dormiunt,

— frangent ſubſellia verſu,
Et tamen eſurient.

Tum Tabutius toto Sapientiæ habitu

bitu frontem induit, &, Quæ videtis, ait, imò quæ vidiſtis, nova, lubrica, noxia ſunt; & his tamen mens, perversâ conſuetudine corrupta, delectatur. Vos hîc ſedete, & audite: mihi loqui lubet, &, quia ſine arbitris ſumus, in ſilentii hoc ſecreto ſtultiſſimos PHAGESIPOSIORUM ritus enarrare.

SAPERE quidem bono ſi exemplo decreviſtis, alîus ævi mores inſpiciendi ſunt, cùm voluptatis jugum ferre mortales nondum didicerant. Nunc enim tenebris circumfuſi, & plus quàm Cimmeriis, omnem liberi pectoris majeſtatem protrivimus, &, quod extremum infelicitatis genus, quiſque ſibi ſervit. Animos erigite, quidquid imposturâ allubeſcit, ſpernite: in ſolâ Sapientiâ libertas eſt, in ſolâ Virtute gloria.

Virtus eſt vitium fugere; & Sapientia prima,
Stultitiâ caruiſſe.

Anne ſapere vobis videntur, qui

Luxu Lasciviáque magni sunt, qui ferculis vinóque strenui, & summa Sacra, COMI habent? In quâ Regiâ simus, quâ dominatione premamur, minimè vos fugit. Libertatem tamen animo si concipitis, ab istâ palæstrâ alieni eritis, in quâ pro oleo merum est, & poculis patinísque cernitur. Rideat, ringat, quicquid uspiam naris est; turbet, sæviat, quicquid uspiam bilis: sobrii este, mentem & valetudinem omni imperio lascivientis ævi maiorem habete. Sedere, madere, garrire Conviviorum solennia sunt: mille naturæ injuriis sobrietas expugnatur. Istam si audimus, quicquid ultra famen sitímque, grave & pro nauseâ sit. Ac sanè, diurnare in Convivio, aut pernoctare, annon Herculeus labor? Non perseverare, cùm assederis, turpe, imò ignominiosum est. Vt qui navem conscendit in potestate naucleri & maris est: ita qui PHAGESIPOSIORVM undis se commisit. Blandas fallacésque invitan-

vitantium voces quid refero? Sedebis, inquiunt, quantillum voles, edes bibésque quantillum voles, liber & immunis poculorum eris, & in tuo velut lare. Sed quid fit? Vix antecœnii florem prima hilaritas fregit, & alia prorsùs oratio est:

Es, bibe, animo obsequere mecum, atque
onera te hilaritudine:

è melioribus diem istum habe, Genio & amicis paucas aliquas horas vive. Εἰς ἄυριον τὰ σπουδαῖα. *In crastinum seria.* An tu id agis, ut tristitiæ velut nebulis animi vigorem obruas? Remissione interdum opus: *Meliores acrioresque requieti surgunt.* Quippe in hunc finem Convivia instituta, ut vegeto quodam hilaritatis rore lassam curis mentem imbuant erigántque.

Narratur & prisca Catonis
Sæpè mero caluisse virtus.

Imitare, & tristem paullisper severitatem remove, ad curas rugásque mox relapsurus. Mos igitur gerendus, atque etiam ingratiis. Alius

lancem porrigit, alius cyathum; nemo non urget, ut amare videatur. Sic damnosus affectus est, & , quod miserrimum, eo imprimis officiorum genere obligamur, quo lædimur. Intereà verò lascivia gliscit,& longo ad vanissimam pompam ordine, lenocinia mensæ cumulantur, non gustanda solùm, sed spectanda. Minimum est quod edimus: quasi totam crapulam gula non capiat, etiam oculis cœnamus; in ipsis oculis gula est. An ad veterem morbum? *Non sunt ad popinam*, ait Seneca, *dentibus & ventre & ore contenti; oculis quoque gulosi sunt*. O fatuam necessitatem! ad fercula,imò ad pocula damnatur quisquis accubuit: Cereris Liberíque hi vigiles quidam labores sunt, & tunc brevissimi, cùm maximè exantlantur. Depyges olim Athenienses dicti, quia rei nauticæ studiosi, & in transtris sedentarii, nates deplanarent: nos sumus; sed n conviviis, & longâ sessione pertinacem Socratis statum vinca-

Lib. III. Natural. Quæst.

vincamus. Omnes epulæ luxu constant, & quasi deliciis parum molles, morâ effeminantur. In noctem prandium ducitur, in diem cœna; quietem cibi non inveniunt, ut concoquantur. priùs somno, quàm insaniâ occupari, turpe: ebrios lectulus exspectat, dimittit ebrios; nec tantum spatii popina indulget, ut edormire crapulam liceat, aut vini furorem edomare. Videte, stultis, ipsam cœnæ & PHAGESIPOSIORUM scenam: *Dapes*, & simul *Convivas*.

Ad pompam & ostentationem DAPES sunt; nec Dapes, nisi aut voluptate morentur considentium oculos, aut invidiâ accendant. Ordinem ipsum quomodò explicem? Confudit fercula cupediarum indagine defessa luxuria; & cùm desint quæ addantur, miscere lautitias cœpit, ciborúmque & condimentorum velut adulteriis nova mensæ monstra dare. Cuncta lustrate: ab omni Missu auspicium est. Etiam quasi pigeat esse jam singula, coguntur in

Epistol. XCV. unum sapores. *In cœnâ fit* (censuram Latini Stoici auditis) *quod fieri deberet saturo in ventre. Exspecto jam ut manducata ponuntur.* Si auguria placent; cum pennis alísque altilia inferuntur, specie & nidore magnifica; &, tanquam ignis satis non urat, aromate executa. Tamen vivere dicas: non ut edantur, sed ut edant, in mensam involasse. Turdi, coturnices, perdices, infaustæ aves sunt; & vilioris gulæ. Nisi & in ferculis divini adulterii memoria placuisset, exularet Cygnus: nunc spectatur saltem, velut strenuus cõpressor Ledæ, & è stagnis in mensam translatus, hîc quoque natat. Pavus ipse, olim Samius, nunc Cimmerius, omnis Convivii verna est; & vix jam, floridam illam pictámque tot oculis, totóque adeò Argo caudam expandens, oculos mulcet. Sic tamen inter tot faces, quæ lucent, nubem aliquã versicolorem, pluviúmque arcum videas: sic & à nube umbram, in quâ non epulari tantùm

possis,

possis, sed prœliari. Nam quædam velut pugna ipsa cœna: milites & castra cibi sunt; imagines lurcamur, arces & urbes expugnamus, ac diruimus: toto Convivio Bellaria sunt, tanquam à bello dicta. Lepidè, & ad rem Manilius: Lib. 1

Luxuriæ quoque militia est vigil, atque ruinis
Venter; & ut pereant suspirant sæpe nepotes.

Summa, quicquid rarum aut difficile paratu, saporem duntaxat habet: & hæc jam delicatæ esuritionis ambitio est, ut non possit nisi pretiosis cibis sedari; si tamen sedari.

— Numidarum pascimur oris,
Phasidos & damnis: arcessitur inde macellum,
Vnde aurata novo convecta est æquore pellis.

Satiricè, & tanquam Arbiter dicam:

Ales Phasiacis petita Colchis,
Atque Afræ volucres placent palato;
Quòd non sunt faciles: at albus anser,
Et pictus anas enovata pennis,

Plebejum sapit. ultimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit, probatur.
Quidquid quæritur, optimum videtur.

Imò ignorari debent quæ ponuntur. At ne sic quidem palatum, deliciis languidum, invenit quo excitetur. E culinâ quidquid promitur, aut origine, aut fuco peregrinum est, aut utroque. adeò, ut si quærere pudor, quid comedas, quomodò comedas, cogaris. In tãto & tam vario Luxu, etiam colores gula poscit, sordéntque cibi, nisi auro, argento, minio maculentur. Facit COMVS, quæ nec Lucullus, nec Trimalcio cogitavit, utroque antiquior. Sed Dii boni! quid curâ aut sumptu opus? *Quid opus est* (Senecæ verbis utar) *tot artibus ventri servientibus? quid mercaturis? quid vastatione silvarum? quid profundi perscrutatione? passim jacent alimenta, quæ rerum Natura omnibus locis disposuit. Sed hæc velut cæci transeunt, & omnes regiones pervagantur, maria trajiciunt, & cùm famem*

Consol. ad Helviam.

exiguo

exiguo poſſint ſedare, magno irritant. O vanos! ô perverſos! Nam iſta omnia tam ſumptuosè quæſita, tam curiosè ſtructa, quid ſimplici ferculo melius habent? Ventrem, ceu cloacam ſubeunt, & comeſta eâdem fœditate occupantur. *Vis ciborum voluptatem contemnere? exitum ſpecta.* Imò vis ciborum ambitionem contemnere?

CONVIVAS ſpecta, & ridiculum auſpicium laſcivientis Canopiſmi. *Mollibus* (Sapientis Latini vox eſt) *lenibúſque fomentis totum laceſſitur eorum corpus; & ne nares interim ceſſent, odoribus variis inficitur locus ipſe, in quo luxuriæ parentatur.* Placere aër non poteſt, niſi unguentis & ſuffitu corruptus. Sic quoque ciborum nidor vincendus eſt, ut ſuam nares voluptatem inveniant: ſic ad Cimmerios tota migrare Arabia debuit, nequid Laſciviæ deeſſet. Ergò nec ſine mollitie Lavatio eſt, & ut ſciatis ſordes æſtimari, meliorem aquâ (quam optimam tamen Lib. de Beatâ vitâ.

Pindarus vocat) ſuccum invênit COMVS, floribúſque rorem expreſſit, quo abluantur. Viles, quia ſine fragrantiâ, fontes ſunt; & quibus, ſaluberrimo naturæ inſtinctu, pellere ſitim olim mortales ſolent, nunc vel fuliginem dedignantur. Ite Cimmerii, & Victuæ Potuaéque aram ornate: ſic ad COMI formulam vivitur. Prima verò & moleſtiſſima de ſeſſione herciſcundâ velitatio eſt. Locum quiſque fugit, ut occupet; modeſtè, graviter, officioſè aſſidet, ut quàm diſſimillimus ſurgat. Etiam Sciſſoris munus controverſiam facit, quæritúrque qui cœnam virginem, non ſine venere violet. Ex more ſcilicet, ne quæ ſuperbè parata, ſine pompâ deſtruantur.

—— Nec minimo ſanè diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, aut quo gallina ſecetur.

Arte igitur opus, & eruditâ quadam manu: quam, ut promptam alii cum oſten-

oſtentatione habent: ſic moroſam alii, ne peccent; ut etiam non guſtare malint, quàm ſecare. Sic verò intacti aliqui cibi remanent, & vulnus effugiunt, mox famulorum manibus lacerandi. Hi mores ſunt; ſed quos divitiis ſuis fovet, quiſquis vitiis elegans, omnémque in Luxu felicitatem vitæ, atque famæ ponit.

Vocem hîc contraxit Tabutius, & velut ſermonis materiem colligens, ſeriâ hæc mente, quæ dixerat, digerere nos juſſit, atque paullulum etiam, ſi luberet, inambulare. Surrexit ipſe, & ſedato paſſu nos ducens, longiorem orationis ſeriem promiſit. Iam repetitis ſpatiis, aliquoties conclave emenſi eramus, cùm experrectus ex iis unus qui ſtertebant, & deliquio lucernarum perturbatus, accurrit, flammulâſque fugientes infuſo oleo revocavit. Sic momento repulſa nox fuit. ille verò, quaſi minimum etiam guſtum hauſiſſet ſomni, non perfunctoriè dormire iterum cœpit. Itaque

cum

cum novo lumine nova Tabutio differendi occasio nata: sed dum aures animúmque arrigimus, & dicturientis auspicium officiosè veneramur; ecce è triclinio, pallium trahens, EVPANTVS advolat, communis ille noster, non amicus tantùm, sed Genius; purpureo virtutis colore venustissimè perfusus. Loqui parabat: sed Tabutius prævertens, Hem, inquit, an sic delicias COMI deseris, & hilaritatem? Vbi corolla? & cur non faciem istam obumbras, sic multo rubore & igni læsam? Imò ait Eupantus, non frontem tantùm, sed faciem & caput, ut hinc fugiam. Etenim irasci Cimmeriis omnibus possem, tu istum mihi si affectum indulgeres. Per ludum cruciari, sævissimum est. non COMVM, sed ludibrium, imò convicium invêni: temulentum virus ridens Calumnia effudit. Quot linguæ, tot plagæ; voces, vibices quædam erant, vix etjam Cynico animo concoquendæ. Hac pœnarum adventitiâ exceptus

sum,

ſum, etiam cùm peccaſſe me neſcirem. Itaque interrogavi crimen meum: & menſæ Genium geminâ ſum dictus impietate violaſſe. Tabutius, velut urgens, Et quâ impietate? inquit. Illâ ipsâ ait Eupantus, quâ tu, ô veræ Sapientiæ & Virtutis germen, religioſum me eſſe docuiſti: Sobrietate, & Silentio. Me miſerum! Parcus cibi, & ſermonis fui, & offendi: contracto linguæ peculio, σιώπηλος ſedi, & tanquam Pythagoricæ ſeveritatis alumnus reprehenſus, & petulantiſſimis garrulitatis ſpiculis confoſſus ſum. Excipiens Tabutius, Hoc miſerum profectò, inquit, peccare, quia non pecces: calumniæ ſtigmate dignum cenſeri, quòd opportuno freno linguam coërceas, *verbáque* (cum Appulejo dicam) *quæ volantia Poëtæ appellant, ea verba, detractis pinnis, intra murum candentium dentium premas*. Sed inter garrulos tacuiſſe, ne nunc quidem te pudeat aut pæniteat. Philoſophum agit, qui ſuo ſilentio alie-

nam

nam ἀδολεσχίαν reprehendit.
Διὰ δὲ σιωπῆς πικρότερον κατηγορεῖ.
Silentio accusare licet acerbiùs.
Addidit Eupantus, à superbissimis madidæ garrulitatis Tribunis, exilium sibi paratum: ideóque præverti velle, & eâdem nocte proficisci; ut ire, non expelli videretur. Non sine servitute voluptatis apud Cimmerios vitam esse; imò ne vitam esse, æternâ caligine obsessam. Hæc cùm dixisset, de GAIO VIRIO amico suo quæsivit: &, Vidistin', inquit, ô Tabuti? Nam in hac Noctis aulâ oberrare dicitur; sed infortunium inventurus, nisi caverit, ac planè abierit in regionem almæ Lucis. De Virio, inqnit Tabutius, pone metum: cavit, abiit. ac nos quidem idem illud iter molimur. Tu cum bono Mercurio evangelia prafer: subsequemur. Nec mora; ille, vale dicto, per posticum aulæ discessit. Tum verò Tabutius, inter ambulandum Eupanti casum revolvens, disserere sic iterum cœpit.

Inter præcipuas Comessationum maculas, cum maximo veræ & honestæ hilaritatis damno Garrulitas est: sed eò inverecundiæ processit, ut etiam virtutis nomen assumpserit. Loquentia eloquentiam oppressit, audacia verecundiam, Si examinamus, madent vino PHAGESIPOSIA, garrulitate diffluunt; linguæ morbum mero accēdunt Cimmerii; sobrietatē pellunt, ut loquantur. At ô Sermones! Nihil serii, sani, egregii, & turbatâ mente per summam imprudentiam ac simul impudentiam præcipiti verba ore devolvuntur. Hoc vitium vini est, non meditari quæ dicas; effutire, quæ in ore nata. Τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος. *Quod enim in corde sobrii, hoc ipsum in linguâ ebrii*. Verborum igitur fertilis lingua, quæ madet, & simul prodiga. verborum, sed futiliũ, anilium, inutilium, quæ aures sobriæ seriaéque non sustineant. Quid mirum? ut à nimbo præcipites ac lutulenti

lenti rivuli, & sordes unà vehunt: ita sermo à vino. Qualis cujusque animus, talis oratio; sed temulentiæ illo igni evaporat. Alius merces, lites, divitias crepat; alius voluptates, & libidines, alius fastum, & inflati pectoris bullas. Modestia, simplicitas, paupertas vapulant, & Sapientia vitiis infesta. Quæ quisque fecit, dixit, cogitavit, in Convivio, velut tribunali, ventilantur; & temulenti censores, cùm ossibus abstinent, rodunt tamen alienam famam; qui suis ipsi in rationibus hallucinantur, alienas dispungunt. Quanti vivat quisque, quanti sapiat, curiosis calculis plebeia illa πολυπραγμοσύνη putat; ut qui bonam mentem amat, videatur infra pecuniam positus, & communi litterarum fato, à ditioribus pendere. Sunt profectò, qui, cùm præter aurum nihil æstiment, præter se neminem; honestam omnem doctrinam, tanquam sordes umbratiles fastidiunt: tam eruditi scilicet, ut eruditionem

possint

possint contemnere. Et tamen

Suarum opum nos volunt esse indigentes,
Nostrâ copiâ nihil volunt nos potesse,
Suique omnium rerum nos indigere,
Vt sibi simus supplices.

Sed nec morsum labores ingenii effugiunt. Epistolam scribis? Oratio poscitur: hanc pangis? ad Historiam vocaris: istam complexus es? frigidum, aut detortum elogium est. Qui ipsi nihil, aut parum scriptitant, censoriâ virgulâ volumina exigunt, πανδέκτας, βιβλιοθήκην. Nostis illud meum:

Non quanta, sed quæ quisque scribat, pensita.
Moles, laboris; pondus est signum ingenI:
Et vilior laboris est laus, quàm ingenI.

Ego subjiciens, Rectè tu quidem mi Tabuti: ac Philothesiis meis nuper hæc imprimis nota impressa est, & parvitas objecta: quem ego tamen librum argumento magnum puto, & brevitatis, acuminis, imò novitatis caussâ (liceat dicere) ap-

plausu aliquo dignum. Etenim, ut vincto sermone pergam loqui,

Quid majus est Amore, quid majus Fide?
Scripsi Viros Amore magnos & Fide:
Sollertis alma quos manus Promethei
Luto creavit optimo, quos præmium
Famæ manet beatioris, NON MORI.
Pubémq; scripsi Amore floridam & Fide:
Pubem, Bonæ quam Mentis ardor nobilem
Facit, Virûmque in numerum adoptat nobilem.

Quid tamen est? mole & numero librorum si dirigi ad optima Iuventus possit, & fortassis mihi vires. siquid tamen ingenii, stili, aut eruditionis habeo, præstare malo, quàm jactare. Et quo tendo? ad seria, ad solida, ad Sapientiam ipsam, & Virtutem; sed tuo exemplo ductúque. Ita, ita, ait Tabutius; ut ibi magnus sis, ubi nemo parvus. Præclarum doctrinæ opus, cùm quis vitam moréſque in exemplum profert: cùm non quæ scribit leguntur, sed

ſed quæ agit. Bonum eſſe, quàm doctum laudabiliùs eſt: ſic animum, quàm ingenium polire. E Porticu Latinâ vocem hanc auditis: *Magno impendio temporum, magnâ alienarum aurium moleſtiâ laudatio hæc conſtat:* Seneca Epiſtol. LXXXVIII.
O HOMINEM LITTERATVM! *ſimus hoc titulo ruſticiore contenti:* O VIRVM BONVM! Vt Litteratus ſis, elegantia ingenii faciet: ut Bonus, illa animi. & tamen nonne ingenium colimus, ut animus eniteſcat? Nemo flore contentus eſt, fructum omnes quærunt: florem Eruditio, fructum Sapientia habet, &

Ο' χρήσιμ' εἰδὼς, ὐχ ὁ πολλ' εἰδὼς, σοφὸς:

Qui fructuoſa, non qui multa ſcit, ſapit.

Imò qui docet, qui ſcribit. Sed nos plerumque fuco inutilium ſtudiorum decepti, ut operosè nihil agamus, ſplendorem in umbrâ quærimus, herbam in ſaxo; &, ut vivamus, vitæ duntaxat inſtrumentis occupamur. Quid litteræ, ſi tantùm

plausu aliquo dignum. Etenim, ut vincto sermone pergam loqui,

Quid majus est Amore, quid majus Fide?
Scripsi Viros Amore magnos & Fide:
Sollertis alma quos manus Promethei
Luto creavit optimo, quos præmium
Famæ manet beatioris, NON MORI.
Pubémq; scripsi Amore floridam & Fide:
Pubem, Bonæ quam Mentis ardor nobilem
Facit, Virûmque in numerum adoptat nobilem.

Quid tamen est? mole & numero librorum si dirigi ad optima Iuventus possit, & fortassis mihi vires. siquid tamen ingenii, stili, aut eruditionis habeo, præstare malo, quàm jactare. Et quo tendo? ad seria, ad solida, ad Sapientiam ipsam, & Virtutem; sed tuo exemplo ductúque. Ita, ita, ait Tabutius; ut ibi magnus sis, ubi nemo parvus. Præclarum doctrinæ opus, cùm quis vitam moréfque in exemplum profert: cùm non quæ scribit leguntur,

sed

ſed quæ agit. Bonum eſſe, quàm doctum laudabiliùs eſt: ſic animum, quàm ingenium polire. E Porticu Latinâ vocem hanc auditis: *Magno impendio temporum, magnâ alienarum aurium moleſtiâ laudatio hæc conſtat:* O HOMINEM LITTERATVM! *ſimus hoc titulo ruſticiore contenti:* O VIRVM BONVM! Vt Litteratus ſis, elegantia ingenii faciet: ut Bonus, illa animi. & tamen nonne ingenium colimus, ut animus eniteſcat? Nemo flore contentus eſt, fructum omnes quærunt: florem Eruditio, fructum Sapientia habet, & Seneca Epiſtol. LXXX-VIII.

Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πολλ' εἰδὼς, σοφός:

Qui fructuoſa, non qui multa ſcit, ſapit.

Imò qui docet, qui ſcribit. Sed nos plerumque fuco inutilium ſtudiorum decepti, ut operosè nihil agamus, ſplendorem in umbrâ quærimus, herbam in ſaxo; &, ut vivamus, vitæ duntaxat inſtrumentis occupamur. Quid litteræ, ſi tantùm

litteræ ſunt? quid procera & frondibus opaca arbor, ſi infœcunda? Quicquid ſolam habet voluptatem, aut inutile, aut damnoſum eſt. Sed ſtudiis quoque Luxus adhæret, & ſteriliſſimas nugas neſcio quâ ambitione ſectamur. Spernite; morem Ibid. Annæo gerite, ſalubriter monenti: *An tu exiſtimas reprehendendum, qui ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat: non putas eum, qui occupatus eſt in ſupervacuâ litterarum ſupellectile? plus ſcire velle quàm ſit ſatis, intemperantiæ genus eſt. Quid, quòd iſta liberalium artium confectatio moleſtos, verboſos, intempeſtivos, ſibi placentes facit, & ideò non diſcentes neceſſaria, quia ſupervacua didicerunt.* Et quænam illa? quæ dediſcenda erant, ſi ſcires: Libidinoſior Anacreon, an Ebrioſior vixerit: an Sappho pudica: quot procos Penelope habuerit: quot remiges Vlyſſes: quod Achilli nomen inter virgines: quid Sirenes cantare ſolitæ. Alia deinceps hujus notæ,

Græcis Romaníſque aliquando in deliciis: *quæ*, ut idem Seneca cenſet, *ſive contineas, nihil tacitam conſcientiam juvant; ſive proferas, non doctior videberis, ſed moleſtior.* Lib. de Brevit. vitæ.

Sed nunc ſatis ambulationis: ad ſedilia, & ſimul ad ſermonem abruptum redeamus. Poſtquam ſedimus, Convivium, ait Tabutius, Calumniæ irriguum ſeminarium eſt: in quo ſontes & rei trahuntur mores, boni cujuſque ac mali. Hic foro ceſſit, ille patrimonium prodegit, iſte pudorem proſtituit. Aliena vitia fingit quiſque, aut denudat; ſed novo vitio, & ſimul convicio. Siquis dives, ſcelere & avaritiâ factus: ſiquis magnus, ambitu. Ne paupertas quidem humilitáſque ſine ſtigmate aut vulnere. Putes ſolos bonos, ſolos ſupra notam omnem eſſe, qui tam acriter cenſent. Atque utinam diſtinctæ ſaltem voces ſint, ac judiciorum vices! Nunc clamant, miſcent, turbant, cum litigio ferè aut rixâ.

Fit strepitus tectis, vocémque per ampla volutant
Atria.

Minimum in garrulitate vitium, loqui. Etiam mulier blaterat, aut puer; pluriúmque sermones velut decussatim præliantur. Scilicet, ut pertinaci vento concussæ arbores confusum tot ramorum frondiúmque susurrum edunt: sic in convivio quisquis vini aurâ afflatus, quiescere non potest. Qui ipse non sanus, quî sani coloris sermonem ullum efformet? Imò ut cùm plures lychni lucent, umbræ rerum languent atque expallescunt: sic orationis fructus, cùm plures loquuntur. De me si quæritis, laudabile Plautini Periplectomenis exemplum sequor:

—— Neque ego oblocutor sum alteri in convivio:
Incommoditate abstinere me apud convivas commodè
Commemini, & mea orationis justam partem persequi;
Et meam partem itidem tacere, cùm aliena

aliena oratio eſt.

Quâ quidem moderatione videor à bonis ſobriiſque menſarum, & morum arbitris, ***haut minùs opportuni ſilentii laudem, quàm tempeſtivæ vocis teſtimonium conſecutus***. Homerus, ut cum Plutarcho dicam, τὸν λογιώτατον Ὀδυσσέα, σιωπηλότατον πεποίηκε. *Vlyſſem facundiſſimum hominem deſcripſit maximè taciturnum:* quid niſi ut oſtenderet, ipſam eloquii Suadam vocis interdum exilio coërcendam? Itaque odi Convivium, ubi cùm loqui ineptum, ſine reprehenſione tacere non poſſis. Ineptum autem, loqui velle, cùm nemo ſilet. Vt qui ad aquæ cataracten citharam pulſet, laborem omnem & harmoniam ſepeliat: ita quiſquis in garrulitatis contubernio aptum & dignum auribus ſermonem ordiatur. Inter fritinnientes hirundines luſciniæ melos mutum, aut quaſi nullum eſt: inter garrulos Sapientiæ ac Facundiæ vigor. ubi iſti, optimè loquitur, quiſquis tacet. Hoc igitur crimen Eupanti

De Garrulit.

 fuit,

fuit, TACVIT, id est, si pressiùs examines, Sobrius, imò Suus in Convivio fuit, nec vini gurgite mentem de sede pepulit. Quod Sapiens laudi vertat, id mores Cimmerii vitio. Iam dixi, ab Ebrietate Garrulitatem manare; ac quorundam etiam linguæ mero imbuendæ, priusquam scaturiant: haut aliter quàm organa pneumatica vento implenda, seu spiritu animanda, ut perstrepant. Sic nimirum diserti, reverà loquaces & rimosi sunt, ceu pertusa vasa. Pulchrè Bias, cui cùm in symposio stoliditas tacenti objecta esset, Καὶ τίς ἂν, inquit, δύναιτο μωρὸς ὢν ἐν οἴνῳ σιωπᾷν. *Et quis stultus inter pocula tacere potest?* Zenonis responsum jungo (etsi & prius illud non ad Biantem, sed Zenonem alii referant,) jungo inquam, velut magnum silentii præsidium elogiúmque, à Plutarcho expressum. Athenis quidam legatos regios convivio excipiens, Philosophos simul adhibuit. Ibi sermone jam fervente, cùm quisque

quisque è Sapientiæ penu aurium velut tragemata promeret, differerétque; unus Zeno ἡσύχιος esse, ac tacere. Legati silentium admirati, comiter affari hominem, & propinato poculo, Περὶ σοῦ δὲ τί χρὴ λέγειν, inquiunt, ὦ Ζήνων, τῷ βασιλεῖ; *De te verò, ó Zeno, quid dicemus Regi?* At ille, Ἄλλο μηδὲν, ἢ ὅτι πρεσβύτης ἐστὶν ἐν Ἀθήναις παρὰ πότον σιωπᾷν δυνάμενος. *Aliud nihil, quàm senem Athenis esse, qui inter pocula tacere sciat.* O laudabilem vocem! ô facundum silentium! Imitemur. Sed madidos istos, lingulacas, stolidos, quibus morosum sapientis, id est taciturni nomen, contemnamus. Etenim SILENTIVM (ex eodem Plutarcho contraham) *tanquam profundum quiddam, arcanum, sobriúmque: at ebrietàs loquax, quippe sine consilio aut prudentiâ, ideóque vocalis. Philosophi autem Ebrietatem,* λήρησιν πάροινον *definiunt: sive* VANILOQVENTIAM IN VINO: *quâ ratione potatio extra reprehensionem, si cum silentio. Sed Stul-*

tiloquium vinolentiæ jungit ebrietatem. Enimverò ebrius inter pocula nugatur; garrulus ubique, in foro, in theatro, in ambulatione, interdiu, internoctu; ægrotum curans ipso morbo molestior, unà navigans nauseâ, laudans reprehendente. Quàm sanctum, imò quàm necessarium sit silentium, videtis, siquis inter tot conviviorum ineptias illæsam velit mentis majestatem servare. Eupantus servavit. Ac sanè inter tam multos loquentes, esse quoque debet qui audiat: audire autem non potest, nisi sileat. Οἱ δ' ἀδόλεσχοι οὐδενὸς ἀκούουσιν· ἀεὶ γὰρ λαλοῦσιν, καὶ τοῦτο ἔχει πρῶτον κακὸν ἡ ἀσιγησία, τὴν ἀνηκοΐαν. *Garruli autem neminem audiunt. Semper enim loquuntur, primúmque hoc vitium linguæ impotentia habet, nihil audire.* Neque ego tamen elinguem hilaritatis consessum faciam. In Mensâ suave illud loqui; sed si cum *Sobriis*, *Paucis*, *Paribus*. At in PHAGESIPOSIIS *Ebrietas* ubique, *Multitudo*, *Disparilitas est*. obsecro, inspicite, aut potiùs audite.

Ac

Ac prima illa quidem, EBRIETAS, nisi adsit, nec lautum, nec lætum ullum triclinium censeatur. Scilicet ut insanire sine verecundiâ liceat. *Omne vitium* (aurea Senecæ verba sunt) *ebrietas & incendit, & detegit; obstantem malis conatibus verecundiam removet. Plures enim pudore peccandi, quàm bonâ voluntate, prohibitis abstinent*. Sed ab eodem Sapientiæ supercilio plenam censuram usurpemus: *Vbi possedit animum nimia vis vini, quicquid mali latebat, emergit. Non facit ebrietas vitia, sed protrahit:* imò & facit, & protrahit: *tunc libidinosus ne cubiculum quidem exspectat, sed cupiditatibus suis quantum petierint, sine dilatione permittit; tunc impudicus morbum profitetur ac publicat; tunc petulans non linguam, non manum continet; crescit insolenti superbia, crudelitas sævô, malignitas livido: omne vitium detegitur, & prodit*. Satin' petulantis temulentiæ labes expressa? Ex more, atque adeò lege sic vivitur, & poculis, velut gradi-

Epistol. LXXXIII.

bus,

bus, ad ſtultiſſimum furorem itur. Liberi hæc Sacra ſunt: Convivæ velut Orgiophantæ. Alius ſalutem propinat, alius vitam, alius fortunam, quiſque cyathiſſat: niſi hauris, & numina, & amicos lædis. Qui propinat, exemplo ſuo cogit: nec poculo alienæ favere valetudini potes, niſi tuam mergas. Sic ergò ſtoliditatem & inſaniam quandam cultores COMI induunt, & ut ſemel merſi vino, ſemper videntur. *Extende in plures dies*, ait Seneca, *illum ebrii habitum, nunquid de furore dubitabis? nunc quoque non eſt minor, ſed brevior*. Sanè, ut ejuſdem verbis utar, *ebrietates continuæ efferant animos. Nam cùm ſæpe apud ſe non ſunt, conſuetudo inſaniæ durat, ac vitia vino concepta etiam ſine ipſo valent*. Ita eſt, vino concipiunt vitia, ſed alunt quoque; & pergræcari ſolenne, ut ſobriam corruptæ naturæ inſaniam ebrietas excuſet. A promulſidis auſpicio hoc agitur, nec fami ſedandæ, ſed irritandæ dapes ſunt, ut ad omnem hau-

Epiſtol. LXXXIII.

ſtum

ſtum ſitim acuas, ſine miſſione bibas. Ne ludus deſit, Cœli imaginem Strategus effingit, æternitatem inculcat. Tot ſcyphi, pateræ, calices, velut radiantes quædam ſtellæ, totâ mensâ ſparſæ, quæ varias ſignorum formas conſtituunt. Videas, ut cum Homero dicam,

Πληϊάδας θ', ὑάδας τε, τό τε σθένος ὠρίωνος,
Α'ρκτον θ', ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι.

Plejadésque, Hyadésque, & robuſtum Oriona,
Et glacialem Vrſam, Plauſtri cognomine dictam.

Errones deinde vitrei illi, argentei, aurei, gemmei, ipſi adeò Planetarum genii, convivali ritu in orbem aguntur, quibus ne Sapiens quidem (da quem vis è Cynicâ ſobrietate) aut Sapientiam profeſſus, reluctetur. Bibendum eſt, & ut bibiſſe dicaris, garriendum eſt. Solutus curis, & jam ſatullus ingeminat, Θέλω, θέλω μανῆναι. *Volo, volo inſanire.* Sed

&

& mihi nunc versibus utcunque furere, sed sine veratro, liceat; ut temulentam hanc insaniam adumbrem.

Quæ rerum facies, deliræ gaudia mensæ,
Cùm trahit insomneis furiis turba ebria noctes!
Strata cibíque madent, atque irritatus Eoo
Liber diluitur succo: placet ingeniosa
Omnibus Ebrietas, placet exantlanda voluptas
Vini, & libatæ spumantia vota salutis.
Tende manus: tremulo submittit pocula gestu
Herculea, & pleno affectum ructatur ab ore
Ille tuus; non ille tuus, qui vincla caducæ
Nectit Amicitiæ, & fucato exæstuat igne.
Hæc tibi flamma mero constat, Cererísque fovetur
Deliciis, moritura pari quo Solstitialis
Defectu herba solet. Facili nil semine durat.

Tu

Tu tamen obsequere, & fugitivo viscera Amori
Hospita tantisper laxa, dum fervet Iacchus.
Obsequere, & valido nisu submerge profundis
Luctantem cyathis animam: sic urget Amystis.
Projice relliquias frontis, sine nube loquaris;
Quisquis non sapit, ille sapit: tu prolue pectus;
Sed tumidi stillent oculi, salsísque dometur
Aura meri lacrymis. Sitit, & bibit Euchius ipse,
Et bibitur, lassas violato rore medullas
Conviva subiens, & fracti regna furoris.
Te furere haut satis est, simili nisi vulnere fortem
Ἀντίπαλον sternas, & læsa præmia mentis
Suspendas dubio temulentus Symposiarcho.

Etiam ad cantum, & oscula, imò ad aleam potant Cimmerii; nec satis,

ſatis, lege ad ebrietatem cogi, ſorte volunt, & hauſto ad umbilicum cyatho, ac verſo, quem caſus tulerit, novo jactu provocare. Iam oſcula, ubi alternam ſexus ſeſſionem facit, cum vino quiſque libat, & à vino ructatur: putes & hæc ipſa ſorbillari. Quid cantus? vilis, niſi viduam vocem choreæ ſocies, & nexâ in orbem tripudii catenâ, tuis ſedendo, omniúmque brachiis ſaltes. Sic verò & ipſi menſam convivæ coronant, ſtultiſſimóque cubitorum remigio fercula jam expugnata cingunt, involaturi mox iterum, tanquam Harpyiæ, in prædam. Qui choreuma orditur, madida mantili tempora impedit, & quid niſi veſanæ mentis vulnus profitetur? Mox tremulâ voce ſingulos detruncans verſuum rhythmos, laſcivum præit melos, quod certo numerorum intervallo, & confuſo omnium partim tinnitu, partim boatu excipitur denſatúrque. Sed quàm opportunè in hunc ſermonem me argumenti ſeries

ries duxit! Hem, vocem, imò voces istas auditis? aut fallor, aut hoc ipsum agitur: & simul orationis inducias quasdam faciens, spectandi tantisper libertatem utrique permisit, dum leviter ipse respiraret. Ego Aderbæ manum injeci, &, Quin imus, inquam, oculísque committimus rem stultâ novitate ridiculam? tam lepida Tabutii nostri dicta insaniæ exemplis confirmanda sunt. Nec moratus, accurri ad ostium; cúmque æstuantis pelagi litus premere viderer, ultra limen quoque gressum protuli; & unà Aderbam ducens, liberrimâ curiositáte, quicquid Tabutius dixerat, spectavi. Aliud verò, & dignum COMI mensâ successit schema. Anus ebria, annis rugísque obsita, quæ deforme quoddam nasi vulnus, sive dedecus, linteolo pressim agglutinato vestierat, ingentem simiam catenâ in triclinium attrahit, pari titubatione præeuntis vestigia insistentem. Ne sine pompâ lepidæ spectaculi pri-

mitiæ essent, hoc seriò sedulóque turpissimum agebat animal, vt deliræ mores feminæ, habitúmque mimico gradu, nutúque sequeretur. Accessit & illex tibicinis cantus, numerósque simiæ dictans, omnium jam aures arrexerat. Illa verò non imperitè se movens, & tanquam humanâ quoque sollertiâ formam commendaret, petulco Satyrum vigore saltabat. Tantam in bestiâ mirabar industriam; & novo ecce artis miraculo omnem propemodũ mihi sensum hebetavit. Nam in rapidissimos repente gyros effusa, & ad exemplum trochleæ, totam vertigine catenam induens, spectãtium oculos unà rapiebat. Sic vincta, & ferreis velut fasciis involuta, numen, sive portentum aliquod repræsentabat Niliacum, tabulâ & obelisco dignum. Reciproco deinde ac contrario se impetu flectens, & exsolvens, ad pristinam, quam motu confuderat, redibat formam: planè ut hanc illam Empusam putares,

τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, quam saltatricem fuisse, ut & saltatorem Ægyptium illum Proteum, μιμητικὸν ἄνθρωπον, Lucianus refert. Etiam promptissimo per funem vestigio ambulabat, tensum utrimque libratúmque duorum calonum manibus: & quasi parum esset, ire aut repere, pendulum exinde corpusculum tortuosis flexibus enodans, ludebat in aëre. Sed nequissimi servi, sic ab aniculâ edocti, rapido circulo in teretem cylindri velut umbram contorquẽtes pariter chordam, misellam unà bipedem, & voce stridẽtem, rotabant. Hoc peracto officio, figitur ab iisdem caculis humi trãsmissa per ultimum & decumanũ catenæ annulum vara; quã simia sponte suâ scandẽs, & petulãtissimo flexu totũ pererrans, omne pantomimorũ ingenium superavit. *Diceres*, Appulei verbis, *Dei medici baculo, quod ramulis semiamputatis nodosum gerit, serpentẽ generosum lubricis amplexibus inhærere.* Ex ipso demum pali fasti-

De saltatione.

gio, quod ligneo menisco intectum erat, catenæ coërcendæ, sannas ridiculo penitùs gestu in spectatores explicuit. Nam dentes identidem denudans, turpissimo pisitantis oris strepitu, & collo curvato ciconiam exprimebat: tum geminâ manu albas imitata regis Midæ auriculas, stultissimè totũ simul movebat caput: mox diducto rictu, tantum linguæ exseruit, vt iterum videretur à Gallo Manlius, Romanúsque exercitus irrideri. Placuit omnibus efficta ad veterem morem subsannatio; & cùm quisque experiretur, an tam lascivos contumeliæ gestus posset sequi, pænè in simias convivæ migrarunt. Sed COMVS ipse in hilaritatem solutus, suavissimam illam anum venire ad se jussit, & pauca quædam præfatus, tanquam deliciæ etiam in ore deformato superessent, semel iterúmque eandem dissuaviatus est. Illa tanto beata munere, jámque peculiari omnium honore digna, inter primos accubuit; & quasi

quasi unica voluptatis sacerdos, VIVERE solenniter omnes jussit, & AMARE. Aderba despuens, Vah, inquit, quæ hæc larva est? Et ausa tamen publicè divinum hîc haurire osculum? COMVS ego non sum; meum tamen non tam humiliter locem. Astabat verò proximè idem ille seniculus, cujus in primo ingressu Regiæ laciniam duxerã; sed vino iam hilarior & effusior. qui ut tam festivum notavit Aderbæ sermonem, Cohibe, inquit, & parce: nam si contemni formam suam anus vel per somnium senserit, te invadet ultrò, & fœtulento basio conspuet. Hæc COMI olim nutrix, nunc assecla, nuptias quotidie novas copulat, in furtivos amplexus amantium jungit corpora, potens vel ipsum Iovem sine aureo imbre Danaæ conciliare. Denique, ut sciatis quàm strenua omnis amoris internuncia, omnis stupri sequestra sit, etiam nasum impendit. Aderba excipiens, Quasi formam, inquit,

& venustatem dicas. vulneris indicium video: sed te oro lepidissime senex, ut, si nondum in hac lepos ætate exaruit, gloriosum istud Veneris infortunium nobis enarres: fortiter egit, quæ ne faciem quidem contemnere verita, ut Amori placeret. Ille blandâ manu paullò nos à turbâ seducens, & fidem silentii exigens; lepidâ narratione bibulas utriusque aures demulsit.

Matrona quædam, ait, in finibus Cimmeriorum agebat, danistæ non ignobilis uxor; si formam spectes, omnibus simulacris luculentior; si famam, pudica. Sed quàm multæ sæpe maculæ in occulto latent! Castus ille primo nuptiarum flore animus, illicito mox & clandestino amore corruptus est, & in odium indulgentissimi mariti degeneravit. Vt paucis dicam: præ danistâ miles placuit, quem lavantem in balneo matrona conspexerat. Scitis quàm validè expugnare mores puer alatus soleat, & quibus armis instructus

ctus ſit. Mirari primùm maritus, quid blandum conjugis ingenium, omnémque ridentis tori ſerenitatem exaſperaſſet. Tandem, quia nullis lubentiis triſtiſſimam laris nubem pellere potuit, quod res erat, ſuſpicatus eſt, ſpurio aliquo Cupidinis igne animum mulieris incenſum eſſe. Nam etſi vulnus illa ſuum ſtudioſè premeret, præſertim cùm primis adhuc flammulis ſerperet libido; tamen, graſſante jam incendio, interdum æſtuabat vehementiùs, & impedita interno cruciatu ſuſpiria lentiùs ducebat: vultus & oculorum hilaritatem, animi languor fregerat. Accedebant noctes inquietæ, ſermo interruptus, & ea omnia, quibus ſaucium amore pectus ſe prodit. Ad ſummam, voto venereo maritum mulier mutaverat, quaſi ſine adultero non victura. Anum igitur hanc ipſam, velut nobiliſſimam lenam, ſed vultu adhuc integram, accerſit; & tali interprete cupitum ſibi amaſium con-

ciliat, formosum planè juvenem, & quem in Latmio sopitum, præ Endymione Luna voluisset osculari. Omnibus hoc dolis, vires anu suggerente, matrona agebat, ut impudico nexu corpus militi manciparet. sed danista suspicione plenus, omnia uxoris obsidebat vestigia, ne liberos quidem languenti oculos relinquens. Diceres Iovis juvencam iterum ab Argo custodiri. Itaque bonum factum putavit, simulare profectionem, & improviso reditu explorare genialis tori fidem, morbúmque detegere. Abit ille diluculò, bonis avibus. neque tam bellam occasionem libidini perire mulier voluit: anum rogat, uti militem moneat; sine periculo jam voluptatis posse scenam instrui. Condicitur vadimonium, ut post primam facem ad posticulam domus strenuus ille amator veniret, sine vicinorum arbitrio eà introductum iri. Interea, ne sine subsidio Venus fatisceret, pretiosi vini lagenulam matrona

parat,

parat, & saliares aliquas lautitias, prorsùs opportunum luxuriæ antecœnium. Ancillam quoque cautissimo consilio, quam custodem pudicitiæ pridem acceperat, in viciniam ablegat, ut novæ libertæ nuptiis eâ nocte interesset. Iã ſerus ad occasum Sol vergebat; jam, victo crepusculo, diei quoque reliquias nox densior sepeliverat; & tenebrarum fide contectus, maturior ad posticulã adulter properat, res mariti acturus; cúmque occlusæ adhuc essent & taciturnæ fores, vocem quoque continuit, & paullulùm à limite recedens, per angiportum cœpit spatiari. Redit verò eodem illo momento, qui apud amicum aliquem delituerat, maritus; & furtivo gradu incedens, velut ex insidiis, nocturnum illum grassatorem notavit. Ratus igitur hunc Veneris suæ Martem esse, cujus desiderio mulier torqueretur, victúsque contumeliæ indignatione, clanculum irrepsit in larem; & furenti similis, trucem vul-

tum conjugi ex improviso objecit. Quid illa? Mehercle tanquam spectro territa, & fulmine icta obmutuit. Sic repentina mala involvunt animum, omnémque generosi spiritus vigorem intercipiũt. Prorsus in malis facinoribus, si subito turbine conatus improbi consiliaque dissipantur, pavor succedit. Mens solâ cogitatione rea, quidquid meruit, timere incipit. Sed mariti quoque sermonem ira cohibuit, & qui vindictam spirabat, ne loqui quidem potuit. Etenim mensula prope lectum, dapibus & nectareâ Veneris promulside instructa, videbatur matronam accusare; & quia ancilla aberat, turpitudinis crescebat suspicio. Danista tamen, ut confitentem haberet mœcham, & securiùs sævi-ret, tum quidem crudelitatem cohibuit. Sed ne sine cruciatu nox esset, dedecori destinata, vestibus mulierem spoliat, & deductam in impluvium, ad columnam arctissimè ligat. Quid videtur? nuda iterum in

scopulo

ſcopulo lugebat Andromeda, non virgo quidem, non caſta; tamen ſiquid forma meretur,

— non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes:

digna profectò, quam novus aliquis Perſeus & amet, & liberet, habeátque ſuam. Daniſta igitur viduã triſtemque traducturus noctem, ad cubile ſe recipit, & perturbatam variâ cogitatione mentem leniendam ſomno committit. Interea qui ſuaviſſimum ſibi Veneris nexum promiſerat, caſtrenſi more ſub Dio ambulabat; cumque mutum dominæ limen, velut Ianum clauſum, fruſtra obſideret, ad anum, quæ domi ſuæ ſeminuda viridi adhuc libidine pervigilium & ipſa inſtruxerat (ſolet enim & hanc ab adulteris mercedẽ exigerere) reverſus eſt: &, Heus tu, inquit, mea Mamma, unicum amoris coagulum, quâ ſpe promiſſam à dominâ voluptatem emo? totam jam horam, ſed quaſi noctem, exſpe-

exſpectando cõſumpſi otioſus: neq; tamen fores laxavit, quæ concubitũ petiit. mirum ni ſui oblita, amorem ſomno matrona ſepeliverit. Tu abi, quæſo, & amãtis explora imperium. ſi venire jubet, ecce ad prœliandum paratus ſum; ſin abire, conflictum quoque differo. Nec mora: lodiculam humeris anus injicit, & prehẽſum manu juvenem ad poſticulam poſtliminiò reducit. Clave igitur, quam pridem ac providè à matronâ acceperat, peſſulis ſubjectâ, pandit aditum, ac juſſo præ foribus hærere paullisper milite, introivit. Per lignile, hortulum, pergulamque rectà in impluvium, & domum via erat: hàc dum celerem anus greſſum dirigit, propemodum in vivam illam vinctamque albicantis mulieris ſtatuam delata eſt. quam ut vidit, quaſi quodam viſu in horrorem perducta, ſubſtitit. Niveum lacteúmque corporis decus propemodum tenebras vicerat, nec latere matronam ſinebat. Anus, neglecto

triſtiſſi-

triſtiſſimo novercãtis Fortunæ ſpectaculo, militis mandata explicuit, ne tum quidẽ audienti ingrata. Nam in ipſis vinculis amores ſuos matrona ſuſpirans, nec minùs callida, quã pulchra, intellexit totam à ſe voluptatem nondum fugiſſe. Itaque blandis anum verbis mulcens, & obteſtans, Ferre, inquit, hanc ærumnam poſſum, mea mater, ſi tu voles; imò felix eſſe, ſi dignam me mariti irâ reddideris. Fac igitur ut complectar ſaltem, quem amo; ne fruſtra venerit, qui formam meam non ſprevit. Benignâ manu nodos mihi iſtos expedi, & brevem duntaxat libertatis uſuram amanti concede, ut hæc vincula merear. Quid verbis opus eſt? ſoluta ocyùs matrona perſuadere eâdem calliditate aniculæ conatur, ut ligari in vicem ipſa vellet, & ſpithamâ temporis nuda ad columnam ſtare: brevem ſe tantùm moram poſcere, dum militẽ adeat, & celeri voluptatis gaudio fruatur: nullum à marito periculum eſſe,

pro-

profundâ jam ſoporis caligine ſubmerſo. Addit promiſſa, quibus etiam obſtinati ſolent animi expugnari. Nec tardo obſequio morem anus gerēs, rejectâ in matronā lodiculâ, nuda, ſed ſine ullo pudoris damno, vinculis membra ſubiecit. Lepidū mehercle & dignum theatro ſpectaculum. tranſit in adulteri complexus femina, à marito propemodum deprehenſa; & jam primum quaſi voluptatis guſtum ſuavi ſilentio militi extorſerat, cùm ille veſte viliſsimâ & pannoſâ deceptus, etiam putaret ab anu vires ſuas urgeri. Sed creſcente paullatim Veneris petulantiâ, non potuit diuturnior error tam eximiam præſentis formæ dignitatem abſcondere. Iam quoque loqui mulier cœperat, & vocis indicio miles intellexit cupitam amoris prædam ſe manibus tenere. Sic illi æmulâ libidine perpruriſcentes, ſuaviter Amori litabant. Dum hæc geruntur, daniſtæ malè ſoporato, diras & infauſtas imagines nox obtulit

tulit. An dico? videre sibi ille visus laris sui, thalamique æternum probrum: ruptis vxorẽ vinculis, & calcato pudore cum armato adultero misceri: se, cùm vindicare contumeliam vellet, in Satyrum esse transformatum. Itaque turpissimo portento excitatus, & jam acerbitatem instaurans animi, quam ante somnũ conceperat, primùm tentare nares cœpit, an curvæ & aduncæ essent; frontem, an cornibus aspera; infima corporis, an caprarum more horrerẽt, & extremis in pedibus, confuso numero, toti digiti in bifidas ungulas coacti obriguissent. E strato deinde exsiliens, fenestram petiit, & de clathris, velut reliqui somnii explorans fidẽ, uxorem compellat. Sed bona anus discrimen suum jam serò intelligens, atque sub ipsis tremens vinculis, tutissimum putavit, nõ loqui. Compellat ille iterum, imò increpat; cúmque pertinaci silentio munire stultissimum peccatũ suum vetula conatur, clamantis rabiem

accen-

accendit. Quàm facilis concitati furoris stimulus est! tanquam ab ipso conjugii genio danista admonitus, factum esse credidit quicquid somniârat. Itaque novaculam è proximâ aliquâ mensâ rapiens, cæco per cochleam impetu in impluvium ruit, ad columnam devolat, & uxorē ratus, quam vincula coërcebant, facinus committit perenni annalium memoriâ dignum. Lævâ faciē aniculæ pertentans, nasúmque apprehendens, orbiculum & pinnulas acutissimo ferro præcîdit, in vultum deinde tam turpiter mutilatum projectâ quæ digitos sequebatur cartilagine, O pessima, inquit, neque isto tantùm dedecore digna mulier, xeniolum cape, quod amasio tuo dones, & scitulâ hac jam formâ adulteris placè, ut amores mereare. Hæc locutus, cùm egregiè scilicet uxorem mulctasset, raptim ad cubile rediit, & quietem denuò in perturbato toro quæsivit. Sed de anu quid dicam? Illa verò, cùm majus

majus etiam discrimen metueret, si nosceretur, Spartanâ indole & vulnus excepit,& dolorem tacita sustinuit; quasi ferrum pati posset, quæ vincula nõ recusârat. Hæc tristia, & Amoris felle amara: lætiora, & mel merũ matrona carpebat: quæ dimisso demum milite suo, ad impluvium reuersa est, expertura quid deinceps Fortuna statueret. Sed postquã tam scævam intellexit aniculæ sortem, fudit lacrymas, & recentem voluptatem nouo dolore nubilauit. Verbis deinde ad consolationem compositis, rogare anum cœpit, bonum haberet animum: pulcherrimæ constantiæ inclytum hoc exemplum apud omnes Cimmerios fore. nam ut Diis quibusdam voveri crines solent, sic & Veneri resectam hanc oris venustatem placituram: quin eam jam numinis religionem esse, ut mystæ ipsi gemmatâ facie, patulísque naribus Priapi arcana commendent. militis gloriam adversis & horrentibus vultu cicatricibus

ostendi; sed eodem robore libidinis stipendia inclarescere. Addidit, tegi tamen haut magni vulneris hiatum errhino posse; aut etiam, si constituisset sine naso non vivere, se paratam, è purissimo metallo defectum oris supplere. Extremâ hac pollicitatione non parum anicula delinita (quæ aures etiam auro venderet & oculos,) cùm vinculis iterum volentem matronam subjecisset, recepit lodiculam, & sustulit humo nasi sui frustulum, pérque posticulam properè facessens, vulnus curatum ivit. Sed nunc porrò lepidam fabulæ catastrophen cognoscite. Non diu ad columnam impudicissima matrona stetit, & casta videri voluit: ludi maritum posse, qui falsus fuerat. Itaque è tristi aniculæ infortunio ingenium colligens, audaciam è turpi & recenti facinore, tali astu & iram & suspicionem Vulcani sui aggressa est. Ex humili susurro in aperta paullatim vota sermonem tollens, flebili voce non jam

dor-

dormientis implevit aures, animúmque lancinavit:

Regina noctis, uda lampas siderum,
Pictíque mater ætheris,
Seu Iuno vis Lucina dici, seu Iovis
Conjux tonantis & soror;
Cui vota nuper sospitâ solvi face,
Et nuptiali flammeo;
Matrona quæ vocaris, & Gamelia,
Castíque numen unguinis;
Tantum vides miserrimi nefas laris,
Lætísque luces cornibus!
Et vos micantes cælo ocelli, lucida
Faces, & innocentiæ
Testes meæ; diráeque sortis arbitræ,
Horrore non pallescitis!
En nuda, vincta, secta, non meum luo
Crimen; torum nec pollui;
Et immerentem perdit ira numinum!
Quid ergò sanctitas juvat?
Effugit omnis & venustas & lepos;
O Dî Deáeque, larva sum!
Effugit omnis umbra nominis boni;
O Dî Deáeque nulla sum!
Non casta jam, quæ casta, diro barbari
Furore læsa conjugis.

Pudica mente, mœcha vultu, criminis
Probrum nefandi mentiar,
Summœniani pars pudenda fornicis
Nec uxor unius viri.
Quid mœsta vivo? & integram quid horrida
Imago mentem continet?
Mori juvat: peribo casta, vivere
Si pulchra vitam non queam.
Mori juvat: manu cruentâ masculam
Quæro necem. Sed occidi.
Non posse, cùm velis, mori, id verò est mori:
Plùs vinculis vir sæviit.
Beata ferro nobili Lucretia,
Testata conscientiam
Quæ spiritum sui in sinum fudit viri,
Pudica, quòd potuit mori.
Sed dura me si fata vitæ mancipant,
Et impio tori jugo;
O Hera redde pristinum formæ decus,
Et dignitatem narium!
O Hera redde pristinum famæ decus,
Quæ fœdo hiatu mergitur!
Tu sordidam tot pellicum turbā Iovis
Es ulta sceptro vindice,

Et

Et templa labe vindicaſti cælica,
Summo ſevera adultero:
Ne lacrymas cruore turpes deſpice,
Queis uvidæ madent genæ:
Sed ſuſpicacis plecte culpam conjugis,
Trucémque ferri inſaniam.
O vindicem potentis iram numinis
Crudelis ille ſentiat!
O redde quod furentis abſtulit manus,
Manus mariti carnifex,
In comparem ſævire triſti vulnere
Auſi ſuam, in larem, in fidem;
Auſi tuum calcare numen ô Dea,
Et numinis præſentiam!

Cùm hos verſus molli planctu eliquaſſet, longiorem ſermonẽ confuſo murmure involvit; vt videretur etiam familiariùs numen alloqui. Rurſus maiore ſpiritu verba ſtimulans, in ipſum jam maritũ orationis impetum direxit: &, Heus tu, inquit, crudeliſſime mortalium, ínque caſtiſſimam conjugem tuam fruſtra crudelis; periiſti. Vincere Cælitum benignitas ſævitiam tuam potuit, ne innocentiæ meæ fama laboraret.

Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus audítque & videt.

Sed ipsa mihi Iuno (sentio, sentio) formam restituit; quam tu, nefandâ suspicione ebrius, mutilâras. In te cruentum stringe ferrum, in tua nunc viscera furorem exonera; ne cõjuge fruaris, quâ indignus es. Superis placui: spernere mortalem, spernere impium possum. Ergò ô noctem mihi omni deinceps die clariorem! restituta sum: ô numerandam candido æternæ lætitiæ signo! renata sum. Vos pergite officiosæ lacrymæ, & alio nunc affectu fluite: madere gaudii rivis debet facies, postquam majori numinum beneficio dignitatem suam invenit. Sed te compello denuò, audacissime & lictor, & latro; adsis, & scelus tuum nosce; adsis, & minantis Deæ iram, si fas est, celeri piaculo averte. Danista tam inopinato orationis turbine confusus, quodam velut mari cogitationum æstuabat, dubio assensu insolentis rei fidem

venti-

ventilans. Ac primò quidem nocturnæ imaginis imposturam ratus, quæ illuderet; faciliúsque somniari naturæ portenta, quàm fieri, consulere oculos cœpit, an verâ nebulâ premerentur. Sed ubi liberam, & extra fallentis umbræ vincula mentem deprehendit, nec à diris adhuc mulier abstineret, omnis illa ferocia vehementi pavore fracta est, & adulterii suspicio subsedit. Exsurgens igitur è lectulo, lucernam accendit, viventis flammulæ arbitrio novum pudicitię testimonium commissurus. Nec mora, abit, ad uxorem venit; quam ubi vinctam videt, novo æstu corripitur. Faciem deinde lumine explorat; sed plenam, & sine ullo vulneris vestigio lætam. igitur stupore defixus, detestari scelus suũ, & perhorrescere numinis jam vindictã cœpit. Mox in solum, sanguinis imbutum stillis, procumbens, & promanantibus lacrymis maculas cruoris diluens, manifestum adoravit miraculum. Postremò eadẽ reli-

gione impii deprecatus furoris sui facinus, castissimam solvit uxorem, & velut insigne pudicitiæ exemplum ad thalamum reduxit. Sic & nares, & simul mariti affectũ matrona recuperavit. Anus verò, corrupta nummulis aliquot, ut tutissimâ fraude sub miraculi fide lateret muliebre scelus, collectis sarcinulis, ad COMI Regiam migravit. Hîc nunc habitat, & strenuè solitam locans operam, callidissimas Veneris scenas quotidie instruit. Si uxor cuiusquam, si amica placet; si virgo, si vidua, interpres parata est: plenam Amoris voluptatem hac duce invenias. In his tenebris scitote & danistas, & simul milites esse.

Dixerat seniculus, & læto risu fabulam claudens, in mediam turbam recessit. Nos ergò cautâ celeritate ad locum, unde veneramus, delati, dormiscentem non procul à limine Tabutium repperimus: qui ut gravibus & morsicantibus oculis venientes excepit, Plusculum, inquit,

quit, COMI vos insania tenuit; & an jam saturos? At me interea molestissimus somnus propemodum oppresserat, novo nunc sermone excutiendus. Dicere de *Ebrietate* cœperam, totóque stultitiæ illo regno: & fortassis jam vidistis. Sed quis bonus non fastidiat? Hoc in omni symposio agitur, vt mentem pellant; quicumque sedent; ne pedes inveniant, cùm eundum est. Tolli & bajulari debes; aut titubantem certè gradum à mensâ nisi referas, parum lautè aut amicè videaris acceptus. Quid etiam, nisi adferas? Nam quibusdam hoc insitum, à stellâ matutinâ potare, qui diem (si tamen hîc dies ullus) & Ebrietatem pari auspicio ordiuntur. A somno & crapulâ sitis redit, nec prandium exspectat. Fervet vino stomachus, cùm cibum nescit; ut capturus digerat. Sed morbum hunc Romanum quoque fuisse Sapiens Romanus indicat: *Isti non videntur tibi contra naturam vivere, qui jejuni bibunt, qui vi-* Epist. CCXXII.

num recipiunt inanibus venis, & ad cibum ebrii transeunt? Atqui frequens adolescentium vitium est, qui vires excolunt; ut sudorem, quem moverunt potionibus crebris ac ferventibus, subinde distringant. Post prandium, aut cœnam bibere, vulgare est: hoc patresfamiliæ rustici faciant, & veræ voluptatis ignari. Merum illud delectat quod innatat cibo, quod liberè penetrat ad nervos: illa ebrietas juvat, quæ in vacuum venit. Imò illa ebrietas juvat, quæ continua est; quæ diei noctisq; omne discrimen nescit. Sed non soli Cimmerii, Cimmerii sunt: Ebrietatis coloniam in nostrum quoque orbem COMVS duxit. Lychnobii sumus, diem spernimus, & tanquam suaviùs, lucis usurâ in tenebris frui, noctes omnes conviviis occupamus. Iuvat

—— crassos transire dies, lucémque palustrem.

Vile Naturæ beneficium est: facere, quàm habere diem malumus; præ Sole faces æstimamus. Sed quid

fit?

fit? nocte fruimur, vt diem perdamus: & cùm somni tempora vigiliis destinantur, diurnæ omnes horæ somno pereunt. Lubet Stoici verbis perversitatem hanc compungere: *Sunt qui officia lucis noctísque pervertunt; nec ante diducunt oculos hesternâ graves crapulâ, quàm appetere nox cœpit. Qualis illorum conditio dicitur, quos natura (vt ait Virgilius) pedibus nostris subditos è contrario posuit,* Epist. cad.

Nox ubi primus equis oriens afflavit anhelis,
Illis sera rubens accendit lumina vesper:

talis horum contraria omnibus non regio, sed vita est. Sunt quidam in eadem urbe Antipodes, qui, ut M. Cato ait, nec orientem unquam Solem viderunt, nec occidentem. *Hos tu existimas scire quemadmodum vivendum sit, qui nesciunt quando? Et hi mortem timent, in quam se vivi condiderunt; tam infausti ominis, quàm nocturnæ aves sunt. Licet in vino unguentóque tenebras suas exigant, licet epulis, & in mul-*

ta

ta quidem fercula distinctis totum perversæ vigiliæ tempus deducant : non convivantur, sed justa sibi faciunt. Verè, verè. somnum enim cùm fugiunt, quadam velut morte se induunt, & vino sepeliuntur. De PHAGESIPOSIIS loquamur. an non adumbrata hæc funeris quædam imago? Hominem ceu mersum cadaver videre est; tot poculorum ciborúmque congeriem, velut pyram; lectulum, tanquam sepulchrum. Iam tedæ accensæ, & acclamantium voces, quid nisi vixisse hominem indicant? Ita, vixisse; sed ut resurgat, pari quotidie fato periturus. Et quo fato? audite (ebriosum ego Philosophum faciam,) Pythagorico; quia ab homine in brutum, & tamen citra μετεμψύχωσιν, sive παλιγγενεσίαν, migrat: imò Stoïco, Stoïco inquam. nam αὐτόχειρος est, & Rationem ipsâ vitâ meliorem suffocat suâ manu, aut jugulat. tanto etiam in seipse crudelior, quia sæpius moritur; quia quod semel

ſemel Natura facit, quotidie, imò continuò ipſe. Iam verò renaſci in convivio, viréſque colligere, pulchrum; & cùm invita viſcera ciborum onus recuſant, fit, quod dictu quoque fœdum eſt. Itur, reditur: qui adverſi ſedent, viam per ipſam menſam aperiunt, projecturi cœnam, vt priùs calcēt. Alius corporis obſcœnos meatus exonerat; alius ſanctiſſimam partem, quà admiſerat cibos, regerendo obſcœnam facit; reddit quidquid ſumpſerat. atque utinam in cloacam ſaltem! nunc limina cō-ſpurcantur, ipſum triclinium, imò tori & menſæ. maximum voluptatis incrementum eſt, in eodem convivio ſæpiùs cœnare. Cum Annæo dicam: *Vomunt ut edant, edunt ut vomant; & epulas, quas toto orbe conquirunt, nec concoquere dignantur.* Sed tamen ingenio quodam honeſtatem Ebrietas mentitur: modum venter invenit, quo bibere & mejere in eadem menſâ liceat, turpitudine celatâ. Inguinibus jam matella adhæret; Conſol. ad Helv.

hæret;& ſcortea (an ſcrotea dicam?) caligis inſuta bulga, inſerta ſpongia lotium excipit. nimirum aſſiduum eſſe, pulchrum eſt; & cujus veſica cœnæ unius vinum capit, palmam habet. Fœdum meherclè, reddere menſæ obſcœna, ne ſurgas: niſi fœdius, quòd non ſurrexiſſe honeſtum putetur. Sed nequid ſtultitiæ deſit, ἀκρόκραιπαλοι etiam ſumus; croco, aut braſſicâ, aut Æthiopicâ amethyſto adverſus ebrietatem munimur. & hîc ingenio victoria quæritur. Ille ſtrenuus, titulis, encomio, coronâ dignus, qui vino victos ac proſtratos compotores cernit, quamvis ſaucius, atque mox caſurus. O Stultitiam! *Quæ gloria eſt*, ait Seneca, *capere multum? Cùm penes te palma fuerit, & propinationes tuas ſtrati ſomno ac vomitãtes recuſaverint, cùm ſuperſtes toti convivio fueris, cùm omnes viceris virtute magnificâ, & nemo tam vini capax fuerit; vinceris à dolio*. Sed quis fructus obſecro hujus palæſtræ? Pulcherrimè idem ille deſcribit: *Inde pal-*

Epiſt. LXXXIII

de pal-

de pallor & membrorum vino madentium tremor, & miserabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: inde incerti labantiũ pedes, & semper qualis in ipsâ ebrietate titubatio: inde in totam cutem humor admissus, distentúsque venter, dũ malè assuescit plus capere quàm poterat: inde effusio luridæ bilis, & decolor vultus, tabésq; in se putrescentiũ & retorti digiti articulis obrigescentibus, nervorũ sine sensu jacentium torpor, aut palpitatio sine intermissione vibrantium. Quid capitis vertigines dicam? quid oculorũ, auriúmque tormẽta, & cerebri æstuantis verminationes, & omnia per quæ exoneramur internis ulceribus affecta? Innumerabilia præterea febrium genera, aliarum impetu sævientium, aliarum tenui peste repentium, aliarum cum horrore & multâ membrorum quassatione venientium? Quid alios referam innumerabiles morbos, supplicia luxuriæ? Etenim, si Medicorum lubet decreta sequi, dixeris fæculentas omnes corruptæ valetudinis nebulas ab intemperantiæ palude exhalare. Frangunt Epist. xcv.

pars

pars magna hominum quæsitâ voluptate vires corporis, ut ante annos extremi senii mala bajulent. Cesset ebrietas, & felicior vita cujusque erit; tardior jam prementis lethi necessitas. Di boni, quàm acriter læsa injuriam Natura plectit! vix violare voluptatis vitio corpus miseri mortales incipiunt, & pœnis urgentur. ut præmia scias; nocituris illecebris peccant. Possis insano ebriosorum vitio ob hoc unum ignoscere: quæ fecêre, patiuntur: ipsa in tormentum vinolentia vertitur. Sic quisque sibi tortor datur: supplicia, ægritudines sunt; gravissimæ autem, cùm vitæ cursum non incîdunt. Trahuntur dolores, vt crescăt; trahitur vita, ut diutius moriaris. Languor ætatem occupat, & ad metam nonnisi per acerbos cruciatus itur. Quid plura? ut detestari Ebrietatem possitis, Ebrium aliquem inspicite, hominem etiam infra pecudum vilitatem abjectum. Non potuit vehementiori Natura

exemplo

exemplo turpissimis moribus pudorem incutere. Nam, ut accuratè Lucretius, Lib. III.

—— cùm vini vis penetravit
Acris, & in venas discessit diditus ardor;
Consequitur gravitas membrorum, præpediuntur
Crura vacillanti, tardescit lingua, madet mens,
Nant oculi, clamor, singultus, jurgia gliscunt.

Sed hæ quotidie quæruntur pœnæ, ut tandem adhæreant, & continuæ sint; ut nunquam non miser, qui vivere nollet, quàm non madere; qui post naufragium in ærumnarum pelago natat. Bibite, & pergræcamini Cimmerii, Ebrietatem stupor, dolor, imbecillitas, morbus, & mors ipsa comitantur.

Cùm hîc sententiæ periodum silentio clausisset Tabutius, palliúmque dictionis motu profusum attraheret, lepidissimo sanè spectaculo commovemur. Stigmosus quidam,

ex ipso illo stertentium numero, ebriâ siti ardens, in pedes exsiluit, cirneámque è sinu juxtà marcentis rapuit; cúmque liberali nimbo aridam gutturis viam proluisset, redeunte somni nebulâ, sublimiorem sellam occupavit, congerrones velut dormiendo despecturus. Iam conniverat iterùm, & suspensum dexterâ caput suffulserat, quæ & ipsa vacillantes antrorsum nutus sequebatur. Mox urgente sopore, cùm trunci incurvi onere misellus ille, suíque oblitus, traheretur; de sellâ prolapsus est, pronúmque caput in lagenam vini illisit: putares non somno, sed siti denuò impulsum. Frangitur testa, & in fronte ruentis altum relinquens vulnus, circumjacentes sparso liquore madefecit. Repentino strepitu & alluvione pars ebriorum excitata, sodalem attollunt, sanguinem sistunt, atque mox, plagâ sudariolis obligatâ, abducunt. Aderba deinde ad Tabutium conversus, Condimentum, inquit

quit, ſermonis habuimus; riſu, an commiſeratione dignum? Sed tu jam in viam redi,&c,quia Ebrietatis tædet, de MVLTITVDINE adjunge. Hanc enim ſecundo loco, quantum memini, averſatus es.

Omninò,ait Tabutius. convivium enim ut quis convivium faciat, paucos cõvocabit. At jam plerique à frequentiâ gloriam quærunt, nec epulum cenſent, niſi in quo plures. Quis Gratiarum,aut Muſarum colit numerum? Sprevimus, & unà omnem honeſti ſermonis voluptatem, certè in turbâ non reperiendam. Triclinium, forum, imò mare eſt, in quo linguæ, velut æſtu concitatæ undæ, & πολυφλοίσβοιο θαλάσσης obſtrepera imago. Vini regna vilitate infamentur ac vapulent, longo niſi ordine convivæ ſedeant: & in PHAGESIPOSIIS quidem, niſi dexterâ totóque corpore numerentur, ſolitudo ſit. Sic demum lauti ſumus, uti videamur. Omnis luxuriæ pompa ſpecta-

 tores

tores ambit, monstrari ac laudari à quam plurimis. Sapientiæ vox
Epist. XCIV. est apud Senecam: *Nemo oculis suis lautus est, ne paucorum quidem & familiarium; sed apparatum vitiorum suorum pro modo turbæ spectantis expandit*. Itaque Regiam COMVS farcit, quisque ventrem: feruent omnia, miscentur omnia: totum cœnaculum, velut una mensa, cincta convivis, obsessa ferculis, irrigua poculis. cùm epulas intuearis, deesse putes qui absumant; cùm epulones, quod absumant. Vnde frenum aut fibula huic luxui? Non victu jam cultúque, sed ut fortunæ sciantur, sumptu superbimus. Quærimus stulti, etiam quod ultra voluptatem delectet. *Divitem*, ut apud
Parad. ult. Ciceronem est, Crassus dicere solebat, *qui exercitum alere posset suis fructibus:* nôs dicamus, *qui convivium instruere suis fortunis*. Fœdissimum hunc splendorem etiam cum exitio quisque patrimonii affectat: pallescit curis miser, & totâ calliditate

rem

rem constipat, recti æquíque immemor, ut & ipse ad exemplum lasciviæ se componat, mores ævi & urbis suæ referat, & inter Apicios habeatur. Ego abstineo, sed cum paucis; & convivium amo, in quo pauca, facilia, inempta; imò in quo, ut concludam, pauci.

Tertium vitium IMPARILITAS, & ea ferè in Multitudine, cùm diversi ingenii, fortunæ, sexus, ætatis, dignitatis convocantur. Epicuri vox est apud Senecam: *Ante circumspiciendum est cum quibus edas & bibas, quàm quid edas & bibas*. Iam verò sedet rudis cum docto, dives cum egeno, vir cum feminâ, senex cum puero, nobilis aut patricius cum plebejo. Vt aquam igni sine stridore non misceas: sic nec istos sine garrulitatis pugnâ. Ius dicendi etiam vilissimus sumit, & pulsâ verecundiâ, petulantium verborum scaturiginem evomit. Parùm, loqui; obloqui in proclivi est, & soluta quædam oris libertas convivas

Epist. XIX.

meos collidit. Meliores illi, quia eminere sueti, hîc quoque sermonis fasces sumunt, & imperio in convivii vulgum utuntur. At iste Tribunos suos invenit, & in Senatum surgit: despici, aut negligi, ubi libertas, vulnus putat. Verborum, & poculorum hæc seditio est, & utrisque sedatur. Ego bonum & prudentem cēseo, qui vel irritatus silet, nec in levi aliquâ offensâ responsum ad vindictam acuit: sed meliorem prudentiorémque, qui hujusmodi conviviis abstinet. Conviviis inquam, in quibus loqui vitium, tacere necessitas; id est, si cum *Ebriosis*, *Multis*, *Inæqualibus*: breviter: si cum non Amicis epuleris. Amici enim pares sunt, pauci sunt, & virtute ac sobrietate juncti. Itaque inter tales Hilaritas se exserat, atque etiam vocalis. Etenim vt aquæ amœniores, quæ cum murmure fluunt; sed leni, facili, temperato: sic epulæ, quæ sermonem habent; sed *Honestum*, *Lepidum*, *Tempestivum*: quæ tres orationis vir-

tutes

tutes sunt, à totidem Gratiis profectæ.

HONESTVS sermo erit, qui sine læsione, & cui verecundia modum præscripsit atque legem. Læsio Dicacitatem, & Adulationem habet, sive in eos qui adsunt, sive qui non adsunt. Dicacitas, ut Quinctiliani verba sequar, *est sermo cum risu incessens*, & cum morsu pungens, ad scenam, aut plaustrum relegandus. Lib VI. cap. III. Adulatio fucum & fraudem verborũ habet, & dicacitate pejor est. Iam verò Verecundia gemino quoque vitio inimica, Rusticitatem & Obscœnitatem excludit. Procul habendæ istæ maculæ, istæ offuciæ omnis hilaritatis; quæ sive verbis nudæ, sive imaginibus nuptæ, tamen maculæ, tamen offuciæ sunt. Exprimas, an adumbres vitium, indicas: nisi levius honestiúsque, per obscœnitatis velut delicias peccare. *Ea quæ dicit vir bonus* (cum eodem Quinctiliano dicam) *omnia salvâ dignitate & verecundiâ decent. Nimium enim*

risus pretium est, si cum probitatis impendio constat. Adjungo: *Obscœnitas verò non à verbis tantùm abesse debet, sed etiam à significatione*. Cretâ, an carbone litteras formes, scriptio est: quibuscumque verbis lascivum includas sensum, turpitudo est: rem, velut radicem habet. Hanc exscinde, & omnem luxuriantis malitiæ succum extinxeris. At jam sermonis scilicet venus ipsa Venus est; fœda oris proluvies, pro hilaritate. De Aureliâ, aut Lolliâ COMVS loquitur, & pari obscœnitate κυλίκεια ζητήματα conspurcat: Διὰ τί τὸ ἀφροδισιάζειν ἥδιςον? virgo, an vidua magis pruriat? Vesper, an Aurora suaviorem Veneris nexum faciat? Vbi pudor? ubi color? Pestilentes auræ, istæ voces, & honestæ quemque mentis meritò vulnerent. Vt jejunus & gravis odore spiritus offendit: ita sermo spurcitiæ illo veneno infectus. Sed quomodo depurgandus? Sobrietate. qui in potestate vini, etiam libidinis, cùm venter

ter mero effervescit, ilia & inguina æstuant; facilè in obscœnitatem lingua ebullit. Nequis tamen rigorem accuset, & collectas è porticu rugas; Lepidos Convivas facio, & ejusmodi Sermonem.

LEPIDVS autem sermo erit, si delectet mulceátque. An apertiùs? Flosculi spargendi & sales, & quicquid expugnare torvæ severitatis vitium possit. Veris typum Convivium refert, & ad Liberi, velut Zephyri leniter spirantem auram honesti mores rident. Iocus, Gratiæ, Musæ hîc habitant, sed nullam in lasciviam solutæ: imò Sapientia hîc habitat, sed nullâ caperantis tristitiæ torvitate deformis. Nimirum mel & nectar suum animus quoque habet, & divina illa rerum virtutúmque Magistra, voluptatis interdum poculum propinat. Hoc ipsum apud Agellium Varro docet, *Sermones habendos* in convivio *non super rebus anxiis aut tortuosis, sed jucundos atque invitabiles, & cum quadam ille-* Lib XIII. cap. XI.

cebrâ & voluptate utiles : ex quibus ingenium nostrum venustius fiat & amænius. Quod profectò eveniet, si de id genus rebus ad communem vitæ usum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendis loqui non est otium. Sanè quæcumque honestè fiunt, jucundè quoque explicentur: & ut concludam, in ipsâ mensâ erudire honestum est, erudiri jucundum; sed si TEMPESTIVVM.

Talem igitur imprimis sermonem volo, & ex occasione velut opportuno semine, enasci. Omninò; ne aut præreptus, aut intrusus, aut, quod utroque turpius, affectatus videatur. Atque hactenus à re & argumento ipso præcepta sunt. Paria, ab arte & dicendi quadã formâ. An & persequor? Stilo nuper conatus sum; &, si non negatis, recitabo potiùs quàm dicam. Prono vultu animóque cùm annueremus, pugillares, & unà ambustas quasdam schedas, non tam è sinu, quàm è Sibyllæ foculo protraxit. Pars Dialogi erat,

in quo,

in quo, ut quadratis nomina litteris eminebant, ERVLPIO & DRANSES loquebantur. Sciscitanti igitur Aderbæ, Quinam illi, qui sermocinationis majestatem sustinerent? Eupanti, respondit Tabutius, sodales sunt, Elegantiæ ac Deliciæ meræ; quibus an quid suavius amœniúsque Natura produxerit, jure dubites. Ego hîc applaudens, Veræ, veræ, inquã, istæ laudes: habet uterque (liberè dicam) quicquid mereri invidiam possit, imò quicquid vincere. Sed hoc tu mihi nunc explica Tabuti, Quæ schedæ? à quâ flammæ iniuriâ papyri hæc fuligo? Ille serenâ voce, Majoris, inquit, operis reliquiæ sunt, quas ab incendio mitis casus servavit. Pergulam, & quod in fundo Apollineo Muséum struxeram, an vidisti? Vidi inquam, SACCO nostro, optimo doctissimóque virorum ducente: qui & in variâ porticu HERCVLEM illum MVSARVM, artifice manu expressum, ostendit, novámque amœnissimo

mo Naturæ miraculo HIPPOCRENEN. Iterùm Tabutius: Æstivis hîc diebus habitare, imò legere, aut scribere, velut per amœnitatem, destinâram. Bone Deus, quàm multæ remoræ bonarùm cogitationum! quàm nihil ab injuriâ tutum! In ipso nuper surgentis diei auspicio, cùm antelucanus ille minurientium aviculárum chorus suavissimo strepitu venientem Auroram salutaret; subitò cælum inhorruit, & rubentem Iovis dexteram malus quidam Genius in turriculam, tectíque culmen torsit. Ardere tigna, & mox ipsi plutei libellíque cœpêre; atque adeò totum grassante incēdio Muséum obsessum est. Ego procurrens, cùm frustrà sævienti infortunio restitissem, familiam, vicinósque excito, ut restinguendo incendio adessent: qui cùm liberalem operam ferrent, tandem beneficio sospitalis FONTIS mei flammam expugnant, & extremum à miserrimi Muséi reliquiis fatum arcent. Sic

verò vis & injuria Vulcani repressa est, & pauculæ istæ schedæ, quas cernitis, velut ossa inter librorum cineres, relictæ; quas mutilas fumosásque in memoriam infortunii servo. Cùm miraremur tristem incendii casum, in hos quoque versus dolor Tabutii erupit:

Non aliis quondam flammis juga Thessala fortem
Vssêre Amphitryoniaden; caelóque locarunt
Dignum sidereo. Sacra quoque mœnia Troja
Indomiti hac eadem hac ignis violentia solvit.
Hac dedit in cineres quicquid Phœnissa virago
Struxerat, infausti jaciens fundamina Regni:
Quicquid & infestis Pœnorum exercitus armis
Orbi Romuleo extorsit, victricia signa
Finibus Ausoniis tollens, Libycámque triumphis
Nobilitans urbẽ. puduit seruare trophaa
Scipia-

Scipiaden, mediâ quæ sævus fixerat arce
Annibal, in maculam victi labémque Quirini.
Aemula sic lentis periit Carthago favillis
Imperii; potuitque malis clarescere Fatis.
Obruta nunc spirat, Latiòque superba cruore,
Attollit magno victurum funere nomen.
His ardens stimulus fera ménsque manúsque Neronis,
Injecit miseræ Trojana incendia Romæ.
Nec talem Aethereis satus Iapeto ignibus ignem
Subduxit: melior liquidis fluit ardor ab astris.
Flammæ Tartareæ, & toto Plutone furentes,
Bustorũ flammæ miseros ussere labores
Insontis calami ingeniíque mei. Fero tristem
Nõ penitus sortem. Lux Famæ clarior istis

Nasci-

Nascitur à facibus, longis contermina seclis,
Quæ puros Sophiæ radios, pia dogmata spargat.
Vivite felices, nil possunt Fata; libelli;
Vivite, grandævúmque rogo producite nomen.

Evolvit deinde furvas schedarum reliquias, & omisso Dialogi præludio, luculentum Erulpionis de Sermone Sermonem prompsit.

Etenim dicendi velut modi quidam & partes sunt: *Dissertatio, Narratio. Quæstio*. DISSERERE qui cum laude volet, laudem declinet. Vox facilis sit, & velut sponte fluens; gestus modicus, aut potiùs intra modum. Sic dicat, ut audire quoque paratum se ostendat; imò corrigi, si quis meliora. Verborum pausis, atque induciis aliorum sententiæ provocandæ: & intervallo quodam suspendi periodi debent, ut césendi partes auditor accipiat. Sẽper loqui, stultum; continuò, superbum: illud naturæ, hoc morbi: ac faciliùs

cilius naturæ ignoscimus, quàm morbo. Quid velim ipse colligis, stultum superbo meliorem. Hoc quoque: intempestivum magis esse, qui loquitur ne quem audiat, quàm eum, qui loqui duntaxat solet, ut loquatur. Garrire quidem utrique propositum; sed cum discrimine: alteri, ut vocem suam ubique misceat; alteri, nequis misceat. ille suo strepitu, hic silentio aliorum loquax. qui strepitu, turbat ipse, aut turbatur: qui silentio, vilipendere ceterorum sermonem videtur, quia non admittit. Turpe etiam, loquenti silentium imperare, ut loquaris ipse. Manu fieri, imò voce solet, & contentione quadam dicentes reprimuntur: scilicet ut mira, ut magna audiant, nec ullius ore prolata. Garruli tumoris, & tumidæ garrulitatis hoc præloquium, est, & tanquam formula solennis: sed, si sapimus, ab omni planè *Dissertatione*, imò sermone arcenda.

An

An & NARRANTI præcepta quædam præscribam? Breviter. In veris serius esto, in fictis amœnus, in omnibus lumine & brevitate circumscriptus. Vetera & nova pro argumento dicito: aliena cum laude, tua cum modestiâ, nec nisi verecundiâ reluctante. Mensæ quædam vomica Aretalogus, & velut morbus est. Nam ut quorundam hominum stomachus innatâ nauseâ certos cibos aversatur; ita omnium aures crepitantis Philautiæ vocem. Ἀρεταλόγος plerumque etjam πολυλόγος. & facilè sermoni indulget, quisquis de se loquitur: alius facinora, dicta, scripta; alius beneficia, & obsequia scilicet amicis præstita; alius nobilitatem, gratiam, potentiam, opes: quo suavis titillatio affectum ducit, lingua sequitur, ac mentiri consuevit. Rectè Plutarchus: Οὐ γὰρ μόνον ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖθι δὲ τὴν χεῖρ' ἔχει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡδόμενον ἔχει τὴν φωνὴν ἐν ἑαυτῷ, καὶ περιάγει τὴν γλῶτταν ἐπερείδειν ἀεὶ τῇ μνή- De Garrul.

μὴ θουλόμενον. *Non enim solùm ubi dolor est, ibi manum quis tenet sed & delectatio vocem sibi habet, linguámque circumducit, fulcire eâ semper memoriam cupiens.* Itaque freno opus, & præceps ille curius inhibendus. Vt Socratis præcepto, vitandi ii cibi qui non esurientes pelliciunt: sic ii sermones, ad quos delectatio incitat, id est qui de nobis, & quibus nostram magis laudem, quàm aliorum voluptatem fovemus.

Superest QVÆSTIO, & *Responsionem* annexam habet. Illa facilis sit, familiaris, &, compendio dicam, pro Convivio: veteri & vero verbo, πρὸς τὸν Διόνυσον. Vt nubeculæ Solis lumen: ita salebrosæ argutiæ hilaritatē poculorum frangunt. Cave: nec enim aliorum ingenia tetricâ subtilitate torquenda sunt, ut tuū ostentes. Hoc ipsum, odium habet.

Lib. 1. Symp. quæst. 1. Chæronensis Sapiens ad rem· Εἶναι δὲ δεῖ καὶ αὐτὰς ζητήσεις ὑγροτέρας καὶ γνώριμα τὰ προβλήματα, καὶ τὰς πεύσεις ἐπιεικεῖς, καὶ μὴ γλίσχρας, ἵνα μὴ πνίγωσι

πνίγωσι τοὺς ἀνοητοτέρους, μηδὲ ἀποτρέπωσιν. *Ipsæ verò Quæstiones esse debent faciliores, & problemata nota & interrogationes decentes, neque nimis subtiles: ne rudiores torqueantur, aut avertantur*. Nos verò quas non spinas spargimus? Philosophi, imò Theologi inter fercula sumus, cùm satulli scilicet & coronâ cincti. De Deo, & Religione quærimus. Diuinæ providentiæ tabulas scrutamur, & ea omnia in quibus ipsæ Scholæ sudent. O intempestivam! pietatem dicam, an curiositatem? Sed parco, & obiter de RESPONSIONE addo. Hujus tria esse genera possunt, præeunte Plutarcho ἀναγκαῖον, De Garrul.
φιλάνθρωπον, περισσόν. Primum, *Necessarium*; cùm aut scire, aut nescire nos dicimus, breviterque sententiam explicamus. Secundum, *Come*; cùm delicias addimus, & responsum humanitate condîmus. Tertium, *Superfluum*; cùm extra ripas, ut ita dicam, itur, & toto garrulitatis torrente quæstio obruitur.

Lubétne à familiari exemplo diffuſum præcepti uſum diſcere? Tãquam Philoſophi adeas limen ſciſcitare, ſítne domi Socrates? *Neceſſarium* reſponſum auſterior aliquis dabit: *Non eſt domi:* aut, ut nihil Spartanis concedat, *Non*: nec enim brevior eſſe oratio poteſt, niſi ſolo nutu loquatur qui reſpondet, & verborum laborem ſigni compendio evitet. Alius verò humaniùs decentiúsque: *Non eſt domi, ad portum ſe contulit*: &, ſi nondum impleſſe blandientis officium videatur, *Hoſpites aliquot Iones appuliſſe nunciatum eſt, eos exceptum ivit*. Alius denique, cui ubique garrulitas placet, longiſſimo ſermone reſponſum obruet, quaſi ſciri non poſſit, Socratem abeſſe, niſi à quæſtione ipſe abeat, & Reipublicæ, adeóque Græciæ ſtatum ſimul enarret: *De Socrate rogas? non eſt domi, ad portum ſummo manè ivit, hoſpites aliquot Iones excepturus; de quibus Alcibiades ſcripſit, jam cum Tiſſipharne apud Miletum agens, ſatrapâ Regis Perſia,*

Persiæ, qui antea Lacedæmoniis, nunc in Alcibiadis gratiam Atheniensibus opitulatur. Alcibiades enim, ut reditum sibi in Patriam paret, Tissiphernem Atheniensibus conciliat. Concitato deinde scaturientis sermonis impetu, totum octavum Thucydidis librum recitabit, & odioso verborum imbre auditorem obruet, donec & Miletus capiatur, & Alcibiades denuò exulet. Sed nihil opus, opinor, præscribere; Humanus erit, & φιλάνθρωπον illud genus assumet, qui placere volet: etsi argumentum, persona, locus seorsim statuere discrimen aliquod possint: præsertim in Cōvivio, ubi lætior semper Genius ridet, taléque responsum exigit. Sed per vestigia interrogantis ferendi gressus: responsio ipsa tanquam centro & circino circumscribenda. Ordine fiet, imò modo quodam fiet: ne aut qui interrogatus, præcipitet sermonem; aut qui non interrogatus, præripiat. Qui rogatus, animum sumat ac loquatur: etiam cùm erraverit,

 lau-

laudem habet, quia obsecutus. Subrepens ille, inanem gloriolam affectare desinat: nam sive rectè respondeat, molestus & importunus præposterâ ambitione futurus; sive malè, ridiculus. Quid si & cum offensione? Omninò. Læditur enim & qui interrogat, & qui interrogatur. Hic, quasi ingenio destitutus, & respondendi ignarus, multari silentio debeat: ille, quasi judicio æger, seligere virum nesciat aptum respondere. Summa, *Vitandum*, ut Quinctilianus præcipit, *ne petulans, ne superbum, ne loco, ne tempori alienum, ne præparatum & domo allatum videatur quod dicimus.* Lib. VI. cap. III.

Lectionem hîc suspendit Tabutius, cùm levi ictu impulsi sunt ostii cardines: & ecce barbatum Iovem nescio quis personâ mentiens, in ipsum conclave immisit caput: qui ut sedentes nos adspexit, repentè ingressus est, singulísque per larvæ nubem allubescens, mutis deliciis loquebatur. Mox blando gestu

manum meam prenſans, & velut palpum obtrudens, mellitæ grandinis nimbo mihi ſinum implevit. Ego admirans, Et quis tu Iupiter, inquam, è Cimmeriis, qui tam ſuavi tempeſtate me percellis? Tum ille faciem nudans, Ecce tuus adſum, inquit, peregrino quidem habitu, non affectu: an ignotus? Ego hominem intuens, & quaſi fides oculorum ſuſpecta eſſet, Túne hîc ades, inquam, ò HYLÆE? Et quid ſibi hic ornatus? Nocturni ludi ſunt, aït, & Bacchico ritu pompam duco, in COMI hac palæſtrâ ſaltaturus. Veni, & gregem meum vide. Mox aderunt quoque, qui veteres è Ponto & Ioniâ numeros dabunt, qui Muſarum, Gratiarúmque amœnum illum alterno pede motum; &, ſi arma placent, qui Pyrrhicham, atque Hormum ſaltabunt. Pluſcula deinde & ore, & geſtu in laudem Saltationis promebat; ut mihi planè videretur pedum quodam pruritu laborare. Dum huic ſtultitiæ oculos

auresque commodamus, puer Æthiops cum face intrat, cui noctis ipse color personam fecerat. E Comitatu Hylæi esse, gestus indicabat, Hic igitur postquam ad aurem heri accessisset, anhelâ voce nescio quid susurrans, Chærestratum quendam, & Myrtillam nominavit. Hylæus repentinâ animi perturbatione cõmotus, cùm nutu magis quàm voce salutẽ nobis dixisset, larvâ resumptâ, in cœnaculum se proripuit. Tum Tabutius, Sine insaniâ, inquit, Amor non est; & hunc quẽ vidistis ad nocturnas ineptias sævus ignis stimulat. Sed quid est! hac gymnade COMVS gaudet, Personatos admittit, choreis assuevit; atque adeò Salios facit ipsos Convivas. A longâ & pertinaci sessione Tripudia sunt, ultima totius hilaritatis velut scitamenta. nisi libes, labem invenis, & peccas. Scilicet post mensæ, etiam lasciviæ Sacra sunt, temulento motu obeunda. Ad purpuram hîc Sapientes Dionysius cogat. Leges hoc

PHA-

PHAGESIPOSIORVM poſcunt, ut qui cœnaverit, ſaltet. Sed profectò quid grave aut concinnum, ubi ebrietas numerum frangit, greſſúmque deformat? Saltem laudandæ virgines pleræque ſunt, ſcitulæ, tenellulæ; quæ invito COMO ſiccæ & tanquàm ſtatuæ, toto ſedent convivio, ut ſobriæ quoque ſaltent. Colligunt quiete laſciviam, quam motu effundant: calentem ſine Libero aut Cerere Venerem habent. Iunge ferventem illam & maſculam juventutis petulantiam, & honeſtum aliquod tripudii genus exſpecta. Sunt molles & Ionici geſtus, obtutus, contactus, & quicquid impudicitiæ frons palàm audet. Dubites profectò mares ebrii, an feminæ ſobriæ magis inſaniant. O mores fœdos! ſed fœdiores, quòd conſuetudine excuſentur. Veniunt ad alienos, tanquam ad ſuos Hymenæos, ſi Dis placet, virgines, & maturâ libidine languent, pallent, pruriunt. Periit ceruſſa, purpuriſſum, melinum, &

siquid hujusmodi offuciarum : quæ exiangues, bellæ sunt ; & luridum ac morticinum hunc colorem stultissimo facinore affectant. Tu Musa fave, & fare.

O felix nimiùm, ô beate Pallor!
Quondam verna Stygis puérque Ditis,
Vmbrarum genus, & satelles Orci,
Corrupti soboles pudoris, index
Morborum, Nemesísque larva, lethi
Frater, invidiæ comes, metúsque:
Sed nunc verna puer, genus, satelles
Lasciva Veneris libidinísque,
Amoris soboles, lepôris index,
Morum luxuriaéque larva, risus
Frater, lætitiæ comes, iocíque.
O felix nimiùm, ô beate pallor!
Places virginibus, placésque nuptis.
Virgo nec lepida est, nec est venusta,
Nupta nec lepida est, nec est venusta,
Quæ non pállidula est: colore mortis
Et vir quæritur, atque mox adulter.
O felix nimiùm, ô beate Pallor!

Quæ Antiquitas sic desipuit? Aliæ pertinaci jejunio vigorem emacerant, aliæ venam secant, aliæ frugum

gum semina, cuminũ, carbones, calcem, cineres, terram vorant, acetum hauriunt. Cùm ex voto pulchræ,

Sanguinis in facie non hæret gutta. ——

Formæ pretium puta, pallori valetudinem impendunt. nimirum ut vultu cadavera sint, & omnem videāantur verecundiam projecisse. Sic audaciam amatores sumunt; & suam quisque affatur, prensat, palpat. Etiam dicam?

Carpit papillas, atque amplexus intimat.

Oscula usu honesta sunt, & cum verbis feruntur. Illud obtinuit:

Fumo comburi nihil potest, flammâ potest.

Sed istam flammam fumo tegimus, ut in umbrâ voluptatis cum libertate ludamus. Non hæc libidinis meta; sed gradus est, longiúsque itur.

Qui è nuce nucleum esse volt, frangit nucem:

Qui volt cubare, pangit saltem suavium.

Imò, qui volt cubare, tripudio viam sternit,

ſternit, virginémque tanquam ſponſam ducit. Illa ſequitur, & eoſdem obit numeros, incendítque præſultorem. Videas peregrinas omnis ſtultitiæ ineptias, & exoticum laſciviæ habitum ornatúmque, nec quicquã patrii ac vernaculi in moribus ſupereſſe. Tanquam originis pudeat, hoc unum omnes agunt, ut videãtur à Majoribus deſciviſſe. Ergò exotico pleræque luxu deformes ſunt, perítque omnis membrorũ gratia, veſtiũ partim onere, partim tormento. Arctiſſimis vinculis coſtas & thoracem ſtringunt: coxas, ventrem, femina, & quicquid adhæret, in laſcivam laxãt laciniántque libertatem. Stola jam larva eſt; & quæ pulchræ, toto corpore monſtrum induunt. Ipſum caput cirris vincitur, tutulo gravatur, & ſuggeſto adoptivæ comæ. Collum vallo munitur, & radiis cingitur linei candoris. Scrutamini: violatum decôrem ubique invenietis. Quid auri non jam ornamenta, ſed onera? Quid aurium

vulnera,

vulnera,& elenchi;quasi satis annulorum digiti nō capiant? Cimmeria pudicitia sub inhonesto hoc schemate laborās,in turpissimam mollitiem solvitur. Vestis fartum in prægnantium sarcinam puellæ distendunt, cùm vix sororiare cœperunt: prævertunt utero nuptias, gravidæ priusquam conceperunt; imò fortassis gravidæ, quò vitium celent. Composito & suffarcinato tumore luditur;ut videantur velut per delicias vterum ferre,cùm non ferunt, ne videantur, cùm ferunt. Perit virginitas,ne pereat.Carmine hæc stultitia perstringenda est.

Bajulat Ischiacam lascivo pondere vannum,
Et tumido gaudet virgo placere sinu.
Dant humeros coxæ, medio quoque corpore collum
Surgit, vix geminæ circuitu spithamæ.
Membrorum deforme chaos! gula proxima pubi est,
Et ventris cœpit pectus habere locum.

Cur

Cur astutus Amor, cur sit cordata libido,
Quæris? quâ prurit femina parte, sapit.

Non oris tantùm, ventris quoque fucus est: cum onere ire, sedere, epulari, deliciæ sunt; & quæ mox futura mater, tanquam virgo saltat; quæ prolem dabit, maritum necdum repperit. Ergò quocumque voto nuptiæ quæruntur. Vt dotem augeat, uterum fert quæ ducitur: & priusquam agrum suum sponsus cœpit colere, jam seges in herba est. Si remoto velo nudam veritatis vocem admittimus, Virginitatis florem non omnes puellæ nuptiis consecrant; nisi citra aquæ ignísque solennia nuptiæ sunt. Memini fuisse nuper, eámque non è vili stirpe, quæ cùm in alienam familiam trāsivisset, perstrepente adhuc Hymenæo, Iunonis Lucinæ opem invocaverit, & inter rudes adhuc novi mariti amplexus enixa sit, eadē nocte, eodémque in toro & sponsa, & puer-

puerpera. Digna mehercle, quæ gravida sæpius esset, nunquam nuberet; aut quæ unius sponsa, nullius uxor, æternam divortii pœnam viduo quotidie lecto renovaret. Sed BATTI Sophistæ nuperum facinus si in exemplum veniat, pauciores virorum currucæ laborent infamiâ; & severiorem vernantibus puellarum annis legem Castitas præscribat. Is quam defloratam duxerat, ne vxorem quidem putavit. Serò deprehensa est vterum ferre, quæ tanquam virgo venerat, & spurio pudoris flammeo velata. Iugum passa, priusquam nuberet, tã fœcunda exstitit, ut secundo à nuptiis mense pepererit. Neque tamen acerbiore tum quidem vultu animum maritus prodidit, aut iniquior in prolem fuit: quin demulcens vxorem, & blandissimâ fraude metuentis ægritudinẽ leniens, Ne angaris, inquit, mea nympha aut præcocis puerperii hæc intempestivitas te perturbet. Sextans anni si te ma-
trem,

trem, me quoque patrem facere potuit: non eandem mensium moram fœtui natura impendit; imò quibusdam animalibus breviorem pariendi terminum assignavit. Tradunt Genethliaci, in ipso fatali errantium stellarum circulo, alternis quoque signis commercia data esse: & ego censeo obliquo languidóque siderum radio fœtum maturescere. Quid fit? Postquam ad vires puerpera rediit, & Iunoni suæ litavit, quod presserat animo consilium Battus tandem deprómsit. Ergò, ut omne penitus è lare dedecus amoliretur, res suas novam uxorem habere, iterúmque virginem esse iussit, & solenni formulâ confestim exire foras. Morem illa cogenti gessit, etsi invita: abiit; &, quia post nuptias carere marito, durum erat, planctibus paternam implevit domum. Repudii infamia ad ipsum mox Præfectum loci, puellæ avunculum properavit. is tanquam gravi affectus injuriâ, Battum accersit;
&

& postquam temerarium facinus luculentâ sermonis auctoritate proscidisset, partim minis, partim precibus conciliare iterum puellam sponso conatus est. Tum verò lenissimis verbis silentium Battus rumpens, Sine uxore, inquit, vivere illepidum semper arbitratus sum : lepidum verò & laudabile,

Liberos hominem educare generi monumentum & sibi.

Itaque desponderi mihi puellam istam sustinui, cùm & nuptiarum onus, & fortunarum mearum vires jugi calculo dispunxissem. Vt in extremos sumptus paratus essem, tot liberos, quot annos computâram; & quasi huic numero alimentum è peculii proventu sufficeret, uxorem, & simul dotem admisi. At malum, quæ hæc præpropera & portentosa fœcunditas! Vix in cornua iterum Luna se curvârat, & jàm vagitũ cunâsque audiebam. Pater eram, cùm nondum sponsi nomẽ posueram: & quæ secundo à nuptiis mense cœpit

eniti, ſeno quotannis partu auctura erat familiam. Ergò à tam crebro puerperio, heu, quantum mox incrementum liberorum! exercitus. ſed an Craſſus ego aliquis, ut alerem? Tam copioſam mehercle habere ſtirpem non poteram, niſi ut inopem. Dii meliora! in triſtem paupertatis ignominiam præcipitare poſteros meos non debui. Itaque ut ignoſcas, rogo, & ut ditiorem puellæ maritum quæras, qui non hornis tantùm, ſed menſtruis continuò gignendis alendíſque liberis par ſit. Sic ille quidem urbaniſſimo reſponſo & blanditias Præfecti luſit, & ſeveritatem fregit, & impoſturam punivit. Sed ut iſtuc redeã, Tripudium nuptiarum illicium eſt. Caſta, non caſta, virgo, non virgo laſcivis Venerem numeris flagitant, libidinem incendunt. Quæcumque ſaltat, ignem ſe fovere, motu indicat: virum ferre poſſe, oſtentato vigore. Torquẽtur latera, ſinuantur femina: nequid lateat, pedes, tali,

tali, furæ conſpicuæ ſunt, extra ambientis laciniæ fines. Videre putes,

Quem ſinus abſcondit, ——
membrorum florem, cujus velut imago & modulus tremulo veſtigio ſignatur. Quod reliquum eſt, pallentes illæ in facie veneres, urentes in medullis cupidines, ultimam obſcœni voti voluptatem anhelant. Hi feminarum mores ac morbi ſunt: virorum, nequid gravius dicam, quòd iiſdem delectentur. Vſurpabo Annæi verba: *Muliebres munditias anteceſſimus, colores meretricios, matronis quidem nõ induendos, viri ſumimus. Tenero & molli ingreſſu ſuſpendimus gradum: non ambulamus, ſed incedimus. Exornamus annulis digitos, in omni articulo gemma diſponitur. Quotidie comminiſcimur per quæ virilitati fiat injuria; ut traducatur, quia non poteſt exui.* Ac de veſtibus quid attinet dicere? Pelliti pridem eſſe deſierunt Cimmerii, lanam & ſimplicis naturæ beneficium ſpreverunt: uſum Lib VII. Natur. Quæſt.

 luxus

luxus vicit; quasi è COMI præscripto, honestius ornari, quàm muniri. Ergò stultissimus corporis splendor ingenti pretio quæritur; ascitâ & adoptatâ undique pompâ pænè in simulacra migratur. nemo satis ornatus, nisi qui admirantium trahit oculos, & cultum ab humiliori extorquet. Etiam fortunas omnes veste bajulare ac deterere pulchrum est: tantâ stultitiâ contemnere audent opes, qui jactant; qui gerere, quàm possidere malunt. Sic omne in ornatu patrimonium est: corporis fines, etiam census. Hoc tam superbo compendio plerique diuites, plerique prætextati, purpurati, auro gemmísque lucidi: quorum in genere & lare nox est, sæpe turpitudo, & scelus. Qui ditiores, toto orbe luxum colligunt, à Phrygibus, Æthiopibus, Indis amictum petunt; relucere in tenebris gestiunt. O perversitatem! Etiam qui animo libertatem spirant, corpus exoticis deliciis induunt vinciúntque,

que, & quid nisi in contumeliam Naturæ? Hæc cùm cetera animantia variè vestierit, testis, corio, spinis, villis, setis, pilis, plumâ, squammis, velleribus; truncos etiam arboresque cortice: *hominem tantùm nudum, & in nudâ humo* (Plinii verba sunt) *abjecit ad vagitum statim & ploratum*. Sed plerique ita jam vestiuntur, ut, quicquid Natura negârit, assumant, non defendendo corpori, sed emolliendo. Neque ego Nitorem sperno, Lasciviam sperno. *Munda vestis electio*, ait Philosophus Romanus, *appetenda est homini: naturâ enim homo mundum & elegans animal est*. Sed eò ventum, ut munditiem solâ pompâ æstimemus: vestis non vestis sit, nisi pretiosa.

Præfat. lib. VII.

Epist. XCII.

Plura quidem parabat Tabutius,
Cùm domus interior gemitu miseróque tumultu
Miscetur, penitúsque cavæ plangoribus ædes
Femineis ululant.

Excitati qui circùm jacebant, non-

dum penitùs profligato somno, in cœnaculum ruerunt. Sed Tabutius non sine risu: Hæc solennis PHAGESIPOSIORVM catastrophe. Vos ite, videte; ego quietem meam novo spectaculo non solvo. Dum surgimus, imúsque, puer ecce Hylæi cæco in cubiculum impetu defertur, vix præ timore spiritum ducens. quem ut adspexi, Quid tremis,& fugis inquam, Drapetisce? & cur sine hero? At ille, Herum, inquit, furor detinet: ego certè periisse me scio, nisi fugiam.

Spes atque opes vitæ meæ jacent sepultæ in pectore.

Dic ergò, inquam: an tu nescis? noster Hylæus est; siquid commeruisti, & acerbiori subducis scuticæ mollem cuticulam, oratores erimus, noxiámque deprecabimur. Hanc vos operam, puer ait, alibì locate. insons ego; nisi tamen hoc pecco, quòd ad salutem præeam. Herus stultissimo facinore prœlium orsus est,& nunc intus armorum jure nu-

peram

peram à rivali acceptam injuriam vindicans, validum in se potantium agmen concitavit. Quanta, bone Deus, in bonâ ætate amentia est! Poterat festivissimis Circes amoribus contentus esse, si saperet; & perfidæ Myrtillæ oblivisci. Nunc invitâ Venere, negatos suscitat ignes, & vi cruentâ Cupidinem ipsum violat. Sed & à me occasio aliqua, qui adesse Chærestratum nunciavi? Ita est: herum mihi dum conciliare importuno officio studui, in discrimen conjeci. Nunc demum intelligo prudentiâ opus esse, ut dicenda, & tacenda scias. Tabutius post hæc verba manum puero injecit, rogavítque, distinctiùs rem totam, & originem aperiret. Nec difficilis ille, etsi fugere porrò gestiebat: sic garrire & deblaterare genus istud hominum amat; si nihil occurrit, mentiri servus mavult, quàm herum non traducere. Respirans igitur, & impeditum adhuc metu sermonem explicans, sic infit:

Chærestratus, opulentus, & generosi animi juvenis, litterarum armorumque studio non mediocriter excultus, nobilem in municipio nostro, & scitissimæ venustatis virginem efflictim deperibat. Sed hæc alio calens igne, impatientem affectum in herum meum pridem trãsfuderat, leviter redamantem. In cupidinis regno ista obveniunt; nec unà omnibus forma placet. Est qui fugientem sequitur, est qui sequentem fugit. Vos expendite: amare ego nondum didici. Chærestratus, quod unicum incẽdii erat solatium, durum quotidie limen terebat; & tristissimus ille dies, quo Myrtillam suam (hoc virgini nomen) non vidisset. Non ille tamen ostium noctu extinctâ cum face occentare, sumptus facere, patrimonii vires rumore sinistro frangere, & reliqua omnia, quæ calentibus annis divitiæ dictant: strepitum vitans, uno animo infelicissimus erat. Movit tristis hæc Amoris scena Paneutum ne-

scio

ſcio quem, mitiſſimæ ſeveritatis virum: is, ut ex ærumnarum barathro pereuntem extraheret, blandis pellexit litteris; & rus evocavit, ardentibus fomentum flammis quæſitâ amœnitate ſubducturus. Interea domeſtico jurgio virginis animus à matre exulceratur (ſub hujus enim cuſtodiâ poſt obitum patris Myrtilla vivebat;) cúmque acerbiorem verborum contumeliam concoquere non poſſet, proſtituere verecundiam decrevit, & clandeſtinâ fugâ in poteſtatem Hylæi ſui trãſire. Dominæ temeritatem callidiſſimo ſermone Circe ancilla promovebat, venuſti adhuc floris, ſed maturæ verſutiæ puella. Hæc die quodam, cùm manè ſalutatum iret Venerem, clanculùm in ædes noſtras irrepſit, herum adiit, & fugæ deprompto conſilio, longis blanditiis rogare Hylæum cœpit, ne pulcherrimam, & rigido nimis matris jugo afflictam virginem deſtitueret. Ferret amanti opem: tam excellenti for-

mâ cælo moveri Iovem posse. Profert & in fidei signum, patrium virginis monile, ingentis pretii, in quo Proserpinæ raptum distinctis gemmarum coloribus ingeniosissimus labor expresserat. Herus tam beato simul & nuncio captus & munere, stultum putavit lepidissimam puellam non amare; stultius, non rapere, quæ vellet fugere. Itaque monile exosculans, & pulcherrimam hanc velut fugæ tesseram in erectum pilei limbum adoptans, operam suam obstringit. Sed ancilla dum loquentis excipit verba, & formam miratur, scintillam & ipsa amoris hausit; talémque cœpit herum concupiscere. Fugæ ratio hæc placuit, ut post occasum Solis ad limen Myrtillæ eques Hylæus veniret: erumpentem ex ædibus virginem exciperet, aveherétque. Scenâ sic adornatâ, atque Circe dimissâ, herus œconomum cum coquo & obsonio in proximum jubet prædium proficisci, cœnámque Vene-

re

re dignam instruere; quibus & ego comes adjungor. Sodales quoque duos, viæ & fugæ comites assumit: eos, ruente jam die, ad urbis portam præmittit, ut liberum cum custode exitum eâ nocte paciscantur. Ipse mox Thessalicum concitans equum, ædes Myrtillæ petit. Iam ipsam plateam ingressus erat, iam limini imminebat, & contracto freno tardiorem quadrupedi gressum imperans, fugituram virginem exspectabat. Illa verò domestico præter opinionẽ opere detenta, nõdum se matris poterat oculis subducere. Sic igitur suspensum paullisper gradum Hylæus impellit, deflectítque in proximũ vicum, ut, periodo factâ, per eadem vestigia rediret. Iã verò & altera remora: Circe tandem, quia amare se intellexit, fugere quoque voluit: ut Hylæum inveniret, Myrtillam suã sequi. nec color tam piæ deerat caussæ, affectus dominæ. Contrà rogare ancillam virgo cœpit, ne importuno obsequio

quio communia salutis vota impediret: &, Quomodò, inquit, fallere matrem ego possum, si unà tu erumpas? fac etiam posse :. quomodo unus utramque equus capiet? Sed bonum habe animum, eâdem tamen nocte venies. Quempiam ex Hylæi submittam famulis, qui pari te quoque industriâ rapiat. Erecta his verbis ancilla, laudavit consilium, & spes suas Dîs Vialibus commendavit. Chærestratus autem, qui plusculos jam apud amicum dies summo cruciatu exantlaverat, languens amore & liquescēs, ferre diutius desiderium virginis suæ nō potuit. Ergò ad ignem properans, quo ardebat, Paneuto valedicit, equum conscendit, & Cupidine stimulante, raptim ad urbem devolat. Meta itineris eadem quæ diei, ac jam extremam viam caligine suâ Nox condiderat, opidúmque clauserat, cùm ad mœnia Chærestratus veniret. Cœpit igitur circuitu tentare aditum, & ad portam perveniens, quæ

Hylæo

Hylæo patebat, ingressus est. Tum quidem tanquam à propitio aliquo Genio admonitus, ingenti fiduciâ votum fecit, si durum Myrtillæ pectus mitesceret, aureum se Cupidinẽ Paphiæ femori appẽsurum: & simul equũ stimulans, cursum ad Virginis larem direxit, domum saltem per tenebras visurus. Venit igitur, cùm paulloantè Hylæus transivisset, & exadversum vestibulo constitit, tristi limen suspirio salutans. Ecce autem panduntur eodem illo momento fores, ipsáque ad equi sonitum prodit accincta ad fugam virgo. Accedit, & submissâ voce se adesse indicat: malle in potestate amantis, quàm matris deinceps vivere. Nec mora, conscendit, celerem præbente manum Chærestrato, & extremum equi insiliens dorsum, dextero Centaurum suum brachio complexa est. Adolescens tacito sensu Fortunam adorans, retrò quà venerat, equum agit, suavissimam in tutum prædam avecturus. Neque in por-

in portâ ab Hylæi sodalibus obstaculum ullum : quia non interpellati, quem non noverant, neglexêre. Pergit ille, & producto ad decimum pænè lapidem itinere, cœpit velle suam facere quam rapuerat. Cælum, & amœnitas quædam loci invitabant. Nam Luna jam extulerat ex Oceano vultum, languidísque stipata vicinorum siderum facibus, horrorem noctis vicerat. Iuxta viam amœnissimum quoque pratum erat, continuâ arborum serie cinctum, & partim flavis, partim albicantibus florum gemmis relucens. putares æmulatione cæli in ipsam quoque terram sparsas esse stellas. Ridere in tam molli & verno gramine ipsa cum Amore suo Venus videbatur. Demissâ igitur in pedes virgine, desilit felix jam Chærestratus, & religato ad arborem equo, Myrtillam suam avidissimis osculis invadit. Illa oculos tollens, & in facie complectentis auspicium quærens voluptatis, cùm Hylæum non inveniret,

veniret, præ tristitiâ propemodum collapsa est. Hinc flebili oratione accusare iniquam cœpit sortem, pectus lacerare, & infestas ungues venustissimæ formæ inferre. Sed Chærestratus, cùm blandam interponeret vocis manusque operam, primò à lacteo vultu violentiam coërcuit. deinde toto amoris ingenio tentavit dolentis pertinaciam emollire: &, Miserere, inquit, pereo. gravissimo pridem vulnere sauciasti hoc pectus meum: ne minùs misericors, quàm pulchra sis, medelam optatam indulge. An etiam repugnare fatorum decretis postulas? in amantis venisti potestatem. Quid cunctaris?

——*Placitóne etiam pugnabis Amori?*
Nec venit in mentem quorum consederis arvis?

Dona, quod extorquere possum, si minùs amem. Mille jam ærumnis consumptum & sepultum ad novam lucis usuram reduces. noli mortuũ occidere. tu vita mea, tu anima, tu

omnia:

omnia: tuus nisi sum, nec esse quidem ultrà debeo. Et simul complectens iterum puellam, vim lacrymarum effudit, vocémque inter singultus sepeliit. Quid diutius moror? Commota tam manifesto Amoris testimonio Myrtilla, mutavit repente animum, & tanquam numinibus morem gerens, amantis cupidinem admisit. Ille jam audacior, deduxit in terram virginem, & prævio basiorum agmine expugnatâ tardantis adhuc pudoris ignaviâ, victor spolia legit Veneris, & voluptatibus triumphat. Sed ut de hero porrò narrem: rediit ille mox viæ aliquo absoluto circuitu; cúmque propiùs ad fores cogeret equum, aurésque arrigeret, strepitus exoritur. Nam intus detectâ Myrtillæ fugâ, filiam ab ancillâ exigebat mœstissima mater, totámque implebat furore domum. Illa verò heriles fugiens minas, reseratis foribus procurrit, & raptorem suum rata, qui constiterat, è vestigio evadit in equum.

Contra

Contrà Hylæus, tãquam Myrtillam veheret, lætus ad portam & sodales festinat. Hi felicem raptum amico gratulati, pari itinere prædium, quod in aditu proximæ erat siluæ, petunt. Venientes œconomus excepit; & ejus jussu, in pontem aditúmq; domus ardẽtem ego extuleram facem: planè ne sine nuptiali ritu fabula esset, & virgo intelligeret in viri manum se venire. Iam descenderant, & osculo sponsam Hylæus salutaturus, viventibus oculis errorem suum deprehendit. Igitur non levi admiratione confusus, expostulare cum ancillâ cœpit, &, Quis hic ludus? inquit: vendis amplexus dominæ, tuos impendis? Itáne amator tibi in urbe, & contubernio deerat? aut tu ex illis, quæ spretâ servili libidine, voluptatem in Equestribus quærunt? Circe pariter admirans quomodo ab Hylæo vecta esset, Ignosce inquit, virgo venio; sed sequi dominam ancilla potui, & parem fortunæ aleam experiri. Quid, inquit,

Hylæus, An Myrtilla igitur præcessit? Nisi tu quidem, ait ancilla, delicias quæras, & audire à me velis quæ fecisti: avecta est, cùm paullopòst ad fugam me ærumnarum quædam procella exigeret. Sed ô benignitatem mitissimæ dominæ, quæ & Circen suam ab Hylæo voluit rapi. Tanti quidem erat fugere, cùm tu veheres; ut dominæ felicitatem ancilla quoque libaret. Tum verò serìò intellexit Hylæus, formosissimam Veneris prædam, occulto sive dolo, sive casu, ereptam esse. Igitur amoris promiscuo & injuriæ stimulo percussus, sodales interrogat, Num egredientem ex urbe equitem cum puellâ vidissent? Vidimus inquiunt (quis suspicionem admitteret fraudis?) & viam, quæ ad fauces vicini ducit montis, ingressus est. Addunt: sequi si vestigia luberet, non longo itinere vindicari puellam posse. Bonum factum: repetunt equos, & relictâ inibi pulcherrimâ Circe, ocyssimè discedunt.

dunt. Nos mœſtam introducimus, & ad cibum porrò capiendum invitamus renuentem. Indulget lacrymis, &, ut liberiùs Hylæum ſuſpiret, Myrtillæ luget infortunium, atque epulas omnes, ſimúlque humanitatem noſtram faſtidit. Interim labuntur horæ aliquot, & ad idem illud pratum, in quo nuptias novi amantes fecerant, & adhuc jacebant, Hylæum tandem nox intempeſta perduxit: qui poſtquam ſtantem ad arborem notavit equum, circumtulit oculos; & ecce in molli gramine, mutuíſque implicitos amplexibus juvenem & puellam videt, quos profundus admodum ſopor oppreſſerat. Hanc igitur fugitivam ſuam ratus, in terram venit, ferro ſubdialem rupturus cubantium torum. Nam Myrtillam quidem avellere decreverat; raptorem, ſpectante puellâ, confodere. Sed tantam crudelitatis audaciam benignior Genius temperavit. Acceſſerant enim ſodales quoque, & agnito Chære-

ſtrati ſui vultu, veteris amicitiæ memores, ad humanitatem flexerunt animos, Itaque leni ſermone cohibentes Hylæi impetum, Noli, inquiunt, inconſultum præcipitare ferrum, etjam vindictæ jucunda quædam mora eſt: ſævire poſſe, & differre, voluptatem habet. In poteſtate tuâ ſunt, qui jacent, & crudelis eſſe poteris, cùm injuriam intelliges. Nunc fruere noctis hoc ſpectaculo, dum reſpiras ipſe; & tantiſper indulge ſomni libertatem, quibus propitia Venus fuit, Amor fuit. Ecce inter amplexus formoſi adoleſcentis puella cubat: ſi vim paſſa, quomodo ſtupratorem ſuum ſtringit? imò quomodo dormit? Quid ſi rapi à Chæreſtrato voluit; & ancillæ ſeu error, ſeu malitia ſcenam fugæ inverterit? Quid ſi te ipſa ardeat, dominámq; traduxerit, hoc ad amores ſuos ſtratagemate itura? Noſti ſuperbam quarundam libidinem: ultra ſordes florem formæ efferunt. Quid attinet dicere? Scitula

hæc

hæcquidem nobis visa, nec minùs concubitu tuo digna quàm quæ fugit. Misit hæc monile? illa tradidit. utri acceptum referas, dubites. Procumbere hîc & exspectare, si placet, melius; rem ipsi mox vigiliæ redditi seu amantes, seu non amantes aperient. Cùm placeret consilium, seorsim equos ligant, & proni in insidias, imò verò mox in somnum procumbunt. Nam itinere fessos, & silentio cinctos molestissima gravedo invasit, & expugnatis oculorum custodiis, profundissimè mersit. Putares ab amantibus in Hylæum sodalésque totam soporis nubem transfusam. Ecce hoc ipso momento experrectus Chærestratus, & eò fortè respiciens, ubi modico arborum intervallo distincti stabant equi, mirari cœpit quis phalerata jumenta in pascua eo noctis immisisset. Surrexit igitur, & prolato paullisper gressu dormientem Hylæum offendit. Tum ad Myrtillam suam recurrens, Quid mora-

 mur?

mur? inquit. Hylæus adeſt, & ut fugiendi iterum faciat poteſtatem, terræ affixus ſtertit. Tu voluptas mea pelle metum omnem; equum iſtum ſcande, & recto tramite viam capeſſe. Faxo ego, ut domum redeant, & labori parcant, qui feliciſſimum nobis ſomnum non inviderunt. Monenti, etſi trepidè, puella morem gerit, animúmque ad fugam denuò maſculat, quæ non jam metuere minùs Hylæum incœperat, quàm priùs amârat. Tantum in virgine nox una potuit; ut certiſſimo argumento colligas ſpurium Cupidinem eſſe, quem Venus non genuit. Chæreſtratus autem de monili jam edoctus, ne pignus quidem amoris eſſe apud rivalem ſuſtinuit; quaſi totam non raperet, non poſſideret Myrtillã ſuam, niſi & pretioſiſſimum fugæ ſymbolum vindicaſſet. Subduxit igitur dormienti pileum, in quo gemmea illa imago reſplendebat, ſuúmque repoſuit. Hinc ad equos ſe conferens, primo & ſecun-

do frenum detraxit, & in præterlabentem demersit rivum. Tertium deinde, Thessalum illum scutulatum, qui vel pinnatam Pegasi vinceret velocitatem, conscendens, Myrtillam suam insecutus est, & rectà in Cimmeriorum regionem deduxit. At Hylæus, cùm gravedine tandem consumptâ evigilasset, in pedes se erexit; nec leviter novâ amantium fugâ perturbatus, sodales increpuit. Mox cùm ereptum monile novam doloris pariter & iræ materiem misceret, furorem induit, statuítque non jam rivalem, sed hostem Chærestratum insequi, & injuriæ vindictam à fugitivo exigere. Ergò itur ad equos; & hîc jam tandem intellexit herus, à dominâ ad ancillam transferendum affectum esse, nisi quidem periisse sibi noctem illam vellet. Quia fatorum potestas videbatur alienis amplexibus Myrtillam destinasse, de reditu cœptum cogitari. Nec mora, è sectis phaleris nectuntur habenæ,
 & sub

& sub novam placidi freni legem missus uterque equus, tres è stulto itinere adolescentes domum revexit. Sed herus Circes blanditiis captus, videbatur oblivisci Myrtillæ posse; nisi lassatâ Venere, Amor ancillæ eviluisset. Venit ergò in COMI, ut vidistis, contubernium; & quasi parum esset amare, pugnare etiam voluit: quem dixi Chærestratum offendit, Myrtillam iterum vidit. digna cothurno fabula habita. Sed quid audio? gliscit intus furor. Vos ignoscite, latebras cæcæ noctis quæro, & consanguineam colori meo auram. Nec moratus, per proximas scalas in cryptoporticum se demisit. Tubatius autem, cùm festivæ ruminaret argumentum narrationis, etiam stilo dignum censuit. Itaque pugillares proferens, & ad scribendum se componens, Drapetisci cœpit sermonem amœnâ & curiosâ felicitate persequi. Ego, ne impedimentum lucubrantis industria acciperet,

peret, Aderbam per vacuum cœpi conclave ducere; & , emensis aliquot spatiis, Cur non spectamus iterum? aio: laboret in fine fabula, nisi Chærestrati & Hylæi congressum arbitremur. Et cum dicto in cœnaculum pergimus, tanquam à limine COMI cothurnum spectaturi. Sed quàm nihil adhuc Drapetiscus dixerat! Non jam Convivium, sed prælium erat, cujusmodi inter Lapithas olim ac Centauros: nec vinum ampliùs, sed sanguis fundebatur. Nil tale Sithonii. Ardentem,

Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem

videmus: contrà, formosum Chærestratum, non minùs armis quàm amore jam furentem. In summâ, ad inferendam quemque vim, aut propulsandam instructum. Post principia unus è coquis stabat, & acerbissimis conviciis Circen amicam suam ab utroque rivali reposcebat. Cùm verba non proficerent, ad vim progressus est, & infelices

bellariorum reliquias è mensâ rapiens, cœpit artis ſuæ luxum in turbam ejaculari. Sed & Bilbius Sedigitus, notiſſimus apud omnes Cimmerios blatero, planè βόρβορος ἐκ τριόδου, turpiſſimum calonum & ſcurrarum ducebat agmen. diceres totam Regiæ fæcem in tumultum efferveſcere.

Tunc grandes Galli, & cum ſiſtro
luſca ſacerdos

religiosè inſaniebant, Pari & ille morbo correptus, qui in Porticu Noctem laudaverat, ſæva rotabat æra; & ejuſmodi ab Orgiis petitas voces depromebat: ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός. *De tympano edi, de cymbalo bibi, religionis ſecreta perdidici*. Quin etiam, ut impunè linguæ ſuæ veneno graſſaretur, novo & admirabili dogmate, Famæ inſtrumentum Calumniã ſtatuerat, & cum laude poſſe vibrari. O columen magnarũ litterarum! ô ſpecimen veræ probitatis! Sed his exemplis ſi juventus ducitur,

tur, ſine litteris eruditionem licebit, ſine modeſtiâ virtutem profiteri. Senex etiam propè Acheronticus, qui dentes faciliùs quàm digitos numeraſſet, Thyrſum, & invitum ſimul Bacchum quatiens, præter ætatem, etiam vino delirare ſe poſſe oſtendebat. Hujus exemplo protervi aliquot adoleſcentes, & qui proximis Bacchanaliis togam virilem ſumpſerant, non tralatitium orſi erant bellum. Alius lance manum armaverat, alius ſcypho: putares jam quoque vulnera propinari. Sed in ipſo hoc pugnantium æſtu, Geſticulator quidam, lauro caput inſignis, moleſtiſſimis deliciis non inelegantis puellæ affectum urgebat; &, ut quàm maxmè dignum ſe amore oſtenderet, Poëta videri voluit. Itaque Citharœdicum componens ſtatũ, teſtudinem, ſpiſſo ſulcatã ebore, errantibus digitis impulit, & nervorum harmoniam toto inſtrumẽto quæſivit. Cùm miraremur, quomodo, fervente Martis tumultu,

tu, vacaret homini Amorem lacessere, ejusmodi quoque carmen occinuit:

Est, mea vita, tibi sacrorum nausea vatum,
Nausea Pieriis sæpe dolenda choris.
Nec te cælestes tangunt Aganippidos undæ,
Quáeque solent diâ pectora mente regi.
Seu quia non sanos populus putat esse poëtas,
Téque sinas vulgi mobilitate capi;
Sive quòd Aonium vates Heliconis ad amnem
Ora trahant Scythicâ pallidiora nive.
Parce tamen, mea vita, mihi; damnata remittam,
Si fuerint odii carmina caussa tui.
Nec laudis me fervor agit, nec gloria: tecum
Si mihi contingant otia, segnis ero.
Quid moror? Aemonios adeat mea Musa recessus,
Proxima Sarmatico quà riget Vrsa polo,

Quòd-

Quódve latus mundi sævis ardoribus urget
Cynthius, aurato dum vehit axe diem.
Sat Dominæ placuisse meæ; sat laudis in illo est,
Si mihi det faciles ad sua colla vias;
Blandáq; purpureis figã repetita labellis
Oscula, cúmque feram plurima, plura petat.
Fortè aliquis nostros qui tunc spectabit amores,
Dulcia in exemplum carmine facta trahet:
Et tua juncta meis minio variata legentur
Nomina, quótque dedi basia, quótque dabo;
Felicésque ferent passim nimiúmque beatos,
Dum tibi constanti detur amare fide,
Eveniántque pares, seríque in amoribus anni.
Dulce etenim tecum vivere, dulce mori.

Finierat ille, & mixtum cachinno plausum Aderba tollẽs, Sophoclæas voces

voces semel iterumque repetiit. quem ego intuens, Quid istud? inquam: cœnam si ambis, alibi licet operam loces; hîc ipsa jam bellaria decollârunt. Imò, ait Aderba, ut Musis placeam, Apollinem veneror: Deum, non hominem vides. Extra jocum: tantus hic Poeta, peream, si carmen unquam fecit; & qui videri possit totam jejuno pectore Aganippen hausisse, alieno nunc labore amicam sollicitat. quicquid audisti, Laopyrgus tuus composuit; qui cùm experiri nuper vellet, an amantis affectum per ludum posset exprimere, Elegidium istud effudit. Nosti quo jam fonte Musarum felicitas fluat, & quo cultu amor crescat BONÆ MENTIS. Videbatur nescio quid de Litterarum studiis adjecturus, cùm ecce ipse Laopyrgus oculis nostris objicitur, vultu quidem minùs sereno. Tanquam à plagiario pœnas exigeret, audaci impetu testudinem jam denuò psallenti eripuit: ad laurum deinde vindictam

dictam proferens, vilissimum Pseudopöetæ caput nudavit. Nec moratus, rectà in nos detractum misit spolium; ut videretur omne simul amantis ingenium rapuisse. Excepit venientem Aderba ramum, & nihil tale opinanti tempora mihi cinxit. Ergò coronatus, & tanquam Poëta adstans, etiam Iovis poteram fulmen contemnere. Sed ô ridiculum Amoris schema! Puella tam repentino infortunio perterrita, & malè mulctatum amasium fugiens, corollam secuta est; & quasi sub eâdem Daphnes umbrâ tuta foret, collum meum invasit. Ego admirans, & repugnans, Erras, inquam, ô virgo: mea mihi è TVRRIANIS Insubribus Charite est, sacro & perenni nexu juncta. Sed tu si formæ quæris laudem, hic quem vides Poëta est; si amatorem, nullis adhuc vinculis ligatur: & simul ad Aderbam trãsire puellam jussi. Illa cùm respiceret, nec videretur plenam ingenio faciem, primáque adhuc lanugine

venu-

venustam spernere, repente à robustissimo lixâ comprehenditur mediâ, & in accumbentis lascivum COMI gremium defertur. Interea verò animum Pseudopoëta collegit, & pugnantium cuidam ollam eripiens, validissimâ manu in Laopyrgum detorsit. Sed ille celeri flexu declinans impetum, subduxit ictui caput, & evasit. Volat teli aut saxi instar olla, & velut nervo adacta, ac planè è catapultâ emissa, medium agmen non sine fragore collidit. Ergò sternitur ipse Hylæus, & casu suo proximos aliquot unà trahit, quibus infirmiorem statum natura fecerat, è gente Claudiorum. Hinc acrior pugna, cùm alii majorem à jacentibus vim arcerent, alii vindictæ stimulis in Chærestratum agerentur. Quid verbis opus est?

Pro se quisque id quod quisque potest & valet,
Edit, ferit.

Ac ne mulierum quidem clamor

aciem destituebat: aliæ ejulatu sanguinem suorum prosequi, aliæ ceu Bacchantes quædam Bacchæ dimicantium furorem accendere, imò pugnare; quas anus, simiam iterum trahens, concitabat. Nec contenta turpi clamore rabiem suam effundere, ostiarii perticam è quâ ludos paulloantè exhibuerat, rapit, & in adversos dirigit. Quia ligneus cuspidem meniscus obtexerat, & telum parmula obtusum fecerat; transferre formam suam videbatur lena velle, omnisúmq; vultus umbone complanare. Prorsus, tanquam in hoc ipso prælio nasum vindicaret, permiscebat omnia, & nunc illum, nunc istum hostili ligno feriebat. Hanc insaniam cùm & Hylæi sodales duo non sine vulnere excepissent, validissimi juvenes, perruptâ acie, anum invadunt, & frustra reluctanti, ad exemplum narium, aurem utramque præscindunt. Illa quiritare & ejulare, quantum voce poterat: & in vindictam ocyùs ne-

 scio

scio è quâ latebrâ, adulterorum manus non ignobilis prosiluit; inter quos & miles ille, qui danistæ uxorem corruperat: ac videbatur non aures modò, sed ipsum quoque aniculæ nasum ab aduersariis exigere; quasi tam strenuo facinore in complexus iterum dominæ iturus. Vt breviter dicam, Martis hæc quædam spectacula erant. Iam mensæ ceciderant, & extrema bellaria proculcata, auxerant tristitiam scenæ. Nam parasiti aliqui

—— Molossici,

Odorisicique, & multum incomedistici,

quibus solenne colaphos perpeti, & frangi aulas in caput, amittere vitam, quàm prædam malebant; & pro epulis, imò cum epulis occumbere, dulce & decorum videbatur. Erat etiam qui tripode ictus elideret, qui veru vim arceret, qui palâ aut pistillo injuriam vindicaret. Nemo non armatus sæviebat. Dum spectamus; ecce familiaris noster PANIPERCHES, rectissimi ingenii

nii animíque vir (cui non unam Lauream Musæ Vernaculæ debent) è Porticu in triclinium, & ad nos venit. cúmque repentinum hunc tumultum propiùs miraretur, pænè in discrimen impetu pugnantium abstractus est. Sed accurrens Aderba, strenuámque amico pereunti opem ferens, è mediâ Paniperchidem turbâ eripuit, & in Porticum reduxit. COMVS verò, missis jam deliciis, ut tumultum sedaret, in mediam se furentium turbam immisit; & exsertâ voce, Quid hoc flagitii, inquit, ô Cimmerii?

Natis in usum lætitiæ scyphis
Pugnare Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Plura in hanc sententiam erant; quibus tamen leniri exulcerati utrimque injuriis animi nequaquam poterant. Creverant iræ, & extremam aliquam ruinam minabantur. Numen, quia negligi, imò sperni se vidit, cum LVXV LASCIVIA-

QVE evanuit. Ergò magis miſceri & confundi omnia; & quaſi arma etiam furori deeſſent, ad faces tedáſque itum, & quicquid erat luminis, pugnando extinctum eſt. Tum Nox, Tenebræ, & nigra omnis turba, quæ in veſtibulo Regiæ remanſerat, irrupit; & eſſe, quicquid apud Cimmerios fuerat, deſiit. Ego ex umbrâ, ſilentio, & ipſo Somno emergens, ad novam lucis uſuram reverſus ſum.

FINIS.

CANDIDO
LECTORI.

SOMNIVM *narravi, Lector; &, ut argumenti fictio stilum produxit, diro sub finem terrore cruentum. an igitur expiandum? Vos Dii Tutani, & Averrunci adeste: sed tu molam puer salsam adfer, seu puram ex inquilino flumine aquam. An potiùs infelicem è silvâ vicinâ stipitem, ut crucem Calumniæ figam, & petulantissimis Calumniæ Mystis? O Candor! ô Veritas! quid non paucorum, & vel idiotarum garrula improbitas audet, cùm mentiri impunè cœpit! Tacere, quamdiu ingenii & eruditionis modulus sugillatur, possum: cùm vita, mores, animíque indoles, loquendum est. Morbum & ego vulgi profani novi: solet insultare; sed silentium animo malè conscio imputat. Vnde praceps rumor, si liberâ grassetur viâ, obnoxiam innocentiam rapit: at quoties pudorem vis veritatis & responsio mentienti incutit famæ, in libertatem incon-*

inconcussa redit virtus, & invidiam dißipat Sed nunc, quia huc me cogunt, obstaculum impuræ illæ, & vipereæ linguæ inveniant: illæ nomini, famæ, & tranquillitati meæ per merum Livorem infestæ. Obstaculum, inquam, hanc Epistolam, A SENATU MEDIOLANENSI AD ORDINES BRABANTIÆ *missam: cujus ego exemplar ab Amplißimo Viro & Equite* PHILIPPO MASIO, *eorundem Ordinum Consiliario & Graphiario accepi. Tu vide, Lector, & salve.*

A M-

AMPLISSIMIS

ORDINIBVS

BRABANTIÆ.

Amplissimi ORDINES,

ERYCIVM PVTEANVM, vestratem, Virum probum, doctum, & eloquentem, civitas hæc decem ab hinc annis in Italiam venientem prima excepit, novit, amavit, fovit. Is, biennio hîc ferè transacto, quod propositum in animo diu habuerat, Italiam lustravit, Patavijque studiorum gratiâ alterum biennium consedit, unde huc à nobis ad publicum munus artis oratoriæ Iuventuti Mediolanensi tradendæ cum honorifico stipendio fuit evocatus. Quo in loco integrum sexennium docuit, magnâ cum suâ laude, magnâ item cum approbatione nostrâ, totiúsque civitatis voluptate atque utilitate. Interim verò, famâ viri scriptis etiam editis percrebrescente, Civitate Romanâ donatus

natus est; & paullopòst à Potentissimo Rege nostro Catholico Historiographi hujus Provinciæ Mediolanensis titulo, amplo cum honorario insignitus. Vxórem apud nos duxit honestam, honesto loco natam, ac benè moratam, ex quâ geminam suscepit prolem, utramque masculam; ut meritò jam civis in hac urbe, non hospes habeatur: in quâ etiam, nequid ad plenam doctrinæ laudem deesset, ab Amplissimo Iurisconsultorum Mediolanensium Collegio Doctoralem Lauream solenniter adeptus est. Nunc à vobis, Amplissimi ORDINES, Lovanium accersitus, supplex à nobis missionem petiit, quibus operam suam in aliquot adhuc annos jam antea locaverat; testans se, nisi in Patriam vocaretur, nunquam nos deserturum; quos tamen animo semper sit complexurus. cui cùm nihil unquam, quod cuperet ab hoc Ordine fuerit denegatum, ne hoc quidem, licet nobis, Reíque huic publicæ

blicæ per incommodum, negare potuimus; præsertim cùm non ad exteros migret, sed ad suos, & ad eos, qui sub tutelâ sunt ejusdem Potentissimi Regis nostri Catholici. Illum igitur, tametsi nobis ex contractu auctoratum, eâ obligatione solvimus, arbitratúque suo ad vos abire permisimus, bonis ominibus ac litteris hisce nostris eum prosequentes, quibus (abundantiâ potiùs amoris, quàm necessitate ullâ poscente) illum ex animo vobis commendamus. D. O. M. vos Amplissimi ORDINES, diu incolumes servet. MEDIOLANI, die VII. Octobris, M. DC. VI.

Præses, & Senatus Regius Provinciæ Mediolanensis.

Subsign.

Io. Bapt. Saccus.

AD CLARISS. VIRVM

ERYCIVM PVTEANVM,

CIVEM PATRICIVMQVE ROMANVM,

& Historiographum Regium,

Cùm denuò COMVM ederet,

ELEGIA.

ERYCI, *Latiæ cui jam facundia lingua*
Eloquii fasces imperiúmque dedit;
Cujus ab occasu nomē spatiatur ad ortū,
Quáque tegunt Getica rura perusta nives;
Quo duce surgētis tetigi libamina famæ,
Crescit & auspiciis gloria vecta suis:
Sint quibus utilitas legem præscribat agendi,
Et sapiant lucro quòd satis esse putēt,
Versáq; sollicitas ostētet charta calēdas,
Et repetat digiti mobile fœnus iter:
Cùm tamen & virtus, & amor te tangat honesti,

Aurea

Aurea Saturni tempora totus agis.
Fortunáeque minas, animóque admittis eodem
Munera, & ambiguas stantis in orbe vices.
Nec fora, nec leges, rabiosáve jurgia palles,
Fortia nec timidis verba doleda reis.
Sive Hyades, pluviúsve Noto comitatus Orion,
Sive minetur hiems, Erigonésve canis;
Leniter irriguos demergit somnus ocellos,
Plenáq; tranquillæ tēpora noctis agis.
Nec subit Assyriâ merces portāda carinâ,
Nec quod in aurato Mæonis amne legit.
Sed faciles Divi, blandáeque Heliconis alumnæ,
Objiciunt animo Somnia læta tuo.
Obscurásque domos lustras, viduatáque Phoebo
Tecta nec obliquis picta sororis equis.
Aurea quò nunquā tacitâ spatiātia nocte
Agmina, cōposito tramite vesper agit.

Quò

Quò neq; purpureo ridēs nitidiſſimus ore
Spectat ab Eoïs Lucifer ortus aquis.
Nec roſeis Aurora ſubit delata quadrigis,
Vtilius ſurgens à ſene diva ſuo.
Nox ibi perpetuâ veſtit caligine cælum,
Qualis & Atraas cōdidit aura dapes.
Nulla pruinoſis errant animalia campis,
Nulláq; frōs tumido ſibilat acta Noto.
Non avis obloquitur, nec opacis abdita ſilvis
Mæſta ſuū repetit Daulias ales Itim.
Sed tamen & teneri paſſim ſpectantur amores,
Et jocus, & verbis gratia mixta ſuis.
Lætáq; criſpantes Hebe turrita capillos,
Et quotquot comites aurea Cypris habet.
Hic quoque (quis credat?) tardis convivia lychnis
Inſtruit à Como ducta caterva ſuo.
Qualia Threïciæ Rhodopæo culmine matres
Orgia nocturni plena furoris agunt.
Quæritur è denſis piſcoſi Phaſidos umbris

Rara

Rara avis, ut tardam provocet assa
famem.
Siquid Orontais tēpestas misit ab oris,
Hoc sapit; intactas nec sinit esse dapes.
Pocula collucent variis cælata figuris,
Pérque manus patrio more frequen-
ter eunt.
Fit strepitus, sertísque nitent, myrrhá-
que capilli,
Cūque suo Como turba sepulta madet.
At juvenes lepidíque sedent, mixtíque
puellis
Liberiùs madido qualibet ore serunt,
Vdáque confundunt pugnantibus oscula
linguis,
Vt numerū perdant continuata suum.
Mille ibi nequitias placidi meditantur
amantes,
Mille jocos, caussas mille lepôris habēt.
Mille Venus, totidémque puer citus
excitat ignes,
Mille pharetratus fœdera nectit A-
mor.
O mihi sic faciles si sint, in amore puella
Blandáque lascivo basia dente pre-
mam;

scio è quâ latebrâ, adulterorum manus non ignobilis prosiluit ; inter quos & miles ille, qui damistæ uxorem corruperat: ac videbatur non aures modò, sed ipsum quoque aniculæ nasum ab aduersariis exigere; quasi tam strenuo facinore in complexus iterum dominæ iturus. Vt breviter dicam, Martis hæc quædam spectacula erant. Iam mensæ ceciderant, & extrema bellaria proculcata, auxerant tristitiam scenæ. Nam parasiti aliqui

—— Molossici,

Odorisequique, & multum incomedistici,

quibus solenne colaphos perpeti, & frangi aulas in caput, amittere vitam, quàm prædam malebant; & pro epulis, imò cum epulis occumbere, dulce & decorum videbatur. Erat etiam qui tripode ictus elideret, qui veru vim arceret, qui palâ aut pistillo injuriam vindicaret. Nemo non armatus sæviebat. Dum spectamus, ecce familiaris noster PANIPERCHES, rectissimi ingenii

nii animíque vir (cui non unam Lauream Musæ Vernaculæ debent) è Porticu in triclinium, & ad nos venit. cúmque repentinum hunc tumultum propiùs miraretur, pænè in discrimen impetu pugnantium abstractus est. Sed accurrens Aderba, strenuámque amico pereunti opem ferens, è mediâ Paniperchidem turbâ eripuit, & in Porticum reduxit. COMVS verò, missis jam deliciis, ut tumultum sedaret, in mediam se furentium turbam immisit; & exsertâ voce, Quid hoc flagitii, inquit, ô Cimmerii?

Natis in usum lætitiæ scyphis
Pugnare Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Plura in hanc sententiam erant; quibus tamen leniri exulcerati utrimque injuriis animi nequaquam poterant. Creverant iræ, & extremam aliquam ruinam minabantur. Numen, quia negligi, imò sperni se vidit, cum LVXV LASCIVIA-

QVE evanuit. Ergò magis miſceri & confundi omnia; & quaſi arma etiam furori deeſſent, ad faces tedâſque itum, & quicquid erat luminis, pugnando extinctum eſt. Tum Nox, Tenebræ, & nigra omnis turba, quæ in veſtibulo Regiæ remanſerat, irrupit; & eſſe, quicquid apud Cimmerios fuerat, deſiit. Ego ex umbrâ, ſilentio, & ipſo Somno emergens, ad novam lucis uſuram reverſus ſum.

FINIS.

CANDIDO
LECTORI.

SOMNIVM *narravi, Lector; &, ut argumenti fictio stilum produxit, diro sub finem terrore cruentum. an igitur expiandum? Vos Dii Tutani, & Averrunci adeste: sed tu molam puer salsam adfer, seu puram ex inquilino flumine aquam. An potiùs infelicem è silvâ vicinâ stipitem, ut crucem Calumniæ figam, & petulantissimis Calumniæ Mystis? O Candor! ô Veritas! quid non paucorum, & vel idiotarum garrula improbitas audet, cùm mentiri impunè cœpit! Tacere, quamdiu ingenii & eruditionis modulus sugillatur, possum: cùm vita, mores, animique indoles, loquendum est. Morbum & ego vulgi profani novi: solet insultare; sed silentium animo malè conscio imputat. Vnde præceps rumor, si liberâ grassetur viâ, obnoxiam innocentiam rapit: at quoties pudorem vis veritatis & responsio mentienti incutit famæ, in libertatem*

inconcussa redit virtus, & invidiam dissipat Sed nunc, quia hui me cogunt, obstaculum impura illa, & viperea lingua inveniant: illa nomini, fama, & tranquillitati mea per merum Livorem infesta. Obstaculum, inquam, hanc Epistolam, A SENATV MEDIOLANENSI AD ORDINES BRABANTIÆ *missam: cujus ego exemplar ab Amplissimo Viro & Equite* PHILIPPO MASIO, *eorundem Ordinum Consiliario & Graphiario accepi. Tu vide, Lector, & salve.*

A M-

AMPLISSIMIS
ORDINIBVS
BRABANTIÆ.

Amplißimi ORDINES,

ERYCIVM PVTEANVM, veſtratem, Virum probum, doctum,& eloquentem, civitas hæc decem ab hinc annis in Italiam venientem prima excepit, novit,amavit, fovit. Is,biennio hîc ferè tranſacto, quod propoſitum in animo diu habuerat, Italiam luſtravit, Patavijque ſtudiorum gratiâ alterum biennium conſedit, unde huc à nobis ad publicum munus artis oratoriæ Iuventuti Mediolanenſi tradendæ cum honorifico ſtipendio fuit evocatus. Quo in loco integrum ſexennium docuit, magnâ cum ſuâ laude,magnâ item cum approbatione noſtrâ, totiúſque civitatis voluptate atque utilitate. Interim verò, famâ viri ſcriptis etiam editis percrebreſcente,Civitate Romanâ do-

natus est; & paullopòst à Potentissimo Rege nostro Catholico Historiographi hujus Provinciæ Mediolanensis titulo, amplo cum honorario insignitus. Vxórem apud nos duxit honestam, honesto loco natam, ac benè moratam, ex quâ geminam suscepit prolem, utramque masculam; ut meritò jam civis in hac urbe, non hospes habeatur: in quâ etiam, nequid ad plenam doctrinæ laudem deesset, ab Amplissimo Iurisconsultorum Mediolanensium Collegio Doctoralem Lauream solenniter adeptus est. Nunc à vobis, Amplissimi ORDINES, Lovanium accersitus, supplex à nobis missionem petiit, quibus operam suam in aliquot adhuc annos jam antea locaverat; testans se, nisi in Patriam vocaretur, nunquam nos deserturum; quos tamen animo semper sit complexurus. cui cùm nihil unquam, quod cuperet ab hoc Ordine fuerit denegatum, ne hoc quidem, licet nobis, Reíque huic publicæ

blicæ per incommodum, negare potuimus; præsertim cùm non ad exteros migret, sed ad suos, & ad eos, qui sub tutelâ sunt ejusdem Potentissimi Regis nostri Catholici. Illum igitur, tametsi nobis ex contractu auctoratum, eâ obligatione solvimus, arbitratúque suo ad vos abire permisimus, bonis ominibus ac litteris hisce nostris eum prosequentes, quibus (abundantiâ potiùs amoris, quàm necessitate ullâ poscente) illum ex animo vobis commendamus. D. O. M. vos Amplissimi ORDINES, diu incolumes servet. MEDIOLANI, die VII. Octobris, M.DC.VI.

Præses, & Senatus Regius Provinciæ Mediolanensis.

Subsign.

Io. Bapt. Saccus.

AD CLARISS. VIRVM

ERYCIVM PVTEANVM,

CIVEM PATRICIVMQVE ROMANVM,

& Historiographum Regium,

Cùm denuò COMVM ederet,

ELEGIA.

ERYCI, *Latia cui jam facundia lingua*
Eloquii fasces imperiúmque dedit;
Cujus ab occasu nomē spatiatur ad ortū,
Quáque tegunt Getica rura perusta nives;
Quo duce surgētis tetigi libamina fama,
Crescit & auspiciis gloria vecta suis:
Sint quibus utilitas legem prascribat agendi,
Et sapiant lucro quòd satis esse putēt,
Versáq; sollicitas ostētet charta calēdas,
Et repetat digiti mobile fœnus iter:
Cùm tamen & virtus, & amor te tangat honesti,

Aurea

Aurea Saturni tempora totus agis.
Fortunásque minás, animóque admittis eodem
Munera, & ambiguas stantis in orbe vices.
Nec fora, nec leges, rabiosáve jurgia palles,
Fortia nec timidis verba dolēda reis.
Sive Hyades, pluviúsve Noto comitatus Orion,
Sive minetur hiems, Erigenésve canis;
Leniter irriguos demergit somnus ocellos,
Plenáq; tranquillæ tēpora noctis agis.
Nec subit Assyriâ merces portāda carinâ,
Nec quod in aurato Mæonis amne legit.
Sed faciles Divi, blandáeque Heliconis alumnæ,
Objiciunt animo Somnia læta tuo.
Obscurásque domos lustras, viduatáque Phoebo
Tecta nec obliquis picta sororis equis.
Aurea quò nunquā tacitâ spatiātia nocte
Agmina, cōposito tramite vesper agit.

Quò

Rara avis, ut tardam provocet assa
famem.
Siquid Orontais tẽpestas misit ab oris,
Hos sapit, intactas nec sinit esse dapes.
Pocula collucent variis calata figuris,
Pérque manus patrio more frequen-
ter eunt.
Fit strepitus, sertísque nitent, myrrhá-
que capilli,
Cũque suo Como turba sepulta madet.
At juvenes lepidíque sedent, mixtíque
puellis
Liberiùs madido qualibet ore serunt,
Vdáque confundunt pugnantibus oscula
linguis,
Vt numerũ perdant continuata suum.
Mille ibi nequitias placidi meditantur
amantes,
Mille jocos, caussas mille lepôris habẽt.
Mille Venus, totidémque puer citus
excitat ignes,
Mille pharetratus fœdera nectit A-
mor.
O mihi sic faciles si sint, in amore puellæ
Blandáque lascivo basia dente pre-
mam;

Si

Si tibi Nestoreos veniant, PVTEANE, *per annos*
Candida fatali stamina ducta manu;
Si tibi sit sospes conjux, si dulcia nati
Pignora, pérque sui facta parētis eant;
Vtque facis, tardum producas nomen in ævum,
Effugiátque avidos pars tibi magna rogos;
Castaliasq; petam duce te feliciùs undas,
Cultáque Thespiacis culmina sacra choris;
Tūc ego votivas suspendā mille tabellas,
Nec paries nostri non memor ullus erit.
Ante deos omnes verno de flore coronam
Crinibus imponam Cypria Diva tuis,
Assyrióque madens lacrymatâ cortice myrrhâ,
Concipiā tacitas nō sine thure preces.
Téque tuúmque colam toties Amathuntia natum,
Quot mihi purpurei sunt in amore dies.

NICOLAI BVRGVNDI.

APPROBATIO.

SOMNIVM hoc, titulum COMI, ſive PHAGESIPOSIORVM CIMMERIORVM præferens, ab ERYCIO PVTEANO, Linguæ & Eloquentiæ Latinæ in Academiâ Lovanienſi Profeſſore publico ſcriptum; *quia in promiſcuos orbis mores, & avi noſtri Luxum, præſertim Convivalem, nullius Gentis aut Vrbis dehoneſtamento ludit*, dignum cenſeo quod in lucem exeat, cum fructu & voluptate publicâ legendum. Lovanii, IV. Non. Iunii. cIↄ. Iↄc. VIII.

GVILIELMVS FABRICIVS *Noviomagus, Apoſtolicus & Archiducalis Librorum Cenſor.*

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

Serenissimorum Principum ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Austriæ, &c. Diplomate cautum est, Nequis in provinciâ Brabantiæ, locísque Transmosanis ERYCI PVTEANI COMVM, sive PHAGESIPOSIA CIMMERIA, SOMNIVM, à Censore Apostolico & Archiducali permissum & approbatum, præter voluntatem GERARDI RIVII, Typographi & Bibliopolæ jurati, proximo sexennio imprimat, aut alibi impressum huc inferat, vendátve. Qui secus faxit, confiscationem librorum, aliámque incurret mulctam, ipso Diplomate expressam, Bruxellæ, IV. Eid. Iunii, Anni CIↃ. IↃC. VIII.

Subsignat.

Buschere: